

Komiteens forslag til arbeidsprogram 2021 - 2025

Rødts
landsmøte
2021

Innhold

Økonomi	s. 3	Kvinnekamp	s. 55
1. Økonomi	s. 4	22 Kvinnekamp	s. 56
Arbeidsliv	s. 8	Bolig	s. 59
2 Arbeidsliv	s. 9	23 Bolig	s. 60
Velferd til alle	s. 13	Dikstriktspolitikk	s. 62
3 Profittfri velferd	s. 14	24 Distriktspolitikk	s. 63
4 Sykehus og helsetjeneste	s. 15	Demokrati og frigjøring	s. 65
5 Barnevern	s. 19	25 Folkestyre og ytringsfrihet	s. 66
6 Barnehage	s. 20	26 Antirasisme	s. 68
7 Skole	s. 22	27 Urfolksrettigheter og nasjonale minoriteter.	s. 69
8 Fagskoler, høyskoler, universitet og forskning	s. 25	28 Skeiv politikk	s. 70
9 Trygder og NAV	s. 27	29 Funksjonshemmedes rettigheter	s. 72
10 Pensjon	s. 28	30 Ungdom	s. 74
Miljø	s. 30	31 Digitalpolitikk	s. 75
11 Klima	s. 31	Norge og verden	s. 76
12 Natur	s. 33	32 Mot imperialisme og krig	s. 77
13 Miljøgifter og avfall	s. 35	33 Sivil og militær beredskap	s. 78
14 Samferdsel og kollektivtransport	s. 37	34 Internasjonale handelsavtaler	s. 79
15 Dyrevern	s. 40	35 Internasjonal solidaritet	s. 80
Industri og ressursforvaltning	s. 41	36 Flyktninger, asyl og innvandring	s. 81
16 Industri	s. 42	Justis	s. 84
17 Olje og gass	s. 45	37 Justispolitikk og forebygging	s. 85
18 Kraftproduksjon	s. 47	Kultur, medier og idrett	s. 88
19 Varehandel	s. 48	38 Kultur og medier	s. 89
20 Fiskeri	s. 49	39 Idrett	s. 91
21 Landbruk	s. 52		

Del 1 Økonomi

Kap. 1: Økonomi

De siste tiårene har klasseforskjellene økt, både i Norge og i verden, og en stadig større del av verdens rikdom er samlet på stadig færre hender. De som eier kapital har hatt en avkastning, eller fortjeneste, som overgår den generelle økonomiske veksten, og arbeidsfolk sitter igjen med en mindre del av kaka nå enn før. Noe av dette skyldes grunnleggende strukturer i en kapitalistisk økonomi, men det er også politisk styrte drivkrefter som har satt fart på utviklinga og som kan snus med en annen politikk her og nå. Spesielt i arbeidslivet har politiske angrep på opparbeidede rettigheter svekket arbeidsfolks makt i møte med arbeidsgivere og eiere, og forholdene for å bygge en kraftfull fagbevegelse har blitt vanskeligere. I skattepolitikken har målrettede skatter på formue og arv blitt fjernet, og flate avgifter har økt. I velferden har kommersielle aktører sluppet til med lønnspress som forretningsidé, og det er gjennomført en rekke større reformer som har fått store konsekvenser for arbeidsfolk, som pensjonsreformen og frislippet for bemanningsbyråene. Dette er drivkrefter som kan snus til fordel for en politikk som bygger makt bak krava til det store flertallet, og bygger et sterkere fellesskap.

Rødt vil:

1.1 Kamp mot Forskjells-Norge

For Rødt er kampen mot Forskjells-Norge den aller viktigste, og hele dette arbeidsprogrammet tar mål av seg til å redusere forskjeller i makt, inntekt, rikdom, muligheter og frihet som er innbakt i et klassesamfunn og som forsterkes av geografisk sentralisering. Dette målet gjennomsyrrer politikken vår på alle felt, og alle kapitler i programmet, fordi klasseskiller, kjønnsforskjeller og geografiske forskjeller oppstår og forsterkes gjennom ulike institusjoner i samfunnet og må bekjempes med politiske løsninger i de samme institusjonene. I et kapitalistisk samfunn vil ikke klasseskillene forsvinne, men heldigvis kan vi forandre styrkeforholdene og skape forbedringer hvis vi står sammen om det. Rødts politikk for denne fireårsperioden baserer seg på prinsipper som vi mener vil kunne redusere forskjellene her og nå.

- a. Sterke fagforeninger som organiserer arbeidsfolk i interessekamper mot kapitaleiere, og sikrer en mer rettferdig fordeling av verdiskaping gjennom lønns- og arbeidsvilkår.
- b. Universelle profittfrie velferdsgoder som er finansiert i fellesskap og tilgjengelig for alle, både fattig og rik, i by og bygd og uavhengig av hudfarge, legning og religion.
- c. Et omfordelende skattesystem der de som har mest bidrar mest til fellesskapet.
- d. Målrettede tiltak for å sikre alle ei inntekt å leve av i alle faser av livet (se kap. 2 arbeidsliv og kap. 3 velferd for alle).
- e. Målrettede tiltak mot stor rikdom og konsentrasjon av formue, inntekt og makt på få hender, gjennom skattepolitikk og eierskapspolitikk.
- f. Demokratisk eierskap til infrastruktur og sentrale selskaper i økonomien.
- g. Utvide folkestyret med mer åpenhet og demokrati som sikrer innsyn og gir vanlige folk mer å si.

1.2 Demokratisering av økonomien

Rødt ønsker mer demokrati, også i økonomien. Det innebærer at vi må eie mer av samfunnets viktigste økonomiske aktiviteter i fellesskap, fordi eierskap er makt til å bestemme og en måte å sikre at verdiskapinga tilfaller fellesskapet på. Dette gjelder blant annet naturressurser og sentral infrastruktur. Å eie i fellesskap kan bety gjennom staten, kommunen, på arbeidsplassen, i lokalsamfunnet eller andre kollektive løsninger, og kan bestå av helt eller delvis eierskap. Samtidig må åpenhet om både offentlig og privat eierskap utvides. Fellesskapet bør eie all infrastruktur av betydning, enten den er fysisk, digital eller finansiell. Dette gjelder blant annet veier, jernbane, flyplasser, havner, telenett, strømmnett, datasentre, internettlinjer og banker. Staten bør kjøpe seg opp i selskaper som Equinor, Telenor, Norsk Hydro, Yara og DNB og ta disse av børs. Staten bør søke å etablere nye statseide industrilokomotiver innen næringer som oppdrett, skogindustri og mineraler.

- a. Offentlige eierposisjoner, statlige eller kommunale, skal brukes aktivt for å oppnå politiske mål under demokratisk kontroll.
- b. Rødt støtter desentralisering av kapital gjennom kooperativer, arbeiderstyrte bedrifter, sparekasser, privateide småbedrifter og lignende eierformer.
- c. En aktiv statlig eierskapspolitikk for lavere lønn til topplederne, sikre hovedkontorer, forskning og utvikling i Norge og gode arbeidslivsstandarder både i eget selskap og hos underleverandørene. I tillegg sikre faglige rettigheter og legge til rette for best mulig tariffdekning.
- d. Større åpenhet om aksjeeierskap, ved å senke terskelen for registrering i aksjonærregisteret fra 25 %

61 eierskap til å inkludere samtlige eiere, inkludert eiere bak forvalterregistrerte aksjer.
62 e. Større kunnskap og åpenhet om økonomisk ulikhet, ved å sikre at formuesstatistikk baseres på reelle
63 verdier, at tilbakeholdt utbytte inkluderes i inntektsstatistikken og at nye politiske reformer må vurderes
64 etter hvordan de påvirker ulikheten, med et mål om redusert ulikhet.

65

66 1.3 Legge grunnlaget for flere arbeiderstyrte og kooperative bedrifter

67 Rødt vil arbeide for en demokratisering av arbeidslivet ved å utvikle og legge grunnlag for selskapsformer
68 som er mer demokratiske enn de aksjeselskap og stiftelser vi har i dag. Hovedvekt skal legges på utvikling av
69 arbeiderstyrte bedrifter.

70

- 71 a. Etablere en helt ny selskapsform, som gjør det lett å etablere, starte og drive arbeiderstyrte virksomheter
72 og legger grunnlag for flere medarbeidereide og kooperative virksomheter.
- 73 b. Opprette en registreringsordning for medarbeiderstyrte, kooperative og ideelle virksomheter, som kan gi
74 muligheten for å favorisere demokratiske virksomheter for eksempel ved offentlige anbud.
- 75 c. Vurdere hvordan forholdene kan legges til rette for mer demokratiske virksomhetsformer, også vurdere å
76 gi skattefordeler.
- 77 d. Ved generasjonsskifter legge forholdene til rette for at det kan selges kollektivt til de ansatte.
- 78 e. Sikre bedre adgang til kapital for demokratiske virksomheter gjennom å etablere investeringsfond, gjerne
79 med både offentlig og privat kapital. Legge til rette for at dette kan støttes opp ved mikroøkonomiske
80 virkemidler, som crowdfunding.
- 81 f. Bruke selskapsformen aktivt for å gi ansatte reell økonomisk mulighet til å overta virksomhet som trues
82 med nedlegging og utflagging.
- 83 g. Ved salg av virksomhet skal det være tilbudsplikt til de ansatte som vil overta og legge virksomhet inn
84 under en demokratisk styringsmodell.
- 85 h. Utvikle et eget lovverk som kan sikre og utvikle grunnlaget for reell medarbeiderstyrt og kooperativ
86 virksomhet.
- 87 i. Forutsetningen for at en virksomhet skal omfattes av en slik selskapsform er at de etablerer en reell
88 demokratisk styring. Vilårene som må oppfylles skal utvikles nærmere ved utvikling av et eget lovverk.
- 89 j. Dette betyr ikke at vi mener de kooperative vi har i dag, som forbrukersamvirket Coop eller
90 boligsamvirket OBOS, fungerer i tråd med opprinnelig målsetting. På viktige områder er de heller
91 eksempler på at organisering etter kooperative prinsipper i seg selv ikke sikrer god praksis på alle
92 områder.

93

FORSLAGSNUMMER I MYMEET: 7A-1001 TIL 1012

DISSENS: stryke hele delkapittel 1.3. Legge grunnlaget for flere arbeiderstyrte og kooperative bedrifter, og legge til nytt punkt i delkapittel 1.2: "Gå inn for å utrede demokratiske alternativer til dagens aksjeselskap, foretak og stiftelser." (Asbjørn Wahl)

94

95 1.4 Skatter og avgifter

96 Rødt ønsker et større, sterkere og bedre fellesskap, det innebærer at flere av de viktige tingene i livene
97 våre finansieres i fellesskap istedenfor direkte fra vår private konto. Det gjør ikke at ting blir gratis, men at
98 vi betaler på en annen måte, via blant annet skatter og avgifter. Da kan regninga fordeles mer rettferdig,
99 basert på personens eller selskapets inntekt, formue eller overskudd, og man kommer nærmere målet om
100 et samfunn som sikrer goder til enhver etter behov og fra enhver etter evne. Skatter og avgifter kan også
101 brukes til å hindre maktkonsentrasjonen som oppstår når formuer og kapital samles på få hender, og går i
102 arv, og bremse unødvendig og miljøfiendtlig luksusforbruk. Men avgifter kan også ramme urettferdig, både
103 økonomisk og geografisk, derfor ønsker Rødt å kutte i flate avgifter og differensiere flere avgifter etter inntekt
104 eller forbruk.

105

- 106 a. Ingen skatteøkning for det store flertallet, som har årsinntekt under 6 ganger folketrygdens grunnbeløp
107 (tilsvarer omtrent 600 000 kroner).
- 108 b. En mer progressiv inntektsskatt, med flere innslagspunkter for trinnskatten og økt skatt på høye inntekter.
- 109 c. Økt skatt på aksjeutbytte, og fjerne det såkalte skjermingsfradraget som i dag gjør deler av
110 aksjeinntektene skattefrie.
- 111 d. Økt skatt på store formuer, i form av en formuesskatt med høyt bunnfradrag og flere innslagspunkter med
112 økende skattesats, samt fjerne verdsettingsrabatten på aksjer, driftsmidler og sekundærboliger.
- 113 e. Innføre dynastiskatt som hindrer økende konsentrasjon av makt og rikdom gjennom generasjoner ved
114 progressiv skattlegging av de som arver svært store beløp.
- 115 f. Kutte i flate avgifter som ikke skiller mellom fattig og rik, eller hvor mye man forbruker, og samtidig

- 116 differensiere flere avgifter mellom et moderat grunnnivå og unødvendig luksusforbruk.
- 117 **g.** Avgiftskutt på sunne og miljøvennlige valg, som reparasjoner, frukt og grønt eller bruk av leieordninger.
- 118 **h.** Sikre at selskaper som går godt bidrar til å finansiere den felles infrastrukturen og velferden de er
- 119 avhengig av ved å øke skatten på selskapsoverskudd, og stå opp mot det internasjonale skattekappløpet
- 120 mot bunnen.
- 121 **i.** Innføring av skatt på finanstransaksjoner som valuta-, aksje- og derivathandel, i form av en såkalt Tobin-
- 122 skatt eller andre former for beskatning.
- 123 **j.** Endre aksjeloven slik at utbytte mellom aksjeselskaper også skattlegges.
- 124 **k.** En rettferdig grunnrentebeskatning som sørger for at verdier som skapes basert på fellesskapet
- 125 ressurser på land og til havs ikke hentes ut av private eiere men tilfaller fellesskapet lokalt og nasjonalt.
- 126 Dette gjelder blant annet havbruk, vindkraft, petroleum og mineraler.
- 127 **l.** Kreve økt kontroll av store selskaper, samt sikre åpenhet om aggressiv skatteplanlegging som tilbys av
- 128 skatterådgivere, uten unntak for skatteadvokater.
- 129 **m.** Sikre en rettferdig skattlegging av de store internettgigantene, slik som for eksempel Google, Amazon og
- 130 Facebook.
- 131 **n.** Digital koblingsøkonomi, også kalt delingsøkonomi, må reguleres slik at krav om regnskapsplikt følges, at
- 132 regulære arbeidsforhold tilfredsstiller kravene i arbeidsmiljøloven og at inntektsstrømmer registreres og
- 133 skattlegges.
- 134 **o.** Styrket innsats i internasjonalt samarbeid på skattefeltet, både gjennom OECD og FNs skattekomité, er
- 135 viktig for å oppnå rettferdig fordeling på verdensbasis. I påvente av internasjonale løsninger, bør Norge
- 136 skattlegge flernasjonale selskaper, bl.a. gjennom en midlertidig omsetningsavgift for globale tilbydere av
- 137 digitale tjenester.
- 138 **p.** Kampen mot skatteparadis og aggressiv skatteplanlegging må trappes opp, blant annet med et åpent
- 139 register for alle egentlige eiere bak alle selskap og juridiske konstruksjoner som opererer i Norge, og
- 140 utvidet og åpen land-for-land-rapportering for alle flernasjonale selskaper.

141

142 1.5 Finansnæring

- 143
- 144 **a.** Bankvesenet er viktig nasjonal infrastruktur. Rødt ønsker derfor at bankene skal være i felleseie. Dette
- 145 innebærer at staten bør kjøpe opp store banker som DNB. For å sikre maktspredning skal ikke alle
- 146 banker samles på statens hender. Også kommuner og fylkeskommuner bør få eierskap til banker. Rødt
- 147 støtter etableringen av sparebanker og kooperative initiativer som alternativ til de offentlige bankene.
- 148 **b.** Opprette en samfunnsbank som ikke driver spekulasjon i finansmarkedene, som tilbyr lån til personer på
- 149 forsvarlige vilkår og sikrer god kapitaltilgang til samfunnsnyttige formål i Norge som statsbankene i dag
- 150 ikke dekker.
- 151 **c.** Finanssektoren må reguleres strengere for å redusere faren for og omfanget av fremtidige finanskriser.
- 152 Blant annet bør bankenes egenkapitalkrav økes og muligheten for finansaktører til å ta stor risiko må
- 153 begrenses.
- 154 **d.** Eventuelle økonomiske hjelpepakker til bankene må innebære statlig medeierskap og innflytelse.
- 155 **e.** Strengere regulering for forbrukslån og usikret kreditt med maksimumsgrense for effektiv rente, forbud mot
- 156 reklame og begrensninger på hvor høye forsinkelsesgebyrer som kan pålegges.
- 157 **f.** Jobbe for å redusere bankenes rentemargin på utlån og å skattlegge finansnæringens overskudd
- 158 høyere.
- 159 **g.** Lavere inkassosalærer og gebyrer, strengere inkassolovgivning og innføre nedre beløpsgrense for rett til
- 160 innkreving via namsfogden.
- 161 **h.** Ved videresalg av gjeld skal den som har gjelda tilbys nedbetaling til samme pris, evt. med påslag av et
- 162 lite gebyr til dekning av reelle kostnader.
- 163 **i.** Begrense muligheten for kredittselskapenes videresalg av usikret gjeld.
- 164 **j.** Forhindre at folk får uhåndterlig gjeld ved å pålegge banker å sjekke gjeldsregisteret før de innvilger lån
- 165 og usikret kreditt, samt utvide gjeldsregisteret med flere typer gjeld som pantelikret gjeld og kausjon.
- 166 **k.** Bedre gjeldsoffervernet og styrket offentlig innsats for å hjelpe personer med gjeldsproblemer.
- 167 **l.** Statens egne låneorganer, som Lånekassen og Husbanken, skal tilpasse sine betingelser slik at de til
- 168 enhver tid er bedre enn de som tilbys i markedet.

169

170 1.6 Oljefondet

171 Petroleumsressursene under havbunnen tilhører det norske fellesskapet i all tid, selv om det er vi som lever

172 i dag som henter ut disse ikke-fornybare verdiene. I løpet av noen få år er denne ressursen omdannet til

173 risikofylt internasjonal finanskapital. Derfor er det viktig at oljeformuen forvaltes i et generasjonsperspektiv,

174 som tar vare på den historiske industrikapitalen for framtida. Oljefondet er ikke, og har aldri vært, et

175 pensjonsfond som skal betale våre pensjoner i framtida. Det er en formue som forvaltes med mål om å hente

176 ut avkastningen over tid uten å tømme fondet. Dette målet mener Rødt tilsier at investeringene bør gjøres på

177

178 andre måter enn i dag.

- 179 a. Omplassere deler av fondet til et investeringsfond for norsk industri for å sikre arbeidsplasser og
- 180 verdiskaping for framtidige generasjoner.
- 181 b. Omplassere deler av fondet til investeringer i klimavennlig infrastruktur for å kutte utslipp, unngå global
- 182 klimakatastrofe og sikre grunnlaget for verdiskaping for framtidige generasjoner.
- 183 c. Større demokratisk styring og kontroll over oljefondets investeringer og arbeidsmåter.
- 184 d. Ta oljefondet ut av selskaper som bidrar til miljø- og klimaødeleggelser, bryter menneskerettighetene,
- 185 driver fagforeningsknusing, produserer våpen, bedriver økonomisk kriminalitet og aggressiv
- 186 skatteplanlegging, truer regnskogen og er plassert i skatteparadiser.
- 187 e. Større åpenhet om oljefondets plasseringer, lønninger, bonusordninger og bruk av eksterne forvaltere og
- 188 konsulenter. Lederlønnene skal ned, bonusordninger fjernes og fondet skal forvaltes fra Norge.
- 189 f. Ansvar for Fondets etikkråd flyttes fra hovedstyret i Norges Bank til Stortinget
- 190 g. Legge ned Argentum. Statens selskap for investeringer i private equity/aktive eierfond.

191

192 1.7 Kommuneøkonomi

193 Norge består av en rik stat og fattige kommuner og fylkeskommuner som får stadig flere oppgaver uten
194 at budsjettene øker tilstrekkelig. Når kommuneøkonomien er dårlig er det fordi staten henter inn alle
195 skatteinntekter, og overfører for lite tilbake til kommunene hvor verdiskapinga faktisk skjer. Rødt vil at
196 kommunene skal fortsette å ha ansvar for store og viktige deler av velferdssamfunnet, fordi lokaldemokrati
197 og lokale løsninger er viktig. Da må større del av skatteinntektene tilbake til kommunene, og de må samtidig
198 ha mulighet til å hente inn egne inntekter og få større handlingsrom.

- 199
- 200 a. Større deler av skatteinntektene skal tilbakeføres fra staten til kommuner og fylkeskommuner, gjennom
- 201 økning av det kommunale skattøret eller økt tilbakeføring over statsbudsjettet.
- 202 b. Inntektssystemet for kommunene må bli mer omfordelende, både mellom rike og fattige kommuner og
- 203 mellom distrikt og storbyer.
- 204 c. Ingen nye oppgaver skal pålegges kommunene uten at Stortinget samtidig vedtar tilstrekkelig og
- 205 realistisk finansiering over statsbudsjettet.
- 206 d. Øremerking av kommunale midler skal begrenses, for å sikre lokaldemokratiets mulighet til reell makt og
- 207 prioriteringer.
- 208 e. Kommunene bør få utvida mulighet til å øke sine direkte skatteinntekter, gjennom innføring av lokale
- 209 avgifter som for eksempel cruiseavgift eller turistskatt.
- 210 f. Kommunal eiendomsskatt som gir kommunene større handlingsrom til å utforme en lokal skatt med
- 211 sosial profil, bl.a. ved hjelp av store bunnfradrag, progressive skattetrinn og høyere makssats, og
- 212 mulighet til å skille mellom fritidseiendom, næringseiendom, sekundær- og primærboliger.

213

214 1.8 Norsk økonomi

215

- 216 a. Større demokratisk kontroll over pengepolitikken, og sette full sysselsetting som det viktigste målet for
- 217 pengepolitikken til Norges Bank.
- 218 b. Beholde en uavhengig nasjonal valuta utenfor Euro-samarbeidet.
- 219 c. Aktiv motkonjunkturpolitikk som setter i gang statlige og kommunale investeringer i møte med økende
- 220 arbeidsledighet, i form av utbygging og vedlikehold av infrastruktur, offentlige bygg og anlegg, og som
- 221 samtidig bidrar til å kutte klimagassutslipp.
- 222 d. Bruke offentlige innkjøp og anbud aktivt for å oppnå politiske mål.
- 223 e. Utnytting av underbetalte arbeidstakere - ofte innleid - undergraver produktivitetutviklingen i norsk
- 224 næringsliv. Rødts alternativ er å satse på høy kompetanse, effektiv organisering av arbeidsprosessene
- 225 og gode lønns- og arbeidsvilkår for de ansatte.
- 226 f. Stoppe og reversere regjeringens ostehøvelkutt i velferden (den såkalte ABE-reformen).
- 227 g. Eventuelle økonomiske krisepakker til selskaper må innebære statlig medeierskap og innflytelse.

228

Del 2 Arbeidsliv

Kap. 2: Et organisert arbeidsliv

229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288

Det er i arbeidslivet de grunnleggende maktforholdene i samfunnet klarest kommer til uttrykk. Det er nettopp i organiseringen av arbeidet, i fordelingen av verdiskapingen og i de betingelser arbeidet utføres under, at de sentrale interessekonfliktene utspiller seg. Lønns- og arbeidsforhold og regulering av arbeidstiden utgjør kjernen i denne kampen.

Det har alltid ligget en latent motstand hos arbeidsfolk mot å bli gjort til vare på et marked, en motstand som har kommet til uttrykk gjennom kampen for full sysselsetting, for økt makt over produksjonsprosessen, samt gjennom ordninger som svekker effekten av kun å være en omsettelig vare på et marked. Mest sentralt i denne kampen står tariffavtalene, som har vært det viktigste midlet til å hindre konkurransen mellom arbeidsfolk.

Under nyliberalismens offensiv de siste tiårene har imidlertid fagbevegelsen kommet på defensiven. Det har skjedd gjennom mer aggressive arbeidsgivere, høyrepartier som i økende grad angriper fellesskapsløsninger og et sosialdemokrati som har adoptert store deler av den nyliberale ideologien. Vi har opplevd undergraving av tariffavtaler, svekking av arbeidslovgivningen, økt sosial dumping og arbeidslivskriminalitet.

EUs indre marked, med uregulert flyt og fri etableringsrett, har blitt overordna lover og tariffavtaler. I tillegg til begrensninger i streikeretten, og med et enormt gap i lønnsnivå mellom øst og vest i Europa, har dette gitt arbeidsgiverne et massivt overtak i den faglige og politiske kampen. Derfor er kampen mot EØS-avtalen avgjørende.

Gjennom mange år har «arbeidslinja» ligget til grunn for arbeids- og sosialpolitikken i Norge. Den ble innført som en del av den nyliberale offensiven, der arbeidsløshet ikke lenger ble behandlet som det samfunnsproblemet den utgjør, men som et individuelt ansvar. Mangelen på arbeidsplasser er ikke problemet i denne tenkinga, det er den arbeidsløse selv som er problemet. «Arbeidslinja» har som forutsetning at «det skal lønne seg å jobbe». I realiteten lønner det seg så godt som alltid å jobbe.

Rødt vil:

2.1 Arbeid til alle – trygge, faste og hele stillinger

Retten til arbeid er en menneskerett, og kampen for arbeid til alle er avgjørende for fagbevegelsens styrke. Mens reguleringene i arbeidslivet er svekket, har kravene til tempo imidlertid økt. Dette har ført til en brutalisering av store deler av arbeidslivet, og dermed økt utstøting av dem som ikke klarer å henge med. Frislippet av bemanningsbransjen har ført til undergraving av arbeidsforholdene og økt sosial dumping. Grupper uten formell yrkeskompetanse møter ofte stengte dører. Det samme gjør innvandrere som opplever at kompetanse fra hjemlandet ikke lar seg oversette til det norske systemet.

- a. Retten til arbeid må gjøres reell. Arbeidslivet må åpnes opp for flere uten formell yrkeskompetanse. Det må gis tilbud og støtte til kurs/utdanning eller omskolering.
- b. Støtt kamper mot nedbemanning og utflagging, og krev nye statlige, grønne industriarbeidsplasser for å bekjempe ledighet.
- c. Ved omstillinger og nedleggelse må det tilbys kollektive tiltak for arbeidsledige for eventuelt å flytte aktuell kompetanse over i tilsvarende eller andre relevante samfunnsoppgaver. Nødvendige omstillinger må skje uten tap av rettigheter for de ansatte.
- d. Bemanningsselskaper må forbys. Arbeidsformidling må fullt ut være en offentlig oppgave. Inntil dette er gjennomført, må det sikres at de som er ansatt i et bemanningsselskap har trygge, faste og hele stillinger.
- e. Bygge opp offentlig arbeidsformidling der behov for arbeidskraft og folk som går ledig kobles sammen med programmer for kompetanse, omskolering og utdanning, og der partene i arbeidslivet deltar i samarbeid med offentlige etater.
- f. Kreative selskapsstrukturer som har til formål å svekke det organiserte arbeidsliv må forbys. De ansatte skal til enhver tid vite hvor de er ansatt og hvem som er reell arbeidsgiver. Det skal ikke være mulig for bedrifter å organisere seg bort fra arbeidsgiveransvaret, å skille ut reelt ansatte i egne selskaper eller å omdefinere ansatte til selvstendig næringsdrivende – både innenfor og utenfor lovens rammer.
- g. Ivareta spesialkompetansen til arbeidsinnvandrere, asylanter og øvrig minoritetsbefolkning ved å forenkle systemet for videreutdanning.

- 289 h. Gjør det enklere for eldre å bidra i arbeidslivet, for eksempel som mentorer for yngre uten formell
290 yrkeskompetanse. Ansiennitetsprinsippet må følges ved oppsigelser og innskrenkninger. Det må stilles
291 krav til bedriftene om å ansette langtidsledige.
292 i. Retten til lærlingeplasser må lovfestes og inntaket av lærlinger styrkes.
293 j. Forsvar sykkelønsordninga. Ingen nye byrder på folk med dårlig helse og ingen nye byrder på bedrifter
294 som har dem ansatt.
295

2.2 Ny teknologi – digitalisering og automatisering

297 Det foregår for tida en omfattende teknologisk utvikling i store deler av arbeidslivet – gjennom digitalisering,
298 automatisering og såkalt kunstig intelligens. Teknologi er imidlertid ikke nøytral, men avspeiler
299 maktforholdene i arbeidslivet – både når det gjelder hvilken teknologi som utvikles og hvordan den brukes.
300 Den kan brukes til å øke produktiviteten, bedre arbeidsmiljøet og fjerne tungt og helsefarlig arbeid, men
301 også til å intensivere arbeidet, overvåke og kontrollere de ansatte og skape mindre utfordrende og mer
302 stressende jobber. Maktforholdene avgjør.
303

- 304 a. Ny teknologi må brukes til å humanisere arbeidslivet, skape mer utfordrende jobber og sikre de ansattes
305 personlige og faglige utvikling.
306 b. De ansatte må sikres full medbestemmelse når det gjelder utvikling og bruk av ny teknologi.
307 c. Den massive overvåkingen og detaljkontrollen av de ansatte, som mye av den nye teknologien muliggjør,
308 må avvises.
309 d. Den nye plattformøkonomien (eks. Uber, Airbnb) må reguleres slik at de som arbeider i denne økonomien
310 sikres sosial trygghet, regulerte arbeidsforhold og faglige rettigheter på linje med andre arbeidere.
311 Ansatte som blir overtallige grunnet teknologisk utvikling må sikres nye jobber – inkludert gjennom
312 videreutdanning og kompetanseutvikling der det er nødvendig.
313 e. Den økende digitaliseringen og automatiseringen må koples til et perspektiv om kortere arbeidstid.
314

2.3 Nye organisasjons- og ledelsesformer

316 Under de siste tiårenes nyliberale offensiv har vi opplevd omfattende endringer av organisasjons- og
317 ledelsesformer i arbeidslivet. Dette har skjedd med metoder og modeller hentet fra New Public Management
318 (NPM) og Human Resources Management (HRM). Utallige forskningsrapporter har dokumentert at New
319 Public Management fører verken til bedre eller billigere tjenester. Derimot fører det oftest til dårligere lønns-
320 og arbeidsvilkår for de ansatte, samt oppsplitting og svekking av fagorganisasjonene.
321

- 322 a. New Public Management må avvises som organisasjonsmodell for offentlige tjenester.
323 b. Samlebåndsmoeller og tidsstudier resulterer i degradering av arbeidets innhold og svekket innflytelse
324 over arbeidsprosessen. Denne avhumaniseringen av arbeidet må stanses til fordel for de ansattes fulle
325 deltakelse og medbestemmelse i arbeidsprosessen.
326 c. Nye organisasjons- og ledelsesmodeller har ført til økt detaljstyring og kontroll av de ansatte - ofte til
327 rene mistillitsregimer. Rødt vil støtte enhver kamp for å endre maktforholdene på arbeidsplasser slik at
328 mistillitsregimer kan avvikles og erstattes med tillitsreformer.
329 d. Ytringsfriheten i arbeidslivet må gjøres reell for alle, ikke minst når det gjelder lønns- og arbeidsforhold –
330 samt med hensyn til faglig uenighet.
331 e. Varslere må gis bedre vern, og Arbeidstilsynet må få et overordna ansvar for å sikre at det skjer også i
332 praksis.
333

2.4 En slagkraftig fagbevegelse

335 Fagbevegelsen er den viktigste organisasjonsformen for arbeiderklassens kamp mot kapitalistisk
336 utbytting og undertrykking, for økt innflytelse i samfunns- og arbeidsliv. Rødt prioriterer derfor arbeidet i
337 fagbevegelsen og vil delta i kampen for et organisert arbeidsliv der arbeiderne får mer makt.
338

- 339 a. Rødt avviser «arbeidslinje»-politikken, som er vedtatt med overveldende flertall på Stortinget og derfor
340 først og fremst må bekjempes politisk.
341 b. Under den nyliberale offensiven har arbeidsgiversiden inntatt en mer aggressiv rolle i klassekampen. De
342 undergraver fundamentet for fagbevegelsen, blant annet med EØS-avtalen som verktøy. Rødt vil støtte
343 fagforeninger og forbund som utfordrer fredsplikten i Hovedavtalen der det er nødvendig for å forsvare
344 grunnleggende rettigheter.
345 c. Streikeretten må styrkes og retten til å benytte tvungen lønnsnemnd ved streik må avvikles.
346 d. Arbeidsgivere som bevisst undergraver norske lønns- og arbeidsvilkår må rammes av sanksjoner og
347 Rødt støtter aksjoner fra klubber og fagforeninger mot sosial dumping.
348 e. De tillitsvalgte oppsigelsesvern og beskyttelse gjennom Arbeidsmiljøloven må styrkes. De siste års
349 svekking av loven må reverseres. Faste ansettelses på heltid og med forutsigbar arbeidstid må gjøres til

- 350 normen.
- 351 f. Det må innføres fullt skattefradrag for betalt fagforeningskontingent.
- 352 g. Rødt vil støtte arbeidet for en selvstendigjøring av fagbevegelsen, gjennom at den blir partipolitisk
- 353 uavhengig, men ikke politisk nøytral.
- 354 h. Kollektiv søksmålsrett må gjeninnføres, slik at fagforeninger kan gå til sak på vegne av enkeltpersoner
- 355 mot bedriften, ved ulovlig innleie eller midlertidig ansettelse, eller ved brudd på tariffestede kriterier ved
- 356 nedbemanning.
- 357 i. Ansattes styrerepresentanter må få vetorett i spørsmål om utflgging av arbeidsplasser.
- 358

359 2.5 Bekjemp sosial dumping og arbeidslivskriminalitet

360 Arbeidsmarkedet har vært gjenstand for omfattende endringer og avreguleringer de siste tiårene.

361 Etableringen av et åpent felles-europeisk arbeidsmarked gjennom EU/EØS – med enorme forskjeller i lønns-

362 og arbeidsvilkår – har skapt store utfordringer for fagbevegelsen. Etter at AP og høyrepartiene opphevet

363 forbudet mot bemanningsselskaper, har omfanget av utleie av arbeidsfolk eksplodert. Gjennom bruk av

364 midlertidige arbeidskontrakter presses arbeidsfolk til å godta kutt i lønns- og arbeidsvilkår for å beholde

365 jobben. Dette er sosial dumping som må bekjempes med alle midler.

366

- 367 a. EØS-avtalen må sies opp og erstattes med en handelsavtale. Før dette skjer, må avtalens
- 368 reservasjonsrett benyttes overfor EU-direktiver som svekker fagbevegelsen og faglige rettigheter. Det
- 369 må settes makt bak kravet om at norske lover og avtaler skal ha forrang framfor EUs regler.
- 370 b. EØS-borgere må ha en ansettelse og arbeidskontrakt med lønns- og arbeidsvilkår etter norske
- 371 tariffavtaler, for å få oppholdstillatelse for arbeid i Norge. Straffen for brudd på denne bestemmelsen skal
- 372 knyttes til arbeidsgivers lovbrudd. En oppsigelse skal derfor ikke automatisk medføre at arbeidstakeren
- 373 mister oppholdstillatelse. EØS-borgere skal fortsatt ha visumfri innreise til Norge.

FORSLAGSNUMMER I MYMEET: 7A-1013

DISSENS: Arbeidssinnvandrere ønskes velkommen til Norge på norske lønns- og arbeidsvilkår. Det gjelder også arbeidstakere som er utstasjonert fra andre EØS/EU-land (Asbjørn Wahl)

- 374 c. Det må innføres meldeplikt og depositum for selskaper fra EU/EØS-området som søker oppdrag i Norge
- 375 (den sveitsiske modellen).
- 376 d. For å avdekke sosial dumping må tillitsvalgte få full innsynsrett i lønns- og arbeidsvilkår – uten
- 377 restriksjoner. Tillitsvalgte i fagforeningene skal ha rett til informasjon fra offentlige registre om brudd på
- 378 lov og forskrifter som gjelder i arbeidslivet.
- 379 e. Tariffavtalene må forsvares, også i uorganiserte bedrifter, der tariffavtalen er allmenngjort. Ved offentlige
- 380 oppdrag må virksomheter med tariffavtale få fortrinnsrett. Omfang og varighet av sympatiaksjon ved
- 381 tariffstreik må avgjøres av berørt fagorganisasjon.
- 382 f. Allmenngjøringsloven må utvides og dokumentasjonskravet fjernes. Allmenngjøringsnemnda må
- 383 avvikles og erstattes av en lov som fastslår hvilke minstebestemmelser som skal allmenngjøres.
- 384 Eventuell allmenngjøring utover minstebestemmelsene må avgjøres av tariffpartene, som også selv må
- 385 bestemme omfang og varighet av et allmenngjøringsvedtak.
- 386 g. Transport mot betaling skal fortsatt kreve drosjeløyve. Uber opererer som pirattaxi og er dermed forbudt.
- 387 Dette forbudet må opprettholdes og håndheves. Liberaliseringa av drosjenæringa må reverseres.
- 388 h. Kabotasje kjøring må forbys inntil bransjeavtale og andre virkemidler for å regulere godstransport på vei i
- 389 Norge er på plass.
- 390 i. Alle bedrifter og foretak som opererer i Norge må ha obligatorisk yrkesskadeforsikring for alle sine
- 391 ansatte – uansett varighet på oppholdet.
- 392 j. For å sikre at norske lønns- og arbeidsforhold skal gjelde også for dem som jobber til sjøs, må NOR-
- 393 registrering benyttes framfor NIS.
- 394 k. Arbeidstilsynet må styrkes for å kunne gjennomføre flere uanmeldte tilsyn og være en etat som er til
- 395 stede for å beskytte arbeidstakerne på arbeidsplassen. Grove brudd på arbeidsmiljøloven må føre til
- 396 øyeblikkelig stenging av virksomheten.
- 397 l. Foretaksformen Norskregistrert Utenlandsk Foretak (NUF) må forbys.
- 398 m. Det må utarbeides et nasjonalt sett med minstekrav for alle offentlige innkjøp, bygget på lokale
- 399 eksempler som Skiensmodellen, Osloomodellen og Rogalandsmodellen. En slik ny "Norgesmodell" må
- 400 blant annet inneholde begrensninger på antall ledd av underleverandører og krav til faste ansettelser,
- 401 andel fagarbeidere og andel lærlinger.
- 402 n. Kommunene må sikres spillerom til å bruke alkoholoven for å sikre arbeidsvilkårene i serveringsbransjen,
- 403 for eksempel gjennom å frata skjenkesteder som bryter lover og regler skjenkebevillingen.
- 404

405 2.6 Bedre arbeidsmiljø - innfør 6-timersdagen

406 Kampen for kortere arbeidstid og høyere lønn har vært bærebjelken i fagbevegelsens arbeid. Nå har kampen

407 for kortere arbeidstid stått stille i mange år. Utviklinga går i motsatt retning – mange blir pressa til å jobbe
408 lenger. Arbeidstidsreguleringer er under stadige angrep, inkludert normalarbeidsdagen. Det går på helsa
409 løs for mange. Svært mange kvinner ender opp med å jobbe deltid og mister derfor mulighet til økonomisk
410 selvstendighet. Et arbeidsliv med 6-timers normalarbeidsdag vil gjøre det enklere for flere å stå i arbeid.
411 Samtidig må det bli mulig for pendlere, folk som jobber hjemmefra og andre med spesielle arbeidsordninger
412 å ta ut arbeidstidsforkortelsen med 30-timers uke. Å ta ut framtidig produktivitetsvekst i fritid heller enn i økt
413 forbruk, vil være et viktig tiltak for å motvirke klima- og miljøkrisa.

- 414
- 415 **a.** Rødt forsvare normalarbeidsdagen. Det må ryddes opp i bransjer der det begynner å bli vanlig med
416 gjennomsnittsberegning og at normal arbeidstid er 12 og 14 timer uten overtidsbetaling.
 - 417 **b.** Rødt støtter fagbevegelsens krav om at kommende tariffoppgjør brukes til gradvis å innføre
418 6-timersdag/30-timers uke med full lønnskompensasjon.
 - 419 **c.** Deltidsproblemet ved turnus lar seg ikke løse ved å ha mer fleksible arbeidstidsordninger eller ved å
420 jobbe flere helger. Økt grunnbemanning og kortere arbeidstid er nødvendig. Skift og turnus må likestilles.
 - 421 **d.** Deltidsansatte skal ha rett til fast ansettelse i minimum en stillingsprosent som tilsvarer det man har
422 jobbet siste tolv måneder. Små stillingsbrøker må begrunnes av arbeidsgiver.
 - 423 **e.** Rødt støtter kampen mot søndagsåpne butikker. Loven må endres slik at unntaket som gir hagesentre
424 mulighet til å være åpne på søndager, fjernes.
 - 425 **f.** Avvik fra arbeidstidsregler må godkjennes av en fagforening med innstillingsrett, som i praksis vil si et
426 landsomfattende fagforbund.
 - 427 **g.** Yrkesskadereglene må endres slik at langvarig belastning omfattes. Dette vil være et viktig insentiv for å
428 redusere risikofaktorer i arbeidsmiljøet.
- 429

Del 3 Velferd til alle

Kap. 3: Profittfri velferd

430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468

Det offentlige må ha ansvaret for befolkningens velferdstjenester. Velferdsmodellen vår ble til ved at fellesskapsløsninger ble bygget opp for å dekke grunnleggende behov, i fellesskapets regi, med offentlige og ideelle aktører. Fra 1990-tallet har vi imidlertid sett et nytt fenomen utvikle seg, ved at kommersielle selskaper har vokst sterkt innen mange av våre velferdstjenester. Dermed har alt fra eldreomsorg, barnevern og barnehager, til renovasjon, renhold og vaktmestertjenester blitt til “big business”. På enkelte områder har det skjedd en konsentrasjon av eierskap, der noen få internasjonale investeringsselskaper, ofte hjemmehørende i skatteparadis, har fått en dominerende rolle.

De kommersielle eierne bruker mange ulike metoder for å hente ut profitt: utbytte, kompliserte selskapsstrukturer, skyhøye lederlønninger og styrehonorarer, internfakturering og handel med tilknyttede selskaper. Slik har vi fått en liten gruppe velferdsprofitorer som er ute etter å omgjøre en økende andel av våre skattepenger til privat profitt. Vi har sett en rekke eksempler på at de kommersielles mål om høyest mulig avkastning bidrar til å svekke både tjenestenes kvalitet og de ansattes lønns- og arbeidsforhold. Det har også ført til en rekke skandaler, så vel innen renovasjon, som i eldreomsorgen, innen utdanning og i ambulansetjenesten. De kommersielle selskapene skyver ofte de ideelle aktørene foran seg når de argumenter for privatisering av våre velferdstjenester, men det er stor forskjell på private ideelle og private kommersielle virksomheter. Ideelle virksomheter som opererer som supplement til det offentlige, og ikke har profittmotiv, har spilt en viktig rolle i utviklinga av den norske velferdsstaten. Slik bør det fortsatt være.

Rødt vil:

- a. Våre skattepenger skal gå til felles velferd, ikke til privat profitt. Kommersialisering av våre velferdstjenester må derfor stoppe, og tjenester som allerede er overtatt av kommersielle interesser, må tas tilbake under offentlig eierskap og drift.
- b. Alle offentlige tilskudd til velferdstjenester skal komme brukerne til gode og tilbakeføres sektoren ved eventuell nedleggelse. Ved eventuelle salg av velferdsinstitusjoner må eierne ha meldeplikt til kommunen, og kommunen må ha forkjøpsrett. Offentlige tilskudd skal ikke følge institusjonen ved eierskifte.
- c. Foretaksmodell, konkurranseutsetting og bestiller-/utførermodellen innen offentlig virksomhet må avvikles.
- d. Der konkurranseutsetting er brukt som privatiseringsmetode, eksempelvis sykehjem, renhold og renovasjonstjenester, skal kommuner og fylker ta virksomhetene tilbake i offentlig eie og drift når kontrakten går ut, eller ved mislighold.
- e. Forbud mot profitt i velferden. Kommersielle aktører skal ikke ha adgang til å drive velferdstjenester.
- f. Offentlighetsloven og forvaltningsloven skal bli gjort gjeldende for alle som driver med offentlige tilskudd, samt at fagforeninger og tillitsvalgte får innsyn.

Kap. 4: Sykehus og helsetjeneste - Et helhetlig og likeverdig offentlig helsetilbud

470

471 Rødt vil ha et offentlig fullfinansiert og folkestyrt helsevesen for å sikre likeverdige tjenester til alle. Økende
472 forskjeller i samfunnet kommer også til uttrykk i folkehelse. Helse og levealder henger tett sammen med
473 sosial og økonomisk ulikhet. Rødt arbeider for en helsepolitikk som reduserer disse forskjellene.

474

475 Det har vært en økonomisk motivert nedbygging av beredskapen i antall døgnplasser ved somatiske
476 sykehus og i psykisk helsevern, i smittevernutstyr og medisinaldepot. Den reduserte beredskapen gjør
477 befolkningen og helsearbeiderne sårbar. Mye av årsaken til sykepleier –og helsefagarbeidermangelen er
478 enten for stor arbeidsbelastning eller manglende mulighet for full stilling, bemanning og lønn til å leve av.
479 Gode lønns- og arbeidsvilkår gir bedre helsetilbud.

480

481 Rødt mener hele befolkningen skal ha rett til et godt, offentlig helsetilbud etter behov.

482

483 **Rødt vil:**

484

4.1 Folkestyrt helseforvaltning

485 Spesialisthelsetjenestene i Norge har de siste 20 årene vært drevet av markedsstyringsprinsipper i
486 helseforetak. I tillegg gir helseforetaksloven de regionale helseforetakene fullmakt til å sette ut behandlinger
487 til private.

488

- 489
- 490 a. Helseforetaksloven må forkastes og erstattes av en ny helseforvaltningslov.
 - 491 b. Sykehusene skal organiseres som offentlige forvaltningsorganer, ikke som bedriftsøkonomiske foretak.
 - 492 c. Innsatsstyrt finansiering (ISF) skal erstattes av 100% rammefinansiering. Budsjett- og regnskapsføring
493 skal gjøres etter reglene for regnskapsføring i offentlig forvaltning.
 - 494 d. Helsetjenestene samordnes gjennom statlig bevilgning til helseregioner knyttet til fylkeskommunene,
495 som så sørger for lokalt forankrede spesialist- og primærhelsetilbud i kommunene. Bevilgningene
496 skal være basert på en statlig vedtatt helseplan som sikrer likhet i tilbud og beredskap, uavhengig av
497 kommuneøkonomi, samtidig som forvaltningen av helsetilbudet foregår lokalt.
 - 498 e. Ansatte, brukere og pårørende skal gis reell innflytelse. Det kan gjøres gjennom en
499 mindretallsrepresentasjon i forhold til folkevalgte/lokalpolitikere i regionale helsestyrer som skal
500 gjennomføre sentralt vedtatte helsepolitikk.
 - 501 f. Byråkratiserende anbuds- og rapporteringsregimer skal fjernes. Det kan gjøres gjennom pristak på
502 utstyrsinnkjøp i sykehusene istedenfor å utlyse anbudskonkurranser. Kontroll- og ledernivåene må
503 reduseres og helseprofesjonene styrkes.
 - 504 g. Viktige funksjoner som renhold, IKT og ernæring må være en del av sykehusets kjernevirksomhet og ikke
505 svekkes ved å settes på anbud.
 - 506 h. Såkalt «fritt sykehusvalg» utvikles. Pasienter skal ha mulighet til å søke om behandling på andre
507 offentlige sykehus enn sitt lokale, dersom de ønsker det.

508

4.2. Reversere markedsretting og privatisering av helse- og velferdstjenester

509 Den bevisste privatiseringspolitikken truer helsevesen basert på folks behov. Rødt vil kjempe mot en utvikling
510 der folk blir avhengige av private forsikringsordninger eller egen lommebok for å få den hjelpen de trenger..

511

- 512
- 513 a. Det offentlige helsevesenet skal sikres god kvalitet og kapasitet slik at det ikke er grunnlag for private,
514 kommersielle alternativ.
 - 515 b. Avtaleverket må innrettes slik at det ikke gir mulighet for privat profitt fra helse- og velferdstjenester.
516 Helseinstitusjoner drevet av ideelle organisasjoner skal få avtaler.
 - 517 c. Egenandeler skal reduseres eller fjernes.
 - 518 d. Primærhelsetjenesten skal betjenes av offentlig ansatte tverrfaglige team som i samarbeid med
519 spesialisthelsetjenesten skal gi pasienter og brukere helhetlig behandling og omsorg.
 - 520 e. Kompensasjon for merverdiavgift, som gjør det mer lønnsomt for sykehusene å kjøpe eksterne tjenester,
521 utvikles.

522

523 **4.3. Desentralisert og bærekraftig struktur**

524 Vi må opprettholde den desentraliserte sykehusstrukturen. Nedlegging av sykehus skal stanses.

525 Primærhelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten må samarbeide om diagnostisering og behandling
526 av pasienter ved sykdom, skade eller andre hjelpebehov. Samarbeidet må skje på helsefaglig
527 grunnlag, ikke på bedriftsøkonomiske premisser som i dagens helseforetaks- og samhandlingsmodell.

528 Finansieringssystemene må hindre at folk blir kasteballer i systemet.

529

- 530 a. Stortinget skal vedta nasjonale planer for spesialisthelsetjenesten, deriblant strukturelle vedtak om
- 531 lokalsykehus, fødetilbud, sengetall og akuttberedskap med basis i de ulike landsdelenes behov.
- 532 b. Utdannings- og hospiteringsordninger skal oppmuntre til generalistkompetanse og jobb i distriktene for
- 533 alle grupper helsepersonell.
- 534 c. Det skal utarbeides en plan for reell faglig samhandling mellom spesialist- og primærhelsetjenesten
- 535 med helhetlig økonomisk rammefinansiering.
- 536 d. For å sikre beredskap og forsvarlig drift, må sykehus dimensjoneres i tråd med anbefalinger fra OECD (og
- 537 WHO), som er rundt 85% belegg i en normalsituasjon.
- 538 e. Nasjonal opptrappingsplan for utdanning av helsefagarbeidere og spesialsykepleiere.
- 539 Spesialutdanningene må innpasses i gradsstrukturen.
- 540 f. Si nei til det gigantiske IT-prosjektet "Akson". Målsetningen om én innbygger - én journal må sikres
- 541 gjennom desentraliserte løsninger og systemer som snakker sammen. Kommune-Norge må ikke ta den
- 542 økonomiske byrden for dette arbeidet.

543

544 **4.4. Primærhelsetjenesten**

545 Den kommunale helse- og omsorgstjenesten har over mange år fått overført stadig større oppgaver
546 for pasienter, men de økonomiske midlene har ikke fulgt med. Dette går utover nødvendig og forsvarlig
547 kvalitet på kompetanse og kapasitet. Det må sikres nødvendige statlige midler. Sentralt i kommunenes
548 helsefremmende og forebyggende arbeid er helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Dette er tjenester
549 som må styrkes. Kommuneøkonomien og primærhelsetjenesten må styrkes for å forebygge og fange opp
550 helseproblemer tidlig.

551

- 552 a. Tilby alle leger og sykepleiere og annet personell ved helsesentrene fastlønnsavtaler og offentlig
- 553 overtakelse av alle investeringer. Antallet primærleger/fastleger må økes betydelig slik at hver lege får
- 554 gjennomsnittlig 1000 pasienter i stedet for 1500 som nå, for å styrke personlig oppfølging.
- 555 b. Sikre ressurser og personell for fysisk og psykisk hverdagsrehabilitering i kommunehelsetjenesten.
- 556 c. Sikre kapasitet for legevaktjenestene både i byene og distriktene.
- 557 d. Styrke ambulansetjenesten, inkludert helikopter og fly, og sikre stabil drift med fast offentlig tilknyttet
- 558 operatør.
- 559 e. Organisere fødselsomsorgen og jordmortjenesten slik at familier tilbys sammenhengende
- 560 omsorgstilbud fra jordmor før under og etter fødsel, som integrert primærhelse- og sykehustjeneste i
- 561 samarbeid med tverrfaglig team.
- 562 f. Sikre helsesykepleiere tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til forebyggende tiltak for barn, unge og
- 563 deres familier i samarbeid med tverrfaglig team.
- 564 g. Styrke psykologisk lavterskeltilbud til barn, ungdom og studenter gjennom skole- og
- 565 studenthelsetjenester.
- 566 h. Gradvis innføre offentlig finansiering og drift av tannhelsetjenester.
- 567 i. Gjeninnføre retten til fysioterapi uten egenandel for mennesker med kroniske sykdommer. Nyetableringer
- 568 av fysioterapi- og ergoterapitjenester skal være kommunale og fastlønnsbaserte
- 569 j. Sikre alle mennesker i Norge har et lett tilgjengelig offentlig helsetilbud, også papirløse migranter.

570

571 **4.5 Helsepolitikk for eldre**

572 Den andel av befolkningen som har behov for et godt helse- og omsorgstilbud vil av naturlige grunner
573 øke med alder. Helseteknologi må være et supplement til, og ikke en erstatning for, menneskelig omsorg.
574 Ambisjonen om at eldre skal kunne bo hjemme så lenge som mulig må ikke brukes som sparetiltak og
575 unnskyldning for å ikke tilby nok behandlingsplasser på sykehjem eller andre institusjoner. Rødt vil arbeide
576 for at alle skal få et fullverdig helsetilbud og mulighet for omsorg både hjemme og på sykehjem når det er
577 behov for det.

578

- 579 a. Øke dekningsgraden av sykehjemsplasser slik at sykehjem blir et tilgjengelig og reelt godt faglig tilbud
- 580 når det er behov for det.
- 581 b. Øke grunnbemanningen på dagens sykehjem og i hjemmebaserte tjenester, slik at det blir attraktive
- 582 arbeidsplasser for sykepleiere, leger og helsefagarbeidere.
- 583 c. Sikre de ansatte i hjemmebaserte tjenester tid og tillit til å gjøre jobben sin skikkelig, og samtidig sørge

- 584 for at de som får hjelp må forholde seg til færrest mulig personer.
- 585 **d.** Utvikle en tillitsreform som gir ansatte bedre mulighetsrom for bruk og utvikling av egen kompetanse.
- 586 **e.** Utvide tilbudet av seniorsentrene. Tilbudet bør foreligge alle kommuner og utvikles slik at det blir et
- 587 attraktivt møtested også for «de yngre» eldre, ikke bare de aller eldste.
- 588 **f.** Eldre som ønsker det må få mulighet til å bo hjemme så lenge de kan og vil. Men de må få
- 589 sykehjems plass når det er nødvendig.
- 590 **g.** Bedre samhandling mellom sykehusene og kommunens helsetjenester.
- 591 **h.** Styrke geriatrisk spesialisthelsetilbud. Sikre eldre og personer med demenssykdom og deres pårørende
- 592 verdige liv. Dette krever økt tverrfaglig fagkompetanse.
- 593 **i.** Reelle muligheter for samhandling må skapes på faglig grunnlag. I dag betaler kommunene dyre bøter
- 594 til helseforetak for utskrivningsklare pasienter, som kommunene ikke har kapasitet eller ressurser til å ta
- 595 imot. De økonomiske straffetiltakene som ble innført gjennom Samhandlingsreformen må avvikles.
- 596 **j.** Bygge ut og styrke habilitering- og rehabiliteringsinstitusjoner, slik at kronisk syke, ulykkesofre,
- 597 slagpasienter og eldre med sammensatte diagnoser ikke blir kasterballe mellom sykehus, sykehjem og
- 598 andre kommunale helse- og omsorgstjenester.
- 599 **k.** Eldres frivillige innsats er svært viktig, men må ikke komme til erstatning for ansattes arbeid. For frivillig
- 600 arbeid for eldre, som annen frivillighet, må det legges til rette ved at kommunene har ansatte som sikrer
- 601 god organisering og slik legger til rette for at det skal bli lett å delta.
- 602 **l.** Vri støtteordninger for frivillighet fra aktivitetsbasert støtte til tilrettelegging for frivillig innsats
- 603

604 **4.6 Medisiner og helseutstyr**

605 Norge er nærmest helt avhengig av import av legemidler. Importavhengighet må erstattes av mer kortreiste

606 løsninger, med offentlig produksjon og lagring. Tiden er overmoden for å starte arbeidet med å bli mindre

607 avhengige av usikre internasjonale forsyningslinjer og kommersielle produsenter. Norge må også bidra

608 internasjonalt i dette arbeidet.

609

- 610 **a.** Opprette Statsmed for å bygge ut offentlig eierskap i medisinproduksjonen.
- 611 **b.** Gjenopprette et nasjonalt medisindepot, statlig selskap for import, lagring og distribusjon av medisiner.
- 612 **c.** Inngå samarbeid med industrien for å sikre produksjon av samfunnssikringslegemidler i Norge.
- 613 **d.** Forkjøpsrett til å kjøpe opp bedrifter som legges ned eller flytter ut av landet. Dette er for å opprettholde
- 614 samfunnssikkerheten og forhindre at kompetanse går tapt.
- 615 **e.** Norge bør jobbe for å styrke utviklingen av vaksiner og diagnostiske verktøy som kan forebygge
- 616 antibiotikaresistens, og å sikre tilgang til det som allerede eksisterer.
- 617

618 **4.7 Psykisk helse**

619 Psykiske smerte oppstår i relasjonsvansker og under samfunnsmessige forhold der mennesker av ulike

620 grunner diskvalifiseres og stenges ute. Økonomiske problemer, et vanskelig boligmarked, konkurransepress,

621 arbeidsløshet og andre sosiale problemer har betydning for den enkeltes psykiske helse. Psykisk og fysisk

622 smerte som følge av vold, omsorgssvikt, og seksuelle overgrep i barndommen, og vold i nære relasjoner

623 er ofte skjulte problemer. Rødt arbeider for en psykisk helsetjeneste der den enkelte blir sett i sin sosiale

624 kontekst, og der det arbeides for kollektive løsninger som gir rom for ivaretagelse av individuelle behov.

625

- 626 **a.** Pasienter i psykisk helsevern må få informasjon om alle behandlingstilbud som er relevante for deres
- 627 tilstand, og ha mulighet til å velge mellom disse, psykisk helsevern skal ikke ha egenandeler.
- 628 **b.** Alle deler av psykisk helsevern må tilføres de personalressursene som er nødvendige for å kunne tilby
- 629 alle som trenger det raskt faglig hjelp, og med mulighet for å tilby hjelp over så lang tid som trengs for et
- 630 fullverdig behandlingstilbud.
- 631 **c.** Pakkeforløp i psykisk helsetjeneste som medfører kategorisering og målstyring egner seg ikke for
- 632 helsetjenester.
- 633 **d.** Øke kapasitet til og øke antall av offentlige tilbud som gir medisinfrie behandlinger av psykisk smerte.
- 634 **e.** Flere langtids plasser, psykologer og brukerstyrte senger.
- 635 **f.** Mekaniske tvangsmidler må avskaffes, med unntak for sikkerhetspsykiatrien. Å innføre reduksjon i bruk
- 636 av tvang krever bedre rammebetingelser, økt kompetanse og mer brukermedvirkning.
- 637 **g.** Styrke kompetansen om bruk av tvang blant helse- og omsorgspersonell, spesielt for personell som
- 638 arbeider på sykehjem.
- 639 **h.** Etablere flere statlige fullfinansierte lavterskel møteplasser og brukerstyrte tilbud, som «Fontenehus»,
- 640 der ansatte medarbeidere har erfaringskompetanse.
- 641 **i.** Styrke psykologisk kompetanse i ambulansetjenesten.
- 642 **j.** Bygge ut og stabilisere kommunale tilbud innen psykisk helse og psykiatri slik at det er forutsigbarhet for
- 643 brukere, pårørende og ansatte.
- 644 **k.** Sikre flyktninger, også papirløse, gode psykisk helsetilbud.
- 645

646 **4.8 Human ruspolitikk**

647 Brukere av illegale rusmidler og mennesker med rusproblemer skal møtes med respekt. Vi ønsker en
648 kunnskapsbasert og human ruspolitikk der man ser på rusavhengighet som et sosial- og helseproblem, ikke
649 et kriminalitetsproblem.

650

651 **a.** Avkriminalisere bruk og besittelse av illegale rusmidler til eget bruk.

FORSLAGSNUMMER I MYMEET: 7A-1033

DISSENS: Stryke punkt a (Jens Ingvald Olsen).

652 **b.** Brukere av narkotiske stoffer skal ikke kriminaliseres, men tilbys gode hjelpetiltak. Bygge opp tilstrekkelig
653 kapasitet på behandlingsplasser, og sikre finansiering slik at spesialhelsetjenesten og kommunene
654 ivaretar sitt sørge-for-ansvar.

655 **c.** Styrking av forebyggende arbeid, rusfrie møteplasser, involvering av pårørende og tidlig hjelp til barn og
656 unge i risikozonen.

657 **d.** Personer som tas for bruk og besittelse av narkotika skal møtes med oppfølging for å forebygge mer
658 alvorlig rusproblematikk, og det skal arbeides for å ta tak i underliggende årsaker.

659 **e.** Anerkjenn arbeidslivet som en sentral arena for tidlig innsats og forebygging av rus- og
660 avhengighetsproblematikk.

661 **f.** Styrke ettervernet, og sørge for at det blir en integrert del av behandlingstilbudet. Lage
662 tilbakeføringsprogrammer med individuell oppfølging slik at den enkelte kan komme tilbake til arbeid,
663 utdanning eller annen aktivitet og ha et verdig botilbud. Samarbeid mellom Tverrfaglig spesialisert
664 behandling av ruslidelser (TSB) og kommunene.

665 **g.** Sørge for at alle store kommuner har sprøyterom eller brukerrum, og at sprøyterom eller brukerrum
666 tillates i alle kommuner.

667 **h.** At heroinassistert behandling (HAR) bør være et alternativ for tunge heroinbrukere, i tillegg til
668 legemiddelassistert behandling (LAR). Medikamentutvalget i LAR må utvides. R'en - for rehabilitering i
669 HAR og LAR må styrkes.

670 **i.** Tilrettelegge for at behandling av rusmisbrukere kan skje i ulike avdelinger mellom menn og kvinner, i
671 tilfeller der konsekvenser av vold/overgrep gjør dette vanskelig å kombinere.

672 **j.** Ta i bruk mer pedagogiske metoder i stedet for politirazzia i skolen for å forebygge narkotikabruk.

673 **k.** Fortsatt salgsmonopol for brennevin, vin og sterkøl.

674 **l.** Vinmonopolet skal overta alkoholsalget på flyplasser, for å begrense profitten til private aktører til fordel
675 for økt hensyn til folkehelse.

676

677 **4.9 Pårørende til syke og pleietrengende**

678 Tungt pleiearbeid har blitt forskjøvet fra det offentlige til det individuelle og konsekvensen er en større
679 belastning på pårørende. Omsorgstjenesten må samarbeide med pårørende som har tungt omsorgsarbeid
680 for finne gode hjelpetiltak som bidrar til å redusere deres påkjenning og slitasje.

681

682 **a.** Det skal tas hensyn til helhetlige behov når familier hvor flere er kronisk syke, søker om helse- og
683 omsorgstjenester.

684 **b.** Studenter som har kronisk syke barn med kontinuerlig behov for pleie og tilsyn skal ha krav på
685 omsorgsstønning, dersom de ikke har krav på pleiepenger, på bakgrunn av økonomi.

686 **c.** Mottakere av uføretrygd som også mottar omsorgsstønning for særlig tyngende omsorgsarbeid skal ikke
687 få uføregarden nedvurdert.

688 **d.** Helse og omsorgstjenesten skal ha klare og gode retningslinjer som klassifiserer særlig tyngende
689 omsorgsarbeid.

690 **e.** Pårørende skal få nødvendig faglig støtte, veiledning og avlastning dersom pleietrengende
691 personer ønsker å bo hjemme så lenge som mulig og de har pårørende som ønsker at de skal være
692 hjemmeboende.

693

694 **4.10 Organdonasjon**

695 Alle norske statsborgere skal i utgangspunktet være organdonorer. Dersom man ikke ønsker det må man
696 registrere seg eller gi skriftlig eller muntlig beskjed til familie eller venner.

697

Kap. 5: Styrke barnevernet, og barn og unges rettigheter

699

700 Alle barn har rett til å vokse opp i trygge omgivelser med tilbud i tråd med deres behov. Økonomiske
701 forskjeller skaper sosiale problemer som må løses i felleskap.

702

703 Gjennom fellesskapet har barnevernet ansvar for å beskytte og ivareta de mest sårbare barna i samfunnet
704 vårt, og må derfor styrkes. Tilliten til barnevernet er en viktig faktor for å sikre at tjenesten skal fungere godt.
705 Utviklingen av barnevernet må være basert på barnets beste og legges av barna og fagprofesjonene, ikke av
706 konsulenter uten barnevernsfaglig kompetanse. Det er for mange barn og familier som ikke får den hjelpen
707 som de har behov for. Barn og unge må sikres kunnskap om sine rettigheter. Familiene med utfordringer må
708 få mer hjelp, og de mest utsatte barna og ungdommene må få det tilbudet de trenger.

709

710 Sosiale forskjeller må vektlegges sterkere i utdanningen for bedre forståelse av hvordan sosial bakgrunn og
711 levekårsstress i familier med dårlig råd og språkbarriere påvirker samhandlingen mellom barnevernet og
712 familier. Barnets språklige og kulturelle bakgrunn skal vektlegges slik at eventuelle fosterhjem får nødvendig
713 informasjon og opplæring.

714

715 Minste inngreps prinsipp krever godt barnevernsarbeid, at saksbehandler har tid til å følge opp, og har tid til
716 å finne ut hva som passer den aktuelle familien spesifikt. Det er vanskelig å gjennomføre når saksbehandler
717 har så mange saker som i dag. Anstendige arbeidsvilkår er avgjørende for å sikre gode tjenester, og at
718 kompetansen forblir i barnevernet. Bemanningen i barnevernet må derfor styrkes.

719

720 Vi kan ikke overlate omsorgen for de mest sårbare barna og ungdommene til kommersielle, profittmotiverte
721 aktører. Dette er våre barn, og fellesskapets penger som er innvilget til barnevern skal gå til å hjelpe disse og
722 ikke til noen få som beriker seg. Mer om velferd uten profitt i kap 3.

723

- 724 a. Bygg opp et barnevern der det fins ulike typer hjelpetiltak for barn og deres familier.
725 b. Sikre ressurser til støttetiltak slik at det finnes et bredt spekter av tiltak, også hjemmebaserte, for barn og
726 deres familier.
727 c. Alle kommunens enheter som arbeider med barns oppvekst skal samarbeide om felles, forebyggende
728 arbeid.
729 d. Alle barn som er plassert utenfor hjemmet, på institusjon eller fosterhjem, skal sikres god oppfølging, og
730 barnets stemme skal bli hørt og vektlagt.
731 e. Alle barn og unge som har tilbud fra barneverntjenesten skal sikres god oppfølging fra psykisk helsevern
732 og annen helsetjeneste.
733 f. Kommunen skal i samarbeid med statlig barnevern ha ansvar for rekruttering og opplæring av
734 fosterhjem. Veiledningsarbeidet og oppfølging for fosterhjemsfamilier må bedres. Dette er et offentlig
735 myndighetsansvar og kan ikke overføres til private aktører.
736 g. Det offentlige har ansvar for å drive institusjoner for barn og ungdom, og det åpnes kun for ideelle aktører
737 i sektoren. Dagens anbudssystem avvikles.
738 h. Økt forståelse av klassebakgrunn, og flerkulturell forståelse og kompetanse i barnevernet for bedre
739 dialog, tilpassede hjelpetiltak og bygging av tillit.
740 i. Barnevernet er et kommunalt ansvar, men det skal være mulighet for å etablere regionale
741 kompetanseteam.
742 j. Sikre tilpassede tiltak, også i ettervernsfasen fram til 25 år.
743 k. Sikre bemanning slik at det er en øvre grense på 15 barn per ansatt i barnevernet, og på sikt styrke
744 bemanningen ytterligere slik at barnevernet sikres tverrfaglig og god bemanning.
745 l. I tilfeller det er behov for tolk, skal det sikres at det er kvalifisert tolk uten tilknytning til barnet eller saken.
746 m. Støtte en autorisasjonsordning, på linje med dagens autorisasjon av helsepersonell, for sosialpersonell,
747 det vil si sosionomer og barnevernpedagoger.
748

Kap. 6: Barnehage

749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808

Barnehagen skal være et sted for omsorg, lek og læring. Utvikling av en god selvfølelse, sosial kompetanse, kreativitet, motorisk utvikling og tilegnelse av språk er det viktigste i barnehagen. Barna skal oppleve tilhørighet og trygge rammer som fremmer lek, bevegelse, matglede, fysisk og psykisk god helse. Barnehagen skal fremme likeverd og likestilling.

Obligatorisk kartlegging snevre læringsmål og unødvendig rapportering går på bekostning av de ansattes tid med barna og barnas mulighet til å utvikle seg i sitt eget tempo. God bemanning gjennom hele barnehagedagen og ansatte med faglig kompetanse gir gode barnehager.

Vi vil ha en barnehagesektor der økonomisk støtte og foreldrebetaling, bevilget til barnehage, kommer barna til gode - ikke velferdsprofitørene - og sikrer økte rammer for lek, gode arbeidsforhold, flere fagarbeidere og åpenhet.

Rødt vil ha en barnehage som gir alle barn mulighet til å gå i barnehage og som tar utgangspunkt i barnas behov.

Rødt vil:

6.1 Gratis barnehage for alle

- a. Målet er at barnehage skal være gratis, dette må innføres ved gradvis å gjøre det gratis aldersgruppe for aldersgruppe.
- b. Alle barn skal ha rett på barnehageplass i sitt nærmiljø. Opptaksordningen skal sikre en allsidig og inkluderende sammensetning av barnegruppene i nærmiljøet og motvirke strukturelle forskjeller mellom private og offentlige barnehager.
- c. Kommersielle aktører skal ikke få drive barnehager. Gradvis opptrapping av offentlig og ideelt eierskap på bekostning av kommersielle, fortsatt full barnehagedekning og en mangfoldig sektor.
- d. Kommunal forkjøpsrett ved all omsetning eller salg av barnehager, inklusive tomt og bygninger. Rett til å kjøpe ut fra en pris som reflekterer at formålet er barnehage.
- e. Barnehagen skal ha en religionsfri formålsparagraf.

6.2 Barnehager med nok ansatte i gode lokaler

- a. Bedre og mer faglig forsvarlig nasjonal bemanningsnorm. Bemanningsnormen skal knyttes opp mot hele barnehagens åpningstid på 9 timer, og skal også gjelde ved fravær blant det faste personalet.
- b. Barnehagelærernormen skal styrkes slik at en barnehagelærer ikke skal ha ansvaret for mer enn seks barn under tre år og tolv barn over tre år.
- c. Den veiledende statlige arealnormen for barnas inne- og uteområder må gjøres gjeldende for alle barnehager.
- d. Sikre stedlig styrere, med barnehagelærerutdanning eller annen pedagogisk utdanning i alle barnehager.

6.3 Barnehager som sikrer trygghet og god utvikling for alle barn

- a. Barn skal få oppfylt og sikret sin lovfestede rett til spesialpedagogisk tilrettelegging, og oppfølgingen skal utføres av ansatte med spesialpedagogisk kompetanse. Spesialpedagogisk bemanning i barnehagen skal alltid komme i tillegg til ordinær bemanning.
- b. Barn med særskilte behov må sikres hjelp og støtte. Det må defineres en minimumsnorm for antall stillinger i PPT (pedagogisk-psykologisk tjeneste) sett opp mot antall barn og elever i den enkelte kommune.
- c. Barnehagene må sikres helsemessig trygge og godt vedlikeholdte bygg.
- d. Det skal tilbys et næringsrikt og sunt måltid per dag i alle barnehager.
- e. Styrke språkarbeid i barnehagene.
- f. Det skal ikke forekomme obligatorisk testing og kartlegging av alle barn i barnehagen.
- g. Barna skal veiledes til å bli kjent med egne og andres grenser.

6.4 Trygge og forutsigbare arbeidsforhold for barnehageansatte

- a. Barnehagelærere må ha avsatt tid til å planlegge og forberede det pedagogiske tilbudet og aktiviteten i

- 809 barnehagen.
- 810 **b.** Barnehageansatte sikres mulighet til etter- og videreutdanning, og tilbud om å ta fagbrev og/eller
- 811 barnehagelærerutdanning.
- 812 **c.** Arbeide for at det sikres at kommersielle og ideelle barnehager har lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår
- 813 minst på linje med ansatte i offentlige barnehager.
- 814

Kap. 7: Skole

- 815
816
817 Skolen skal være en arena for læring og et trygt og positivt sted for barn og ungdom. Skolen skal stimulere
818 selvillit og lærelyst hos elever, og gi dem redskaper for tilegning av kunnskap og ferdigheter, slik at de kan
819 delta i, forme og endre samfunnet.
820
821 I dag er skolen best tilpasset elever med akademisk bakgrunn, samtidig som kunnskapssynet de siste
822 tiårene har blitt mer og mer teoretisk orientert. Resultatet av dette er blant annet mistrivsel for mange elever,
823 høyt frafall i videregående og en skole som reproducerer klasseforskjeller.
824
825 Det har vært en økt bruk av kartlegging og testing som ensidig måling av «kvalitet» i skolen. I flere områder
826 av landet har testene blitt gjenstand for prestisjefølelse og konkurranse blant skoledirektører og politikere, som
827 vi ser i bruken av nasjonale prøver. Dette har ført til enda mer teoretisering og undervisning retta inn mot
828 bedre prøveresultater og voksnes prestisje på kort sikt, heller enn det beste for barnas læring på lang sikt.
829 Økt bruk av testing og kartlegging har hatt konsekvenser for elevene, som økt bruk av spesialundervisning,
830 økende psykisk uhelse og stressrelaterte vansker.
831
832 Digitale hjelpemidler brukes stadig mer i skolen uten at man i tilstrekkelig grad kjenner konsekvensene
833 av den økte digitaliseringen. Det er viktig med en kritisk tilnærming og en pedagogisk begrunnet bruk
834 av digitale hjelpemidler. Barna bør sikres skjermfri tid i løpet av skoledagen samtidig som lærerne har
835 metodefrihet i undervisningen.
836

FORSLAGSNUMMER I MYMEET: 7A-1024

DISSENS: erstatte denne teksten: "Digitale hjelpemidler brukes stadig mer i skolen uten at man i tilstrekkelig grad kjenner konsekvensene av den økte digitaliseringen. Det er viktig med en kritisk tilnærming og en pedagogisk begrunnet bruk av digitale hjelpemidler. Barna bør sikres skjermfri tid i løpet av skoledagen samtidig som lærerne har metodefrihet i undervisningen" med ny tekst: "I dag blir barn utsatt for et stort digitalt eksperiment i skolen. Rødt er negativt til overdreven skjermbruk blant barn og unge, og vil sikre særlig de minste skjermfri tid i løpet av skoledagen. Overordnet sett mener Rødt at barn i barnehage og i småskolen (1.-4. trinn) ikke bør utstyres med hver sin digitale enhet i skolen. Rødt støtter også opp om kommunale forsøk med mobilfri skole." (Mímir Kristjánsson)

- 837
838 Rødt mener at skolen skal legge like stor vekt på teoretisk og praktisk læring, og at skolen skal være et sted
839 hvor alle kan kjenne seg igjen, delta og utvikle seg.

840
841 **Rødt vil:**

842 843 7.1 En mangfoldig skole for alle

- 844
845 a. Alle skal få et gratis, godt og likeverdig utdanningstilbud uavhengig av kjønn, nasjonalitet, funksjonsevne,
846 seksuell orientering, foresattes inntekt og hvor i landet de bor.
847 b. Skolen skal ha en religionsfri formålsparagraf, som må avspeiles i undervisningen.
848 c. Alle skoler må settes i stand til å ivareta et skolemiljø fritt fra rasisme, diskriminering,
849 forskjellsbehandling, mobbing, seksuell trakassering og overgrep.
850 d. Et næringsrikt måltid per dag i alle skoler og gjeninnføring av frukt og grønt.
851 e. Skolevesenet skal drives av det offentlige, ha rom for et mangfold av pedagogiske retninger og reell
852 metodefrihet.
853 f. Alle elever har rett til integrering i skolen med utgangspunkt i sitt eget funksjonsnivå og sine
854 utviklingsbehov. Elever med vedtak om spesialundervisning eller behov for tilrettelegging gjennom
855 spesialklasser og –skoler skal få det.
856 g. Nei til kommersielle digitale aktører i skolen.

857 858 7.2 En skole som tar vare på alles språk

- 859
860 a. Sidemålsundervisninga må styrkes gjennom positiv forsøksvirksomhet og nynorskklubber der det er
861 grunnlag for det. Lærerutdanningen må sikre gode nynorskklærere.
862 b. Barn skal få mulighet til å utvikle tegnspråk og å følge undervisning på tegnspråk, barn skal ha rett på
863 pensumbøker i punktskrift, og det må gis tilbud om skoler som kan bli dysleksivennlige.
864 c. Det skal tilrettelegges for at samisk (nord-samisk, lulesamisk, sørsamisk) og kvensk kan være reelt

865 førstespråk gjennom hele grunnopplæringen.

866 d. Flerspråklige skal få mulighet til å utvikle eget morsmål og flerspråklighet gjennom skolegangen.

867

868 7.3 En skole for levende læring, ikke for mekanisk pugging og rangering

869

870 a. Skolen skal være leksefri, skolearbeidet skal foregå på skolen der elevene kan få hjelp etter behov.

FORSLAGSNUMMER I MYMEET: 7A-1034

DISSENS: Erstatte punkt a med: "Arbeide for at skolen skal være leksefri og at skolearbeidet i størst mulig grad skal foregå på skolen der elevene kan få hjelp etter behov. Bruk av lekser skal likevel besluttes lokalt på faglig grunnlag." (Stein Stugu)

871 b. Kroppsøving og fysiske aktiviteter må ha en viktig plass i skolen.

872 c. Styrke de praktiske og estetiske fagene i hele grunnskolen. Praktiske valgfag på ungdomstrinnet, 873 praktiske og estetiske fag generelt og programfag på yrkesfaglige utdanningsprogrammer må styrkes.

874 d. Avvikle skolestart året man fyller 6, og gå tilbake til skolestart året man fyller 7.

875 e. De første trinnene på skolen må være mer tilpasset barnas behov for aktivitet og bevegelse. Det må 876 utvikles en lekbasert pedagogikk for de yngste barna. Aktivitet og lek er ikke en motsetning til læring - 877 det er en forutsetning for læring

878 f. Stans rangering av elever og skoler. Elevers læring kan ikke vurderes ensidig gjennom måling og 879 rangering.

880 g. Avvikle obligatoriske, standardiserte tester. Kunnskap om skolen som system må innhentes gjennom 881 utvalgsprøver og klasseromsforskning.

882 h. Det trengs nye dokumentasjonssystemer som kan erstatte dagens karaktersystem.

883 i. Mindre klasser og reduksjon i undervisningstid for kontaktlærere. Fjerne unødvendig dokumentasjon og 884 rapportering, slik at lærerne har mer tid til elevene og til å forberede og gjennomføre undervisningen.

885 j. Skolene må ta i bruk flere yrkesgrupper for å gi elevene et godt tilbud, for eksempel spesialpedagoger, 886 miljøarbeidere, barne- og ungdomsarbeidere og helsepersonell.

887 k. Læremidler og undervisningsmateriale må gjøres tilgjengelig digitalt, også på nynorsk.

888

889 7.4 Skolefritidsordning (SFO) som et fritidstilbud, ikke ekstra skole

890

891 a. SFO skal være et gratis og frivillig tilbud til elever i 1.-4. klasse, og skal gi barna mulighet for lek, 892 utfoldelse, leksehjelp og ro.

893 b. Nei til heldagsskole.

894 c. Daglig leder ved SFO skal ha relevant pedagogisk utdanning og SFO skal ha flere fagutdanna barne- og 895 ungdomsarbeidere.

896

897 7.5 En skole som åpner muligheter, ikke lukker dører

898

899 a. Fraværsreglene i videregående skole skal ikke utformes sånn at utsatte elevgrupper rammes, ikke 900 gjennom rigide fraværsgrenser. Nei til fraværsgrense i ungdomsskolen.

901 b. Karakterbasert opptak kan ikke være regelen for opptak til videregående skole. Vi trenger 902 opptakssystemer som bidrar til mangfoldig elevsammensetning på skoler. Opptak til grunnskole skal 903 baseres på nærskoleprinsippet.

904 c. Retten til videregående opplæring må kunne tas ut hele voksenlivet, og det må utvikles flere veier 905 mellom studiespesialiserende og yrkesfaglige utdanningsprogrammer og videregående og høyere 906 utdanning.

907 d. Rådgivningstjenesten må styrkes, og på ungdomsskolen må tjenesten jobbe for å redusere 908 kjønnsforskjellene i utdanningsvalg på videregående skole.

909 e. Obligatorisk sluttteksamen på ungdomsskolen og videregående avvikles og erstattes med en helhetlig 910 mappevurdering, og forsøksordninger med bruk av alternative vurderingsmetoder til privatisteksamen.

911 f. Gratisprinsippet skal gjelde for hele skolesystemet, og offentlige videregående skoler må tilby 912 undervisning og sluttvurderinger som kan fase ut dagens privatistordning.

913

914 7.6 En yrkesfaglig utdanning som gir gode fagarbeidere, ikke økt frafall

915

916 a. Retten til lærlingplass og fagopplæring i bedrift skal lovfestes, lære kandidatordningen skal gjøres til en 917 formell utdanning og det bør opprettes programmer for alternativ kvalifisering.

918 b. Utstyrsstipendet skal økes slik at det faktisk dekker utgiftene elevene har, og utstyrsparken ved skolene 919 må være moderne og oppdatert.

920 c. Bedrifter som leverer til det offentlige skal ha lærlinger, både i bedriften og på kontrakter som inngås.

- 921 d. Gjennomgå reglene for merkeordningen “godkjent lærebedrift” og øke seriøsitetskravene til ordningen.
922 e. Opprette en ordning for “omvendt påbygg”, slik at elever som har studiekompetanse kan få yrkesfaglig
923 kompetanse. Lærlingtilskudd må være like høyt for lærlinger som ikke lenger har ungdomsrett.
924 f. Lovfeste lærlingråd.

925

926 **7.7 En skole der trivsel, helse og elevdemokrati blir ivaretatt**

927

- 928 a. Et skolemiljø fritt for mobbing er helt grunnleggende, og det må innføres en uavhengig, nasjonal
929 klageinstans i saker som omhandler mobbing, trakassering, rasisme og andre brudd på
930 opplæringslovens §9a.
931 b. Opplæringslovens §9a skal også inkludere saker som omhandler rasisme.
932 c. Opplæring i grensesetting og respekt for andres grenser, herunder seksuell trakassering, skal ha en
933 naturlig plass i skolen.
934 d. Skolehelsetjenesten må styrkes slik at nasjonale normer oppfylles og helsesykepleier må være
935 tilgjengelig hver dag og kunne henvise til Barne- og ungdomspsykiatrien (BUP).
936 e. Skolen skal gi opplæring i reelt demokrati gjennom elevrådet og elever må få streikerett.

FORSLAGSNUMMER I MYMEET: 7A-1025

DISSENS: stryke siste del av punktet “og elever må få streikerett.” (Mímir Kristjánsson og Asbjørn Wahl)

937

938 **7.8 Trygghet og forutsigbarhet for ansatte og skoleøkonomi**

939

- 940 a. Arbeidstidsordningene i skolen må ta hensyn til arbeidets egenart, de ansattes arbeidsmiljø og elevenes
941 behov.
942 b. Ansatte må ha rett til etter- og videreutdanning, men endringer av lover og forskrifter når det gjelder
943 lærernes kompetanse skal ikke ha tilbakevirkende kraft.
944 c. Fjerne absolutte karakterkrav i lærerutdanningene for å sikre mer variert kompetanse.
945 d. All stykkprisfinansiering av typen “pengene følger eleven” må avsluttes.
946 e. Sikre at skolebyggene oppfyller lovfesta krav til fysisk arbeidsmiljø og universell utforming. Kommunene
947 sikres midler til dette.
948

949

Kap. 8: Fagskoler, høyskoler, universitet og forskning

950

951 Lik rett til utdanning, fri forskning og autonome utdannings- og forskningsinstitusjoner bidrar til mer
952 demokratiske samfunn og utjevner forskjeller mellom folk. Alle skal ha retten og muligheten til dette gjennom
953 gratis utdanningstilbud, og at det skal finnes tiltak for å sikre mangfold i rekrutteringen. En viktig del av dette
954 arbeidet er å sikre at høyere yrkesfaglig utdanning, fagskolene, blir sikra både tilstrekkelige midler, flere
955 studieplasser og at de blir regnet som en naturlig del av høyere utdanning i Norge.

956

957 For Rødt er det ikke et mål at flest mulig skal ta høyere utdanning. De siste årene har vi sett en inflasjon
958 i akademisk utdanning, drevet fram gjennom stykkprisfinansiering av universiteter og høyskoler. Antallet
959 studenter er blitt mangedoblet, og denne utdanningsinflasjonen ledsages av unødvendige og urimelige
960 utdanningskrav i mange jobber. Rødt ønsker å snu denne markedsdrevne utviklingen.

961

962 Forskning og høyere utdanning skal ikke være butikk. Markedsliberalisme er uforenlig med universitetenes
963 og høgskolenes samfunnsoppdrag. Dagens finansieringssystem fører til hard konkurranse om ressurser til
964 undervisning og forskning, og konkurranse om de antatt beste studentene og forskerne. Kvalitet i forskning
965 og utdanning må sikres gjennom samarbeid, åpenhet og tillit, ikke konkurranse.

966

967 Godt utbygd studentvelferd er en forutsetning for at alle, uansett bakgrunn, kan ta høyere utdanning. Dette
968 innebærer at studentene selv skal styre sitt lokale velferdstilbud gjennom studentsamskipnadene, men at
969 det offentlige må ta langt større ansvar for studentvelferden enn det som gjøres i dag.

970

971 Høyere utdanning skal være en mulighet for alle og vi har behov for institusjoner og forskere som sprer og
972 søker kunnskap uten hensyn til stat eller marked.

973

974 **Rødt vil:**

975

976 **8.1 Høyere utdanning tilgjengelig for alle**

977

- 978 a. Fullstipendiering til alle studenter. På veien dit støtter vi kravet om at studiestøtten økes og at
979 låneandelen reduseres til 40 prosent av stipendandelen, uavhengig av studiepoengproduksjon.
980 b. Opprettholde og videreutvikle et desentralisert undervisnings- og utdanningstilbud.

981

982 **8.2 Økt offentlig støtte til utdanning og forskning.**

983

- 984 a. Økte grunnbevilgninger til høgskoler, universiteter og offentlige forskningsinstitusjoner.
985 Grunnbevilgningene skal være på et nivå som lar institusjonene drive egne forskningsprosjekter i tillegg
986 til daglig drift.
987 b. Endring av finansieringssystemet slik at universiteter og høyskoler ikke konkurrerer økonomisk.
988 c. At offentlig finansiert forskning er tilgjengelig for alle, og ikke avhengig av abonnemeter på tidsskrifter
989 eller kjøp av artikler. Rødt støtter intensjonene i Plan S, men mener det er viktig å sikre den akademiske
990 friheten og ansattes rettigheter i overgang til åpen publisering.

991

992 **8.3 Styrking av fagskolene: sats på høyere yrkesfaglig utdanning**

993

- 994 a. 100 000 fagskoleplasser i Norge som langsiktig mål, med forpliktende, forutsigbare opptrappingsplaner
995 for flere fagskoleplasser og jevnere fordeling av studieplasser mellom fagskoler og høyskoler/universitet.
996 b. At rådgivere i grunnskole, videregående og karrieresentre får mer kunnskap om fagskolen og
997 mulighetene i fagskolen.
998 c. At studiepoengene i fagskolen blir kobla til det europeiske konverteringssystemet for studiepoeng, ECTS.
999 d. Reell kostnadsdekning av fagskoleplasser, og differensierte tilskudd etter utgiftsnivå på linjene.

1000

1001 **8.4 En høyere utdanning som er demokratisk styrt og til det beste for samfunnet**

1002

- 1003 a. At høyskolenes samfunnsoppdrag som regionale og praksisrettede utdanningsinstitusjoner skal
1004 verdsettes og prioriteres høyere.
1005 b. At antall universiteter og høgskoler skal være en faglig og politisk avgjørelse. Universitetsstyrer bør ikke

- 1006 ha fullmakter til å legge ned hele utdanninger og/eller studiesteder som er opprettet av Storting og/eller
1007 regjering.
- 1008 c. At breddeuniversitetene må få ansvar for å opprettholde små fag.
- 1009 d. Demokratisk styring av universiteter og høyskoler gjennom valgte kollegiale organer og valgte ledere.
- 1010 e. At den individuelle forskningsretten avtalesfestes.
- 1011 f. At forskningsbasert undervisning skal garanteres gjennom styrking av ansattes rett og mulighet til
1012 forskning.
- 1013 g. At motivasjonen som skaper kvalitet og samarbeid sikres gjennom trygge og forutsigbare lønns- og
1014 arbeidsvilkår, og ikke gjennom byråkratiske belønningssystemer hvor ansatte konkurrerer om midler på
1015 bakgrunn av dokumentert forsknings- og utdanningsaktivitet.
- 1016 h. At offentlig finansiert forskning i størst mulig grad skal publiseres med åpen tilgang (Open Access).
1017 Forskere skal motiveres til å publisere sine arbeider/resultater i publiseringskanaler med åpen tilgang.
1018 Det må legges økonomisk til rette for åpent tilgjengelig publisering av offentlig finansiert forskning.
- 1019 i. At alle kliniske studier utført i Norge skal registreres, og metoder og resultater skal rapporteres
1020 uavhengig av utfall.
- 1021 j. Demokratisering av universiteter og høyskoler. Institusjoner for høyere utdanning skal ha ledelse valgt av
1022 ansatte og studenter, der rektor også skal være styreleder.

1023

1024 **8.5 Gode studentvelferdsordninger**

1025

- 1026 a. Bedre bolig- og barnehagetilbud, og styrking av studenters sosiale rettigheter.
- 1027 b. Bedre vilkår for studenter etter fødsel og minimum 12 mnd. studiefinansiering for studenter med barn.
- 1028 c. At fylkeskommunene tilbyr studentrabatt uavhengig av alder, studiested og bosted.
- 1029 d. Statstilskudd til minst 5000 nye studentboliger årlig, med økt kostnadsramme og tilskuddsandel.
- 1030 e. Eget tilbud om psykisk helsehjelp for studenter uavhengig av studiested.
- 1031 f. At kommunene fører en aktiv tomtepolitikk og legger til rette for studentsamskipnadenes
1032 studentboligbygging.

1033

1034 **8.6 En solidarisk høyere utdanning**

1035

- 1036 a. Økt offentlig støtte til gjensidig student- og lærerutveksling, samt forskningssamarbeid med
1037 utviklingsland.
- 1038 b. At Norge avviser forslag i internasjonale avtaler som gjør utdanning til en internasjonal handelsvare.
- 1039 c. At u-landsparagrafene i Statens Lånekasse gjeninnføres og utvides til Øst-Europa.
- 1040 d. Gratis norskkurs ved alle høyere utdanningsinstitusjoner.
- 1041 e. Mot innføring av studieavgift også for utenlandske studenter.
- 1042 f. Akademisk boikott av Israel.

1043

1044 **8.7 En høyere utdanning som bygger ned kjønnsforskjeller**

1045

- 1046 a. Radikal kjønnskvoltering og øremerking av stillinger og utdanningsplasser for kvinner og menn.
- 1047 b. Kvinneperspektiv inn på pensum i alle relevante fag.
- 1048 c. At kvinner og menns ulike posisjon i samfunnet synliggjøres i forskning og undervisning.

1049

Kap. 9: Trygder og NAV

- 1050
1051
1052 NAV ble opprettet for å drive gjennom den såkalte “arbeidslinja”, en politikk som legger opp til å straffe
1053 mottakere av trygd og stønader for å motivere dem til å jobbe. “Arbeidslinja” har hatt brei støtte i norsk
1054 politikk, og har fått alvorlige konsekvenser for syke, arbeidsløse og uføre mennesker. Svært mange av
1055 dem som er innom NAV-systemet forteller om grusomme opplevelser i det såkalte “hjelpesystemet”, der
1056 mistenkeliggjøring og økonomiske straffetiltak har vært gjennomgangstone. NAV-skandalen er det mest
1057 ekstreme eksempelet på mistillitshysteriet i det norske trygdesystemet.
1058
1059 Samtidig gis det av enkelte et inntrykk av at arbeidsføre mennesker selv nærmest kan «velge» trygd eller
1060 andre stønader, mens realiteten er at mange med store helseproblemer må slåss i årevis for å få sine
1061 rettmessige stønader når arbeidsevnen svikter. For Rødt er det et mål å bygge ut trygdeordningene, ikke
1062 bygge dem ned.
1063
1064 Rødt ønsker å bringe tilliten tilbake i trygdesystemet. Vi vil reformere NAV slik at det blir færre skjema og
1065 unødvendige kontrollrutiner. Vi motsetter oss forsøkene på å spare penger i NAV-systemet ved å flytte stadig
1066 mer av saksbehandlingen over på nett. Mennesker som mottar trygd og stønader skal behandles med
1067 verdighet og respekt av den norske velferdsstaten. Det minste man kan forvente av velferdsstaten er å få
1068 møte et menneskelig ansikt.
1069
1070 **Rødt vil:**
1071
1072 **9.1. Trygd og NAV**
1073
1074 a. Kutt i trygder og andre stønader skaper ingen arbeidsplasser. Arbeidsløshet må derfor bekjempes
1075 gjennom å skape flere jobber og et mer inkluderende arbeidsliv – samt tilbud om opplæring og
1076 kvalifisering der det er nødvendig.
1077 b. Forbedre permitterings- og dagpengeordninga for alle ledige med endringer som spesielt kommer
1078 de som har hatt lav lønn til gode, blant annet reduserte inngangskriterier, kutte karenisdager, økt
1079 dekningsgrad for lave inntekter og gjeninnføring av ferietillegget.
1080 c. Opprette målrettede programmer for utdanning på dagpenger, slik at arbeidsledige på visse kriterier kan
1081 utdanne seg til yrker samfunnet har behov for uten å miste dagpengene.
1082 d. Velferdsstaten må sørge for at de som får alvorlige helsemessige problemer, får leve så gode og
1083 økonomisk trygge liv som mulig.
1084 e. Det må bli enklere å kombinere trygd og andre ytelser med utdanning og arbeid.
1085 f. Reverser kuttene i arbeidsavklaringspenger (AAP) og utvid AAP-ordningen til fire år. Trygdekuttene for
1086 arbeidsløse, uføre og syke må også rettes opp.
1087 g. Øke sosialhjelpssatsene til et nivå det er mulig å leve av.
1088 h. Kutte unødvendige dokumentasjonskrav og kontrollrutiner i NAV-systemet.
1089 i. Stoppe nedleggelsen av NAV-kontorer og omgjøre NAV til en institusjon som gir gode og nære tjenester
1090 til dem som trenger det.
1091 j. Arbeidsrettede tiltak må gi folk kompetanse, arbeidserfaring og betalt arbeid. De skal ikke utnyttes til
1092 gratis eller billig arbeidskraft. Styrk VTA-ordningen (Varig tilrettelagt arbeidsliv) og videreutvikle IA-avtalen
1093 (Inkluderende arbeidsliv).
1094
1095 **9.2 Fødselspermisjon og barnetrygd**
1096
1097 a. Selvstendig opptjening av fødselspenger for begge foreldre.
1098 b. Øke omsorgspermisjon til 4 uker i forbindelse med fødsel, samt lovfeste at den skal være lønna.
1099 c. Utvide fødselspermisjonen til 52 uker med full lønn. Mor skal sikres 3 uker før termin og 14 uker etter
1100 fødsel. 6 av disse skal være sammenhengende og tas umiddelbart etter fødsel. Far/medmor har krav på
1101 14 uker. Resten av permisjonen kan deles mellom mor, den andre forelderen eller annen omsorgsperson.
1102 d. Arbeide for at begge foreldre kan ta ut permisjon og foreldrepenger samtidig ved flerlingfødsler.
1103 e. Retten til foreldrepenger ved fødsel og adopsjon også skal gjelde for foreldre som mottar ulike
1104 trygdeordninger.
1105 f. Øke barnetrygda og bevare den som en universell skattefri overføring til alle som har ansvar for å
1106 forsørge barn.
1107 g. Barnetrygd må holdes utenfor beregning av sosialhjelp.
1108

Kap. 10: Pensjon

1109 Rødt mener at folketrygden fortsatt må utgjøre en av grunnpilarene i velferdsstaten. Pensjoner og ytelser
1110 skal sikre økonomisk trygghet for alle uavhengig av kjønn, klasse eller helsetilstand.
1111
1112
1113
1114 Stortingsflertallet vedtok i 2005 å innføre et nytt pensjonssystem som bryter fullstendig med de prinsippene
1115 som var grunnlaget for tenkningen bak folketrygden. Risiko er flyttet fra fellesskapet til det enkelte individ.
1116 Alderspensjon fra folketrygden var basert på solidaritet og utjevning. Nå er både den, tjenestepensjonene
1117 og avtalefestet pensjon (AFP) endret til en ytelse som kan tas ut uavhengig av om du fortsatt står i full jobb.
1118 Nivået på ytelsene er dramatisk svekket for de som må gå av de første årene etter fylte 62 eller tidligere,
1119 mens årlig pensjon for de som kan jobbe lenge, kan bli høyere enn tidligere lønn i full jobb.
1120
1121 Spesielt hardt rammes folk med dårlig helse og tunge jobber som i perioder er utenfor arbeidslivet eller må
1122 ta ut pensjon tidlig. For disse og mange andre utgjør denne reformen en fattigdomsfelle. Kvinner rammes
1123 systematisk hardere enn menn. At opptjening av alderspensjon i folketrygden i framtida skal stanse ved 62
1124 år for uføre (med alleårsregelen), vil redusere mange uføres alderspensjon ned mot minste pensjonsnivå.
1125 Ingen tror det framover vil spares mindre til pensjon enn tidligere. Men den kollektive sparingen gjennom
1126 folketrygden vil bli redusert kraftig. Samtidig er det lagt til rette for større individuell sparing. Slik fører
1127 reformen til økte forskjeller og at en stadig større del av pensjonssystemet blir privatisert. Dette svekker
1128 solidaritetsprinsippet i folketrygden ytterligere.

1129
1130 **Rødt vil:**

1131 1132 10.1 En alderspensjon som gir alle nok til å leve av

- 1133
1134 a. Levealdersjusteringen avvikles. Det er usosialt og uakseptabelt at mange som er utslitt og har få
1135 leveår igjen når de blir pensjonister ofte vil få en samlet pensjon godt under 50 % av tidligere inntekt,
1136 mens andre med mindre belastende arbeid, god helse og høyere forventet levealder kan få en årlig
1137 pensjonsytelse høyere enn tidligere lønn.
1138 b. Alle skal tjene opp pensjon i folketrygden til 67 år, også uføre og AFP-pensjonister.
1139 c. Pensjonen skal følge lønnsutviklingen i samfunnet, både under opptjening og utbetaling.
1140 d. Forhandlingsrett på alderspensjon gjeninnføres.
1141 e. Alleårsregelen i folketrygden må erstattes med nye opptjeningsregler som utjevner forskjeller samtidig
1142 med at alle sikres en god alderspensjon.

1143 1144 10.2 Alle skal ha en reell mulighet til å gå av med tidlig pensjon ved fylte 62 år

- 1145
1146 a. AFP (avtalefestet pensjon) må endres slik at den primært blir en ytelse som sikrer muligheten til å gå av
1147 med en anstendig årlig alderspensjon, som 66 % av tidligere inntekt, uavhengig av avgangsalder.
1148 b. Inntektsgrensa for å kunne gå av med AFP må oppheves.
1149 c. AFP-ordninga må endres slik at rettighetene beholdes selv om arbeidstaker mister jobben eller blir syk
1150 de siste tre år før fylte 62 år.
1151 d. Finansieringen av AFP må endres slik at det skal lønne seg for arbeidskjøper å legge forholdene til rette
1152 for eldre i arbeidslivet hvis de eldre ønsker det.
1153 e. Samordne lønn og alderspensjon hvis samlet inntekt kommer over lønn i tidligere full stilling.

1154 1155 10.3 Uføres pensjon skal være til å leve av og gi trygghet

- 1156
1157 a. Uføres pensjon skal være pensjon, ikke stønad. Leger, ikke saksbehandlere, skal vurdere uførhet og
1158 uføregrad.
1159 b. Uføre pensjonister skal skattes som pensjonister og ikke rammes av levealdersjustering.
1160 c. Uføre skal fortsatt få barnetillegg og andre tilleggssytelser uten inntektstak på samlet pensjon og
1161 barnetillegg.

1162 1163 10.4 Tjenestepensjonene må styrkes, ikke svekkes

- 1164
1165 a. Obligatorisk tjenestepensjon (OTP) i privat sektor må administreres av partene, ikke overlates til
1166 forsikringsselskaper som bare vil ha profitt.
1167 b. OTP skal være basert på lik innbetaling og må gi livsvarige utbetalinger.
1168 c. OTP må inneholde en forsikring mot uførhet.

- 1169 d. Satsene for OTP må økes og være like for alle inntekter.
1170 e. Tjenestepensjon skal opptjenes fra første dag og første krone.
1171

1172 **10.5 Folketrygden må forbedres for å gi alle økonomisk trygghet**

- 1173
1174 a. Minstepensjonen heves til 2,5 G uten levealdersjustering. (1G er grunnbeløpet i folketrygden og var fra
1175 01.05.2020 101 315 kr.)
1176 b. Inntekter opp til 6 G skal ha en pensjonsdekning på minst 2/3 av tidligere lønn ved 40 års opptjening.
1177 c. Pensjonspoeng for omsorgsarbeid gis tilbakevirkende kraft til 1967 for alle nye pensjonister.
1178 d. Opptjening av pensjonspoeng for all utdanning etter fylte 18 år.
1179 e. Fulle folketrygdrettigheter for alle med minst 20 års botid i Norge.
1180 f. På sikt skal økt arbeidsgiveravgift og innarbeiding av OTP i folketrygden brukes til å øke folketrygden, slik
1181 at tjenestepensjoner blir overflødige.
1182

Del 4 - Miljø

Kap. 11: Klima

1183
1184
1185
1186
1187
1188
1189
1190
1191
1192
1193
1194
1195
1196
1197
1198
1199
1200
1201
1202
1203
1204
1205
1206
1207
1208
1209
1210
1211
1212
1213
1214
1215
1216
1217
1218
1219
1220
1221
1222
1223
1224
1225
1226
1227
1228
1229
1230
1231
1232
1233
1234
1235
1236
1237
1238
1239
1240
1241

De menneskeskapte klimaendringene er i stor grad forårsaket av kapitalismens veksttvang og løses ikke individuelt, men i fellesskap. Vi tåler ikke et økonomisk system som krever stadig økt forbruk på en klode med begrensede ressurser. Rapporter fra FNs klimapanel viser at vi må halvere verdens klimagassutslipp innen 2030 for å ha sjanse til å unngå de mest katastrofale klimaendringene. Dette er endringer som rammer de fattigste og mest sårbare landene og menneskene hardest. Det er verken rettferdig eller solidarisk for Norge å ta opp enda mer av verdens karbonbudsjett, når vi allerede har tjent oss rike på eksport av olje og gass, samtidig som vi er på verdenstoppen i utslipp per innbygger.

Behovet for å drastisk redusere klimagassutslippene har vært kjent i tiår, likevel har utslippene fortsatt å øke. Den globale økningen siden 1990 er på mer enn 60%, og verdens ledere har manglet vilje til å gjennomføre nødvendige klimatiltak. Den samme manglende viljen til endring ser vi her hjemme, men det er hverken kunnskap eller teknologi som hindrer oss fra å starte en storstilt og rettferdig omstilling fra et fossilt til et fornybart samfunn. Vi står overfor en interessekamp, der sterke økonomiske og politiske krefter står i veien for de store, strukturelle systemendringene og klimaløsningene vi trenger. Regjering etter regjering har forsinket den miljøvennlige og rettferdige utviklingen, og gjort Norge mer oljeavhengig, noe som truer hele samfunnet, både fordi det er sårbart å være avhengig av én industri, men også når andre land reduserer sin import av fossil energi. Samtidig er arbeiderne, teknologiene og kompetansene i petroleums- og leverandørindustrien helt avgjørende for utviklingen av ny miljøvennlig produksjon.

Klimakatastrofen kan forhindres. Vi har det som trengs av teknologi og kunnskap. Løsningene på klimaproblemene finnes blant folk og i alle sektorer – både i energi- og industrisektoren, hvordan vi planlegger infrastruktur og samferdsel, og ikke minst ved å bryte med kapitalismens logikk. En rettferdig omstilling innebærer ikke å bytte ut grå kapitalister med grønne, men å endre maktforholdene i samfunnet. Arbeiderne som jobber i fossile næringer sitter inne med mye av den kompetansen vi trenger. De skal ikke betale for omstillingen til en klimavennlig produksjon gjennom arbeidsledighet. De, og arbeidsfolk flest, skal bidra til en planmessig gjennomføring av de strukturelle endringene klimakampen krever, og gjennom det også sikre økt medbestemmelse, eierskap og et bedre samfunn.

Samfunnsmakt basert på folkelig mobilisering og bygging av brede allianser, som involverer fagbevegelsen, miljøbevegelsen, og store deler av samfunnet for øvrig, er avgjørende for å vinne klimakampen. Rødt vil arbeide aktivt for å fremme slik folkelig mobilisering og alliansebygging, og bidra til å skape den samfunnsmakt som må til for å vinne klimakampen og bygge et solidarisk og miljøvennlig samfunn.

Rødt vil:

11.1 Klimamål og internasjonalt ansvar

Den globale Parisavtalen legger opp til frivillige forpliktelser fra landene som har underskrevet, og de fleste land er fremdeles langt fra å nå avtalens lite ambisiøse mål. Dette gir oss stadig dårligere tid for å hindre klimakatastrofe. Norge må ikke bare oppfylle sine forpliktelser etter avtalen, men ta et ekstra ansvar som et av verdens rikeste land med store muligheter til å gjennomføre egen klimapolitikk. Norsk klimafinansiering som støtter utslippskutt, tilpasning, og erstatning for tap og skade i Sør skal gjenspeile Norges rettferdige andel av den globale dugnaden for å oppnå Parisavtalens mål basert på historisk ansvar og økonomisk kapasitet.

- a. Norge skal kutte sine utslipp med 60% innen 2030, sammenlignet med 1990-nivå, og være et nullutslippssamfunn innen 2050.
- b. Det skal utarbeides sektorvise handlingsplaner for utslippskutt fram mot 2030, som sørge for at utslippskuttene gjøres på en økonomisk og geografisk rettferdig måte.
- c. I forbindelse med statsbudsjettet skal det lages forpliktende sektorvise klimabudsjetter for kommende år i tråd med klimamålene.
- d. Kuttene i klimagassutslippene skal tas innenlands, ikke gjennom kvotekjøp, uten at ambisjonene om å bidra med klimafinansiering til utslippskutt i andre land skal kuttes.
- e. Klimapolitikken skal underlegges politisk og demokratisk kontroll, og forurensningsloven skal brukes aktivt for å pålegge utslippskutt for bedrifter og sektorer.
- f. Øke bevilgninger til miljø- og klimatiltak i sør gjennom bilaterale og multilaterale kanaler i form av gaver heller enn lån, slik at dette ikke øker gjeldsbyrden i Sør. Fokus skal være å ta igjen etterslepet i klimafinansiering til klimatilpasning, omfatte alle bærekraftsmål og hensyn til naturmangfold og

- 1242 menneskerettigheter.
- 1243 g. Bevare regnskogen i Norge, og gi økonomisk støtte til å bevare tropisk regnskog i sør.
- 1244 h. Drenering av myr og torvmark skal stoppes, og at det skal satses på karbonfangst og lagring i jord.
- 1245 i. Det skal etableres et eget regnskap for utslipp forårsaket i utlandet gjennom varer som importeres til
- 1246 Norge, og settes konkrete, tallfestede mål for reduksjon også av disse utslippene i samme takt som
- 1247 øvrige utslipp.
- 1248 j. Staten skal kjøpe opp miljøbedrifter som er trua av utflagging eller nedleggelse.

- 1249
- 1250 **11.2 Energieffektivisering**
- 1251 Klimaendringene skyldes utslipp fra bruk av fossile energikilder, samtidig kan ikke løsningen være å bytte til
- 1252 fornybar energi som produseres med store naturinngrep. Vi må først og fremst redusere energiforbruket,
- 1253 fordi den mest miljøvennlige energien er den som ikke brukes. Rødt ønsker en nasjonal satsning på redusert
- 1254 energibehov/-forbruk, energieffektivisering, energisparing og opprustning av eksisterende kraftverk med
- 1255 statlige tilskudd.
- 1256
- 1257 a. Statlige tilskudd på minst 5 milliarder i året med mål om å redusere energiforbruket med 10TWh i
- 1258 eksisterende bygg innen 2030 og halvere energiforbruket innen 2040.
- 1259 b. Øke Enova-støtten til energieffektivisering, spesielt til tiltak som gjennomføres i private boliger.
- 1260 c. Differensiering av el-avgiften for husholdninger, ved å senke avgiften for basisforbruk og øke avgiften til
- 1261 unødvendig luksusforbruk.
- 1262 d. Plan- og bygningslovens krav om passivhus og nullenergihus må oppgraderes raskere, og sette krav om
- 1263 dette til nybygg.
- 1264 e. Ordninga med at kostnadene til nye og store overføringslinjer belastes alle strømkunder, må avvikles.
- 1265 Disse linjene er kommersielle transportveier beregna for eksport, med relativt store energitap, og er ikke
- 1266 en del av strømforsyningen til folket.

- 1267
- 1268 **11.3 Klimarabatt**
- 1269 Alle skal kunne leve miljøvennlig, uavhengig av hvor man bor eller hvor stor lommeboka er, og det må koste å
- 1270 forurense mye. Derfor foreslår Rødt flere progressive og differensierte avgifter, og flere fellesskapsløsninger,
- 1271 framfor flate avgifter som er like uansett hvor mye du tjener og hvor mye du forbruker. Men en del avgifter er
- 1272 vanskelig å differensiere fordi de omfatter mange ulike varer og tjenester, et slikt eksempel er CO₂-avgiften.
- 1273 Derfor ønsker Rødt å utvikle en tilbakebetalingsordning, eller klimarabatt, der man øker CO₂-avgiften og at
- 1274 denne økningen i sin helhet tilbakebetales etter modell fra KAF (karbonavgift til fordeling) eller "grønn sjekk"
- 1275 i Danmark. En slik klimarabatt vil gjøre at de som bruker mer enn gjennomsnittet går i minus, mens de som
- 1276 bruker mindre går i pluss. Ordningen må bygge på noen viktige prinsipper:
- 1277
- 1278 a. Den må være progressiv, ved å ha en øvre inntektsgrense for hvem som mottar tilbakebetalingen.
- 1279 b. Den må ta distriktshensyn som veier opp for at mulighetene til å redusere eget utslipp er ulik i ulike deler
- 1280 av landet.
- 1281 c. Den må ha barnetillegg som gjenspeiler at familier med barn forbruker mer.

- 1282
- 1283 Det må jobbes for at slike ordninger blir internasjonale slik at også utslipp knyttet til importerte varer
- 1284 inkluderes.
- 1285

FORSLAGSNUMMER I MYMEET: 7A-1026 TIL 1030

Dissens: stryke hele delkapittel 11.3 klimarabatt (Mímir Kristjánsson og Jens Ingvald Olsen).

Kap. 12: Natur

1286
1287
1288
1289
1290
1291
1292
1293
1294

Naturens tålegrenser setter rammene for menneskenes eksistens. Vi har allerede overskredet flere av jordklodens tålegrenser. Naturressurser forbrukes for å oppnå kortsiktig profitt, uten tanke på framtidens generasjoners livsgrunnlag. Vi har fremdeles tid til å skape et samfunn som tar hensyn til naturen og gir menneskene høy livskvalitet. Men da må bruken av naturressurser styres innenfor rammene av naturens tålegrenser, i stedet for kapitalismens behov for evig og stadig større vekst. Dette innebærer å ta vare på naturmangfoldet og økosystemene, og redusere forurensing og utslipp av miljøgifter og andre skadelige stoffer i naturen.

1295
1296
1297
1298
1299

FNs Naturpanel viser at nedbygging av arealer er den største trusselen mot naturmangfold. I Norge har en markedsstyrt tilnærming uten helhetlig planlegging ført til at naturen har blitt bygget ned og splittet opp bit-for-bit. Dette gjelder bl.a. plassering av datasentre, utbygging av vindkraft i uberørt natur og hytteutbygging. Norge må gjøre mer, både hjemme og ute, for å bidra til at verden stanser tapet av natur.

1300
1301

Rødt vil:

1302
1303

12.1 Stans nedbygging av natur

1304

1305
1306
1307
1308
1309

a. Det skal praktiseres en føre-var-holdning til alle naturinngrep.
b. Den verdifulle naturen i Norge skal kartlegges innen 2030, slik at vi kjenner naturmangfoldet og hvilke verdier vi forvalter og vet hvor de viktige naturressursene finnes. Og at det innen 2025 lages nasjonale verneplaner som særlig ivaretar områder som i dag ikke er godt nok vernet, blant annet skog og kystområder.

1310
1311

c. Det skal være strenge krav til arealbruksendringer, særlig når det gjelder hytte- og infrastrukturbygging, med et fastslått mål om arealnøytralitet.

1312
1313
1314

d. Naturmangfoldloven skal utvides til å gjelde hele Norges økonomiske sone (200 nautiske mil), og det skal lages en verneplan for å sikre minst 30 prosent av maritime økosystemer innen denne sonen er vernet innen 2030.

1315
1316
1317

e. Det skal normalt ikke bygges i naturområder som har dokumentert biologisk eller landskapsmessig ekstraverdi. Dersom det må bygges i slikt område, må tilsvarende representativt område restaureres andre steder i landet. Oppsplitting av intakte naturområder skal stoppes.

1318
1319
1320

f. En ny plan for nasjonalparker og andre verneområder skal sikre et representativt vern av norsk natur. Disse skal tas vare på i tråd med formålet i vernebestemmelsene. Oppretting og forvaltning av verneområder må ikke hindre reindrift og annen tradisjonell samisk naturbruk.

1321
1322

g. INON (Inngrepsfri natur i Norge) skal være et viktig kriterium for hvor det ikke skal bygges ut. Vern av INON skal være et mål i seg selv i forvaltningen.

1323
1324

h. 10 prosent av den produktive skogen skal være vernet innen 2025. Det skal ikke gis tilskudd til å ta ut biologisk gammel skog.

1325
1326

i. Det skal vedtas en nasjonal plan for restaurering av natur i tråd med internasjonale forpliktelser, både når det gjelder økosystemer, naturtyper og trekkveier eksempelvis for villrein.

1327
1328

j. Plan- og arealforvaltningen skal tilbake til klima- og miljødepartementet, og det skal settes av midler til kompetansetiltak for å ta vare på natur i arealplanleggingen.

1329
1330
1331

k. Det opprettes et uavhengig miljølageorgan i Norge, som i våre naboland, som gir folket og organisasjoner anledning til rettslig og gratis å kontrollere at miljølovgivningen faktisk overholdes slik at rettssikkerheten til naturen styrkes.

1332
1333

l. Iskantsonens sørlige grense skal gå der isfrekvensen er 0,5% i april måned.

1334
1335

12.2 Artsmangfold og levedyktige bestander

1336
1337

a. Artene og deres genetiske mangfold skal bevares på lang sikt i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder.

1338
1339
1340
1341

b. Rødlistene for arter og naturtyper skal oppdateres hvert 5. år, og det skal gjøres mer for arter når de nærmer seg «kritisk truet». Naturmangfoldlovens bestemmelser om «prioritert art» og «utvalgt naturtype» skal brukes i mye større grad enn i dag. Bestandsmål skal bare brukes som minimumsmål, ikke maksimumsmål, i tråd med biologisk definisjon.

1342

c. Rovdyr skal sikres sin plass i det norske økosystemene.

1343
1344

d. Regelverk om fremmede organismer må skjerpes og praktiseres strengere, og det skal brukes mer ressurser på å bekjempe fremmede organismer.

1345

e. Villreinen skal tas vare på både i kraft av sin egenverdi, og som en viktig bidragsyter i å ta vare på

- 1346 kulturlandskap, kulturarv og biologisk mangfold.
- 1347 f. Norge skal bidra økonomisk i arbeidet med en ny, global naturavtale under biomangfoldkonvensjonen.
- 1348 Nasjonale bidrag i avtalen bør ikke være frivillige, men forpliktende, og basere seg på føre-var-prinsippet
- 1349 og at forurensere-betaler.
- 1350

Kap. 13: Miljøgifter, avfall og forbruk

1351 Siden 1990 har det private forbruket i Norge blitt mer enn fordoblet. Ifølge en studie fra NTNU kommer
1352 mellom 60 og 80 prosent av miljøpåvirkningene på planeten fra husholdningenes forbruk. 20 prosent av
1353 alle karbonutslipp fra forbrukerne er direkte utslipp fra folk som kjører biler og varmer opp boligene sine. De
1354 resterende 80 prosentene er sekundære virkninger eller miljøeffekter fra produksjon av varer og produkter
1355 som vi kjøper. Forbedringene fra ny teknologi nulles ut av økningen i forbruket. Rødt jobber derfor for at
1356 det skal være mulig å leve gode liv med et redusert og mer miljøvennlig forbruk. Dette er likevel ikke bare
1357 opp til det enkelte individ, og samfunnet som helhet må tilrettelegge for økt gjenbruk, bedre ordninger for
1358 reparasjon og lengre holdbarhet på produkter.
1359

1360
1361 Miljøgifter og forurensning er en stor utfordring for både miljø og helse. Problemene skyldes både tidligere
1362 og nåværende forurensning, og både lokale utslipp og stoffer som transporteres med luft- og havstrømmer.
1363 Opphopning av miljøgifter i næringskjedene, marin forsøpling, lokal luftforurensning og miljøgifter i varer
1364 og produkter er skadelige for naturen og har negative helseeffekter for mennesker. Kunnskapsnivået om
1365 omfanget og miljø- og helseeffektene av miljøgifter er heller ikke godt nok.
1366

1367
1368 **Rødt vil:**
1369

13.1 Miljøgifter og forurensning

- 1370
1371
- 1372 a. Mineralavgiften skal økes og det skal innføres avgift på gruveavgang.
 - 1373 b. Lovgivningen skal baseres på føre var-prinsippet slik at ingen nye kjemikalier tillates eller grenseverdier
1374 endres før det er dokumentert at det ikke er skadelig for mennesker eller miljø.
 - 1375 c. Sikre at avfall som inneholder miljøgifter håndteres på en forsvarlig måte, og at forurenset grunn blir
1376 renset.
 - 1377 d. Det skal etableres et mål om null avfall fra nye gruver og et sett med avgifter og regelverk for
1378 mineralindustrien som fører til alternativ bruk av overskuddsmasser, for å fjerne behovet for ytre deponi.
1379 Restmasser skal prioriteres til produksjons-, bygg- eller anleggsformål fremfor bruk av nye råvarer.
 - 1380 e. Det skal ikke tillates å dumpe gruveavfall i fjorder eller vassdrag.
 - 1381 f. Det skal stilles krav til driftsmåte for gruve drift for å redusere inngrepene, redusere avfallsmengden og
1382 lettere rehabilitering av gruveområdene. Det skal stilles krav til underjordsdrift i stedet for dagbrudd der
1383 det er praktisk mulig.
 - 1384 g. Støtte til opprydding av miljøgifter i fjorder og havner trappes opp.
 - 1385 h. Økt innsats for å nå målet om stans i bruk og utslipp av prioriterte miljøgifter innen 2030, og listen over
1386 prioriterte miljøgifter dobles. All bruk av miljøgifter som står på Miljødirektoratets prioritetsliste skal
1387 avgiftsbelegges.
 - 1388 i. Globalt forbud mot de farligste miljøgiftene, og styrking av miljøgiftsamarbeid og regelverk over
1389 landegrensene.
 - 1390 j. Miljølovgivning skal håndheves, og miljøkriminalitet skal straffes hardere gjennom å stramme inn
1391 vilkårene for utslippstillatelse etter forurensningsloven og skjerpe straffereaksjonene for brudd på loven.
 - 1392 k. Norsk forskning på miljøgifter og forurensning skal styrkes, inkludert forskning på cocktail-effekten,
1393 hormonforstyrrende stoffer, og på miljøvirkningene av mikro- og nanoformer av stoffer.
 - 1394 l. Produkter som inneholder miljøgifter skal farestemmes og klassifiseres som farlig avfall.
 - 1395 m. Det skal sikres full åpenhet om hvilke miljøgifter forskjellige produkter inneholder, og om arbeids- og
1396 utslippsforhold ved fabrikker som lager de miljøgiftholdige produktene vi importerer.
 - 1397 n. Kravene til luftkvalitet skal skjerpes, slik at de samsvarer med Folkehelseinstituttets anbefalinger og gir
1398 trygg luft for alle.
1399

13.2 Avfall og plast

- 1400
1401
- 1402 a. Innføre et forbud mot unødvendig engangsplast og sørge for at Norge oppnår 70 prosents
1403 materialgjenvinning innen 2025.
 - 1404 b. Sette høyere mål for reduksjon av plastemballasje og prioritere bruk av andre materialer og
1405 ombruksløsninger, f.eks. ved å legge til rette for mer bruk av resirkulert aluminium i innpakking og
1406 gjenvaskbar metallemballasje.
 - 1407 c. Øke andelen resirkulert materiale, og utvide produsentansvarsordningen for plastemballasje, ved å
1408 erstatte dagens flate avgift på flasker og bokser med krav om en gradert miljøavgift som premierer
1409 resirkulerte materialer.
 - 1410 d. Innføre pant på flere typer emballasje og øke pantesatsen på drikkevareemballasje, og jobbe for et felles

- 1411 nordisk pantesytem.
1412 e. Øke refill av flytende varer, fremfor handel av engangsvarer som kommer med ny plast- eller
1413 pappemballasje hver gang.
1414 f. Fase ut bruk av plastholdig granulat på kunstgressbaner og støtte overgangen til mer miljøvennlige
1415 alternativer med strengere miljøkrav ved tilskudd til nybygg, drift og rehabilitering av idrettsanlegg
1416 g. Jobbe for å finne gode alternativer til plastdekke på lekeplasser som ivaretar sikkerhet, fremkommelighet
1417 og miljøhensyn.

1418

1419 **13.3 Mer miljøvennlig og redusert forbruk**

- 1420
1421 a. En dobling av garantitider og reklamasjonsfrist på varene vi kjøper slik at produsentene presses til å lage
1422 varer med økt levetid og kvalitet.
1423 b. Forby produkter med planlagt foreldelse.
1424 c. Innføre momsfristak på reparasjoner og utleie av klær, sko, tur- og sportsutstyr, møbler, verktøy og
1425 elektronikk.
1426 d. Innføre flere panteordninger på produkter med betydelig miljøbelastning i produksjonen eller
1427 avfallshåndteringen.
1428 e. Bidra til at vi reparerer mer og kaster mindre gjennom å gi støtte til kursing i enkelte reparasjoner og
1429 vedlikehold, samt innføre momsfristak.
1430 f. Opprette flere offentlige delingstjenester for ulike verktøy, redskaper og andre produkter, og støtte
1431 lokale og private ordninger for deling og gjenbruk av ting gjennom eksempelvis momsfristak eller direkte
1432 støtteordninger.
1433 g. Jobbe for at det stilles krav til at alle kommuner, som del av den lovpålagte husholdningsrenovasjonen,
1434 legger til rette for reparasjon, ombruk og gjenvinning.
1435 h. Uadressert reklame skal bare kunne sendes til dem som aktivt samtykker gjennom en «ja takk»-ordning.
1436 i. Offentlige innkjøp skal brukes strategisk for å fremme bærekraftig produksjon og forbruk, og miljø skal
1437 veie tyngre enn pris i offentlige innkjøp.
1438 j. Høyere avgift på luksusforbruk, ved å differensiere flere miljøavgifter mellom moderat grunnnivå og
1439 unødvendig luksusforbruk.
1440

Kap. 14: Samferdsel og kollektivtransport

- 1441
1442
1443 Det er ingen tvil om at vi allerede nå må endre hvordan og hvor mye vi reiser og hvordan vi transporterer
1444 varer og tjenester. Muligheten for bevegelse over avstand kan ikke avhenge av hverken geografi eller
1445 økonomisk situasjon, men være en lik mulighet for alle mennesker innenfor planetens tålegrenser.
1446 Transportsektoren må organiseres på en mest mulig miljøvennlig og sikker måte.
1447
1448 Offentlige, kollektive transporttjenester bør tilbys folk på lik linje med andre tjenester. Et godt
1449 kollektivtrafikknett gjør behovet for privatbiler mindre og fører til lavere utslipp. Dette gir bedre folkehelse
1450 gjennom bedret trafikksikkerhet, redusert lokal luftforurensing og tilrettelegging for økt mosjon som del av
1451 transportsystemet. Et samfunn med lavere utslipp av klimagasser og som stanser tap av naturmangfold
1452 og matjord har ikke nytte av mer motorveier, større flyplasser og andre investeringer som øker trafikken.
1453 Midlene vi i dag bruker på dette kan føres over til kollektivtrafikk, vedlikehold av eksisterende veinett og
1454 elektrifisering av ferger. Vi må bygge høyhastighetsjernbane framfor veiutvidelser, satse på sykkel og gi
1455 buss, trikk og bane forrang i byene. Dette må skje parallelt med å tilrettelegge for et desentralisert arbeids-
1456 og tjenestetilbud. Flytrafikken mellom byene i sør-Norge må reduseres kraftig, ved et bedre togtilbud, mens
1457 kortbanenettet i nordlige distrikt må opprettholdes som en sentral del av infrastrukturen.
1458
1459 Rødt går mot utvidelse av veikapasitet i byområdene. Planlagte motorveiprojekter i byområdene
1460 må skrinlegges. Vi må heller satse på rassikring og trygge veier i hele landet. Trafikksikkerhet og
1461 fremkommelighet skal ikke være forbeholdt by og tettsteder. I byene ønsker vi omgjøring av bil-kjørefelt på
1462 eksisterende flerfeltsveger til bussfelt og eventuelt felt øremerket godstransport. Rødt mener dessuten at
1463 parkeringsarealet i byene må reduseres – en stor del av det bør omgjøres til grøntområder og boligtomter.
1464
1465 **Rødt vil:**
1466
1467 **14.1 Et samferdselssystem for miljø og sikkerhet.**
1468
1469 a. Nasjonal transportplan skal fortsette å være et verktøy for en samordnet planlegging av norsk
1470 transportinfrastruktur, med mål om å kraftig redusere den totale miljøbelastningen fra transportsektoren
1471 og samtidig bidra til økt sikkerhet.
1472 b. Det skal ikke bygges kapasitetsøkende motorveier. Trafikksikkerhet skal ivaretas gjennom
1473 oppgradering av eksisterende veinett, gul midtstripe, vegskulder, ras- og flomsikring og 2- og 3-feltsveier
1474 med midtdeler.
1475 c. Det skal i hovedsak ikke tillates høyere fartsgrense enn 90 km/t.
1476 d. Nei til fergefri E39, inkludert prosjekter som Rogfast og Hordfast
1477
1478 **14.2 Jernbane og sjø fremfor vei og luft**
1479
1480 a. Et bedre hurtigbåttilbud på strekninger langs kysten
1481 b. Billigere fergetransport for alle og ytterligere redusere priser på båt og ferge for de som pendler til
1482 arbeid, utdanning eller offentlige velferdstilbud.
1483 c. En utvikling av havneinfrastrukturen slik at mer av godstrafikken kan tas sjøveien. Samlastingsterminaler
1484 som kan håndtere gods fra sjø og direkte over på bane skal prioriteres. Et minstemål må være 30%
1485 overføring av godset på veg over 300 km innen 2029.
1486 d. Elektrifisering av jernbanen og flere dobbeltspor. Oppgradering av Nordlandsbanen skal prioriteres med
1487 utbygging nord for Fauske, og forlengelse til Nord-Norgebanen. Utbyggingen skal ta hensyn til reindrift
1488 og naturmangfold.
1489 e. Avslutte anbud for gods- og persontransport på jernbane.
1490 f. Øke veiavgiften for tungtransport.
1491 g. Hindre bygging av rullebane nr. 3 på Gardermoen og utvidelser av andre store flyplasser.
1492 h. Reduksjon av flytrafikk mellom de største byene i Sør-Norge gjennom flere togavganger, dobbeltspor og
1493 bygging av høyhastighetsbaner. Det skal innføres en progressiv avgift på flybilletter mellom de største
1494 byene i Sør-Norge.
1495 i. Avinor skal tilbakeføres til å være en statlig etat der utbygginger vedtas i Stortinget og finansieres over
1496 statsbudsjettet. Kapasitetsutvidelse av flyplasser skal være unntaksløsninger. Andre transportformer,
1497 særlig skinnegående transport, skal prioriteres. Unntaket er de nordligste fylkene der flytrafikk er en del
1498 av den lokale infrastrukturen. Avinor skal ikke ha et mål om vekst i trafikken, men om redusert flytrafikk
1499 mellom de store byene.
1500 j. Vinmonopolet bør overta driften av taxfree-ordningen.

- 1501 k. Primært et forbud mot privatfly, sekundært høyere avgiftsbeleggelse på disse.
1502 l. Elektrifisering av fergeflåte og hurtigbåter og samtidig stimulere til elektrifisering av privat skipsfart.
1503

1504 14.3 Kollektivtransport

- 1505 a. Prøveprosjekt med mål om gratis kollektivtrafikk i de store byene, kombinert med restriksjoner på
1506 biltrafikken. Flere avganger og halvering av prisene i mindre byer og tettsteder.
1507 b. En større satsing på skinnegående transport.
1508 c. Fullt skattefradrag for arbeidsreiser med kollektivtrafikk, inkludert båt- og fergetrafikk
1509 d. Billige månedskort til ungdom og studenter (uten aldersgrense), minstepensjonister og uføre, som gir
1510 rett til ubegrenset antall reiser med all kollektivtransport.
1511 e. Trafikkregulerende tiltak som ikke er mulig for de rike å kjøpe seg forbi, som omgjøring av bil-kjørefelt på
1512 eksisterende flerfeltsveger i storbyområdene til bussfelt og eventuelt felt øremerket for godstransport,
1513 samt reduksjon av parkeringsarealet i byene.
1514 f. En trafikkregulerende avgift på persontrafikk i de større byene, som tar høyde for økonomisk ståsted hos
1515 den enkelte. Dette forutsetter styrking av kollektivtilbudet i de aktuelle områdene.
1516 g. Dersom ulike modeller for bompenger og veiprising tas i bruk vil Rødt arbeide for å inkludere rabatter
1517 basert på inntekt og geografi.
1518 h. Flere ordninger der taxier kjører som kollektivtransport på faste, forhåndsbestilte ruter til lokal
1519 kollektivtransportpris.
1520 i. Sammenhengende sykkelveinett i byer og tettsteder.
1521 j. Flere bysykkelordninger.
1522 k. Jobbe for nasjonale retningslinjer som gir kommunene mulighet til å regulere utleien av elektriske
1523 sparkesykler og lignende fremkomstmiddel.
1524

1525 14.4 Miljøvennlig drivstoff.

- 1526
1527 a. Det skal brukes drivstoff som er mer klimavennlige, slik som biometangass, hydrogen og elektrisitet på
1528 all offentlig transport der det er mulig.
1529 b. Avgiftene på drivstoff skal differensieres, slik at drivstoff i distriktene er billigere enn i de store byene.
1530 c. Det skal bygges ut god kapasitet av hurtigladere for elbil i alle kommunesenter.
1531 d. Innføre et makstak for elbilsubsidier, slik at andelen av kjøpssummen over dette nivået blir ilagt de
1532 samme avgiftene som andre biler.
1533

1534 14.5 Veinettet skal være et nasjonalt ansvar.

- 1535
1536 a. Utbygging av fylkesveier, riksveier og stamveier skal ikke finansieres av bompenger.
1537 b. Statens Vegvesen skal gjenreises som en samlet etat med ansvar både for bygging av infrastruktur og
1538 vedlikehold, og at Nye veier tilbakeføres til det offentlige.
1539 c. Utbedring av farlige veistrekninger og ulykkespunkter prioriteres, med midtdelere der det er
1540 hensiktsmessig og rassikring på utsatte steder.
1541 d. De smaleste fylkes- og riksveiene skal utvides slik at de blir minimum 6 meter brede, og kan merkes med
1542 gul midtstripe.
1543 e. All infrastruktur skal bygges, driftes og vedlikeholdes av det offentlige.
1544

1545 14.6 En jernbane rustet for fremtiden

- 1546
1547 a. Det skal bygges høyhastighetsjernbane med dobbeltspor til bruk for økt regional og
1548 langdistansetransport for personer og gods, med eksplisitt mål om å redusere trafikk på vei og med fly.
1549 Antall sovevogner skal økes betraktelig, og det skal skaffes flere togsett for langdistansetrafikken, slik at
1550 det blir avganger hver annen time mellom Oslo og Stavanger, Bergen og Trondheim.
1551 b. Jernbaneutbygging skal skje gjennom offentlig prosjektfinansiering for å sikre hurtig utbygging.
1552 c. Jernbanenettet skal utvides, kobles sammen med svenske og finske linjer. Ofotbanen er landets tyngst
1553 trafikkerte jernbane, og har for liten kapasitet. Det skal bygges dobbeltspor på Ofotbanen. Det skal også
1554 innføres et samarbeid med Sverige og Danmark for å koble norsk høyhastighetsjernbane til kontinentet
1555 og ha tilbud om nattog til Tyskland fra Oslo. Systemet for billettsalg for slike tog skal gjøres enklere
1556 gjennom samarbeid mellom land.
1557 d. Alle eksisterende baner skal oppgraderes med flere krysningsspor, flere parallelle spor og mer effektive
1558 terminaler.
1559 e. Fullføre utbyggingen av fjernstyring på stambanenettet.
1560 f. Eksisterende jernbanelinjer med ulik trasé skal opprettholdes der det er et stort gods- eller
1561 passasjergrunnlag, også etter at høyhastighetsbaner er bygd.

- 1562 g. Vedlikeholdsetterslepet på eksisterende banenett må tas inn så fort det er teknisk mulig.
1563 h. Eksisterende banenett må bringes i stand til å stå mot økt ekstremvær i fremtida.
1564 i. Jernbanen i Norge skal renasjonaliseres og gjenreises som en samlet etat med ansvar for både
1565 infrastruktur, transport, vedlikehold og renhold.
1566 j. Skifte navn på Vy til NSB, og samle en rekke av de selskapene som i dag driver jernbanen under én
1567 paraply.
1568 k. Slå sammen Flytoget og NSB (Vy)

1569

14.7 Universell og forutsigbar transport

1570

- 1571
1572 a. Lovfesta krav om generell tilgjengelighet/universell utforming skal innfris raskt i all kollektivtransport, på
1573 hele reiseruten og i alle ledd den reisende forholder seg til både fysisk og digitalt.
1574 b. De reisende skal ved forsinkelse og innstillinger har rett til å bytte til neste avgang uansett operatør, så
1575 sant det er plass.

1576

14.8 Cruiseskipnæringen

- 1577
1578
1579 a. Innføre konsesjonsordning for cruiseanløp med mål om å redusere trafikken kraftig. Konsesjoner for
1580 anløp auksjoneres ut til høystbydende.
1581 b. Gi kommunene større handlingsrom til å si nei til cruiseanløp.
1582 c. Stille krav om nullutslipp fra cruisenæringen innen 2025.
1583 d. Gjenreise Hurtigruta som kollektivtilbud for innbyggerne langs kysten.
1584 e. Nasjonalisere Hurtigruta når dagens avtale går ut i 2030.
1585 f. Cruiseturisme langs norskekysten skal ikke subsidieres av offentlige midler.

1586

Kap. 15: Dyrevern

1587
1588
1589 Slik som både mennesker og natur blir negativt påvirket av kapitalismen, er dyr også ofte offer for det
1590 evige jaget etter profitt. Naturlige habitater forsvinner fordi naturen bygges ned, og industrier der dyrehold
1591 er sentralt blir presset til å velge profitt fremfor god dyrevelferd. Dette skaper unødvendige lidelser for
1592 dyrene og stadig flere arter står i fare for å bli utrydningstruet. Synet på at dyr utelukkende skal ha en
1593 underholdnings- eller nytteverdi fører også til manglende dyrevelferd for familiedyr. For å løse disse
1594 problemene trenger vi et lovverk som sikrer dyrenes rettsvern og slår hardere ned på dyremishandling.
1595 Hvordan vi forvalter naturen og hvordan vi organiserer landbruk og fiskeri er også sentralt for å skape et
1596 samfunn uten unødvendig lidelse for dyrene (se de respektive kapitlene for ytterligere informasjon).

1597
1598 **Rødt vil:**

- 1599
1600 a. Ansvar for dyrevelferdsloven skal ligge under klima- og miljødepartementet
1601 b. Forbud mot ville dyr i sirkus

1602 FORSLAGSNUMMER I MYMEET: 7A-1014

1603 Dissens: stryke "ville", slik at setningen blir "forbud mot dyr i sirkus" (Mailiss Solheim-Åkerblom)

- 1604
1605 c. Dyrepoliti i alle politidistrikt og øke bevilgning til disse, samt heve strafferammen for dyremishandling til 5
1606 år.
1607 d. Innføre obligatorisk ID-merking av familiedyr.
1608 e. Et forbud mot all handel med ville dyr.
1609 f. Avl og tilsyn med avl av familiedyr skal moderniseres og foregå ved bruk av databaser, og sikrer at dyr det
1610 avles på er med god funksjon og helse.
1611 g. Retningslinjer for hvem som har ansvar for hjemløse familiedyr, slik at disses rettsvern ivaretas i henhold
1612 til dyrevelferdsloven.
1613 h. Begrense og fase ut bruk av forsøksdyr gjennom bl.a. å øremerke finansiering til dyrefri forskning
1614 og produkttesting. Så lenge det ikke finnes fullgode alternativer til dyreforsøk skal det strengere
1615 rapportering på plass for slike forsøk.
1616 i. Forby hold av eksotiske dyr som familiedyr.
1617 j. Opprettholde forbud mot pelsdyroppdrett, og sikre kompensasjon og omstillingsmidler i en
1618 overgangsfase, samt innføre importforbud for pelsprodukter.
1619 k. Forby import og salg av dyreprodukter som er produsert ved metoder som er forbudt i Norge.
1620 l. Yngletidsfredning må være absolutt, og hverken hijakt eller buejakt skal tillates.

1621 FORSLAGSNUMMER I MYMEET: 7A-1015

DISSENS: nytt punkt: Primært forby selfangst, sekundært kutte statlige subsidier. (Mailiss Solheim-Åkerblom)

Del 5 Industri og ressursforvaltning

Kap. 16: Industri

- 1622
1623
1624 All verdiskaping er viktig for samfunnet, men industrien er i en særstilling fordi den produserer varer vi kan
1625 eksportere, utvikler ny teknologi og gjør det mulig å nyttiggjøre naturressursene. Uten varig høy sysselsetting,
1626 et høyproduktivt arbeidsliv og flere verdensledende industrinæringer, ville det økonomiske grunnlaget for
1627 en solid velferdsstat i Norge se ganske annerledes ut. Derfor er det viktig for Rødt at Norge skal være en
1628 industrinasjon, og vi mener industripolitikken er en viktig del av klima- og miljøpolitikken. Sammen sikrer
1629 dette vårt livsgrunnlag – noe å leve av, og en klode å leve på.
1630
1631 I Norge må en slik produksjon i stor grad basere seg på naturgitte og menneskeskapt nasjonale fortrinn. Vi
1632 har en lang kystlinje, tilgang på råstoffer, råvarer og kraft.
1633
1634 Norge har de siste tiårene lagt til rette for en ekstremt sterk satsing på raskt uttak av olje og gass.
1635 Profittmulighetene innenfor denne næringen har trukket både kapital og kompetanse til olje- og
1636 gassindustrien og i betydelig grad svekket annen industri og næringsliv. Som en konsekvens av dette har
1637 vi fått et økende handelsunderskudd fra aktivitet på fastlandet. Likevel har Norge gjennom vårt betydelige
1638 oljedrevne overskudd også bidratt til mange andre lands handelsunderskudd.
1639
1640 Vi må forlate den «næringsnøytrale» konsensusen, og gjøre industripolitikk om til politikk igjen. Vi må
1641 bruke det statlige eierskapet og konsesjonspolitikken aktivt for å sikre verdiskaping og økt videreforedling
1642 med utgangspunkt i den eksisterende industrien. Råvarene som allerede høstes og utvinnes må brukes til
1643 industribygging her hjemme og ikke sendes uforedlet ut av landet.
1644
1645 For å få til dette må noe av rikdommen fra oljevirkosomheten tas i bruk. Formålet med oljefondet er å
1646 forvalte formuen for framtidige generasjoner. Finansformue på bok har lite å si om femti eller hundre år hvis
1647 industrien samtidig er nedbygd, arbeidsplassene forsvunnet og klimaet har kollapset. Rødt mener vi må
1648 bruke deler av oljefondet på investeringer her hjemme, i industribygging og klimavennlig infrastruktur som
1649 jernbane og havner.
1650
1651 **Rødt vil:**
1652
1653 **16.1 Aktiv industripolitikk**
1654
1655 a. Opprettes et eget industridepartement med ansvar for arbeidet med å gjenreise Norge som en
1656 mangfoldig industrinasjon.
1657 b. Øke fastland-industriens andel av bruttonasjonalprodukt til ti prosent, og skape minst 100.000 nye
1658 industriarbeidsplasser i klimavennlige næringer innen 2025.
1659 c. Opprette et nasjonalt industrifond, hvor en andel av oljefondet settes av til å gjøre strategiske
1660 investeringer i hjemlig industriproduksjon, med formål om å sikre teknologisk utvikling, økt eksport av
1661 varer, flere industriarbeidsplasser, økt verdiskaping og mer videreforedling i Norge.
1662 d. Ny og eksisterende statlig eierskap skal brukes aktivt for å beholde og videreutvikle industriproduksjon i
1663 Norge, øke graden av videreforedling og gjenvinning, og sikre lengre verdikjeder i norsk industri.
1664 e. Gjeninnføre en sterkere ervervs- og konsesjonslovgivning for å beskytte norsk industri mot utenlandske
1665 oppkjøp. Rødt støtter andre land i deres arbeid for det samme.
1666 f. Stoppe utflagging av lønnsom industri i Norge, og føre en aktiv politikk for å hente hjem industri som er
1667 flagget ut tidligere, eventuelt i samarbeid med våre skandinaviske naboland.
1668 g. Oppdrag i forbindelse med investeringer i offentlige virksomheter og statlige selskaper skal gis
1669 til produksjonsbedrifter i Norge. Det skal stilles krav til godt partssamarbeid, faste ansettelser,
1670 begrensninger i kontraktskjeder og strenge krav til energieffektivisering, HMS og ytre miljø.
1671 h. Nulltoleranse for subsidieeksport. Enova og andre nasjonale støtteordninger skal rettes mot prosjekter
1672 som har en høy andel av verdikjeden lokalisert i Norge, og prosjekter som gjør det mulig å re-etablere
1673 produksjon som tidligere er flyttet ut av landet.
1674 i. Økte tilskudd til Enova over statsbudsjettet, spesielt til klimatiltak i industrien.
1675 j. Den rene fornybare kraftproduksjonen skal brukes som et industripolitisk og miljømessig virkemiddel,
1676 som sikrer industrien tilgang på langsiktige rimelige kraftkontrakter, med strenge krav til miljø og aktiv
1677 produksjon.
1678 k. Rødt vil arbeide for balanserte handelsavtaler som ivaretar behovet for internasjonalt varebytte. Samtidig
1679 skal avtalene sikre mulighet for nasjonal utvikling og demokratisk kontroll på egne ressurser.
1680 l. Nedlegge dagens Innovasjon Norge, og bygge opp et nytt statlig verktøy for næringsutvikling med fokus
1681 på industri og produksjon.

- 1682 m. Styrke de regionale utviklingsfondene, med virkemidler som kan bidra til å utvide eksisterende
1683 industriklynger, forlenge produkt- og verdikjeder og skape lokalt forankrede arbeidsplasser.
1684 n. Stille strenge krav til utbytte, lederlønninger og bonuser når staten går inn med subsidier og støtte til
1685 industrien.
1686 o. Utdanne flere industrifagarbeidere, desentralisert i nærhet til industriklynger og i samarbeid med partene
1687 i arbeidslivet for å sikre at det finnes kvalifisert arbeidskraft til industrien og trygge jobber for de som
1688 utdanner seg
1689 p. Etablere et offentlig bemanningsselskap for industrien som legger til rette for utlån av arbeidskraft
1690 mellom bedrifter og sørger for gode arbeidsvilkår og faste ansettelser i sektorer hvor behovet svinger
1691 mellom store prosjekter.
1692

16.2 Verftsindustri

- 1693
1694
1695 a. Norske skip og offshoreinstallasjoner skal så langt det er mulig bygges på norske verft. Staten må ta grep
1696 for å sikre norske verft mot internasjonal lavlønnskonkurranse.
1697 b. Norske verdensledende skipsverft og forskningsmiljøer må brukes som utgangspunkt for storstilt
1698 satsning på utvikling av hydrogen som drivstoff i ferger, skip og landtransport.
1699 c. Opprette støtteordning for fylkeskommunal satsing på elektriske ferger, hvor byggekontrakter går til verft
1700 og produksjonsbedrifter i Norge.
1701 d. Etablering av miljøstasjoner for oljevirkosomhet i tilknytning til eksisterende verftsindustri langs kysten,
1702 som tildeles oppgaven med sanering og demontering av utrangerte installasjoner på sokkelen og i
1703 tilknytning til petroleumsvirkosomheten.
1704 e. Hindre eksport av utrangerte skip og skipsskrog som i dag skaper miljøproblemer i andre land, norske
1705 skip skal demonteres og resirkuleres i Norge etter strenge krav til materialgjennbruk, håndtering av
1706 miljøgifter og lokale utslipp.
1707 f. Etablere produksjonsanlegg for skipsskrog over 75 meter, i tilknytning til eksisterende verftsindustri, for å
1708 ta tilbake en større del av den maritime verdiskapinga som tidligere skjedde i Norge.
1709

16.3 Næringsmiddelindustri

1710 Mat- og drikkevarerindustrien sysselsetter én av fem industriansatte i Norge og er avgjørende for landets
1711 matvaresikkerhet. Forutsetningene for viktige deler av denne industrien er fortsatt sterkt tollvern for matvarer,
1712 som ikke skal undergraves av importkvoter, og fortsatt regulert og forhandlingsbasert landbruksproduksjon i
1713 Norge. Det er viktig at fiskeripolitikken sikrer stor grad av videreforedling av råvarene i Norge. Forutsetningen
1714 for et styrket landbruk i Norge er at råvarene kan videreforedles i Norge. Uten mulighetene for lokal
1715 videreforedling svekkes grunnlaget for landbruket vesentlig.
1716

- 1717
1718 a. Satse på utvikling av bioøkonomi, for å sikre økt videreforedling av ressurser fra hav, jord og skog,
1719 spesielt at eksporten av massevirke og ubearbeidet fisk erstattes av videreforedlingsbedrifter i
1720 distriktene.
1721 b. Øke andelen norskprodusert mat og drikke i det norske markedet.
1722 c. Virkemidler som sikrer at videreforedling av kjøtt, meieriprodukt, grønnsaker, frukt og bær skjer nær
1723 produksjonsstedet.
1724 d. En avgiftspolitik som utformes slik at den tar hensyn til reelle helsemessige virkninger samtidig med at
1725 den ivaretar utviklingen av norsk industri og begrenser grensehandelen.
1726 e. Sikre nasjonalt eierskap til viktige aktører til videreforedling av både landbruksprodukter og sjømat.
1727 Også innenfor dagens handelsregime er nasjonal kontroll med viktige produsenter strategisk viktig for
1728 sysselsetting og verdiskaping.
1729 f. Styrke samvirkene og arbeide for flere samvirker innenfor videreforedling av landbruk og fiskeindustri.
1730

16.4 Treforedling, prosessindustri og forsvarsindustri

- 1731
1732
1733 a. Opprette et statlig industrilokomotiv innen treforedling for å ta igjen investeringsforspranget våre
1734 naboland har.
1735 b. Vurdere strategiske statlige oppkjøp i viktige treforedlingsbedrifter som Borregaard og Norske Skog.
1736 c. Skog22 må følges opp med politiske vedtak, slik at verdikjeden skog og tre blir et strategisk
1737 satsingsområde i norsk næringspolitikk.
1738 d. Sikre rammevilkårene for kraftkrevende industri med langsiktige kraftkontrakter, fritak for elavgift og
1739 redusert nettleie.
1740 e. Mål om nullutslipp i prosessindustrien, med statlig støtte til prosjekter som utvikler ny teknologi.
1741 f. Storstilt statlig satsing på grønn batteriproduksjon, med særlig vekt på maritime batterier
1742 g. Høy selvforsyningsgrad av produksjon og vedlikehold av forsvarsmateriell, og at forsvaret besitter

- 1743 størstedelen av den tekniske kompetansen, er viktig av sikkerhets- og beredskapshensyn
- 1744 h. Strategisk offentlig eierskap i forsvarsindustrien og et tett samarbeid med Forsvaret er av avgjørende
- 1745 betydning for vår sikkerhet.
- 1746 i. Norsk forsvarsindustri bør søke samarbeid om produksjon av forsvarsmateriell med våre nordiske
- 1747 naboer.

1748

1749 16.6 Nye industriprosjekter

1750

1751 Vi trenger både nye energikilder og nye arbeidsplasser når vi går fra en fossil til fornybar hverdag. Norge har

1752 alle muligheter til å løse disse problemstillingene samtidig. Gjennom forskning og ny teknologi kan vi være

1753 med å bidra til at verden går i fornybar retning, vi kan sikre norske arbeidsplasser og vi kan bruke teknologien

1754 til å sikre at egen kraftproduksjon og -utbygging skjer på en minst mulig naturinngripende måte.

1755

- 1756 a. Sikre langsiktig forutsigbar finansiering av forsknings- og pilotprosjekter på karbonfangst- og
- 1757 lagringsteknologi tilknyttet produksjonsutslipp på land, som avfallshåndtering og sementproduksjon, og
- 1758 lagring i Nordsjøen gjennom prosjektet Northern Lights.

FORSLAGSNUMMER I MYMEET: 7A-1016

DISSENS: Stryke siste delsetning "og lagring i Nordsjøen gjennom prosjektet Northern Lights" (Elisabeth O.)

- 1759 b. Sette i gang et statlig pilotprosjekt for flytende havvind, der kompetansen leverandørindustrien allerede
- 1760 har på flytende understell brukes til å utvikle ny teknologi. Prosjektet skal være heleid av staten og under
- 1761 demokratisk kontroll. Den nye teknologien skal nyttiggjøres som eksportnæring. Småskala utbygging
- 1762 her hjemme er nødvendig for å utvikle og skape tillit til teknologien, og samtidig øke egen produksjon
- 1763 av fornybar energi. Energiproduksjonen skal utelukkende brukes hjemme og ikke eksporteres, og det
- 1764 stilles strenge krav til miljø- og fiskerihensyn før konsesjon for utbygging gis. Tildeling av areal/område
- 1765 for flytende havvind skal skje i tråd med en helhetlig arealplan for sameksistens i havområdene, som gir
- 1766 forrang til fiskerinæringa og beskytter gyteområder.

FORSLAGSNUMMER I MYMEET: 7A-1035

DISSENS: Erstatte punktet med: Rødt er ikke prinsipielt mot havvindturbiner til havs. Situasjonen i dag er slik at de som vil utvikle havvind er globale finans- og kapitalinteresser. Rødt har ingen erfaring med at disse tar tilstrekkelig hensyn til miljø og klima og til fiskeri og marine ressursinteresser. Rødts forutsetninger for å gå inn for utbygging av vindturbiner til havs vil ikke bli innfridd i overskuelig framtid. (Elisabeth Olsen)

- 1767 c. Sette i gang statlig pilotprosjekt for elektrisitetsproduksjon fra dyp geotermisk energi, basert på
- 1768 geologisk kunnskap og boreteknologi fra petroleumssektoren.
- 1769 d. Forskning på nye energibærere som hydrogen og ammoniakk, og tilrettelegging for utbygging av
- 1770 infrastruktur og distribusjon.
- 1771 e. Forskning på produksjon av hydrogen ved elektrolyse.
- 1772 f. Opprette et eget forskningsprogram for økt ressursutnyttelse av biprodukter i eksisterende industri.
- 1773 g. Offentlig finansiert forskning på og investering i teknologiske løsninger for avfallsreduksjon, resirkulering
- 1774 og minimering av behov for avfallsdeponi.
- 1775

Kap. 17: Olje og gass

1776
1777

1778 Olje- og gassindustrien har gitt Norge stor rikdom i form av eksportinntekter, skatteinntekter, arbeidsplasser,
1779 teknologiutvikling og en enorm finansformue plassert i Oljefondet. Oljearbeidernes kunnskap, kompetanse
1780 og kampkraft har vært avgjørende for å bygge norsk industri. Når de globale klimagassutslippene skal
1781 reduseres ned mot null de neste 30 årene vil det påvirke vår viktigste næring og hele norsk økonomi, og
1782 spesielt lokalsamfunn som er bygd opp rundt aktiviteten på norsk sokkel. Uten en planmessig og rettfærdig
1783 oppbygging av ny industri vil vi stå i fare for å miste både arbeidsplasser, kompetansemiljøer og kunnskap
1784 som fellesskapet er avhengig av. Alternativet er ikke å fortsette som før, men å vente på en markedsstyrt
1785 krasjlanding den dagen globale klimaavtaler og karbonavgifter virkelig får effekt. En slik kollaps tjener verken
1786 arbeidsfolk eller miljøet på, det så vi under oljenedturen i 2014 da aksjonærer og ledere fikk milliarder i
1787 utbytter og bonuser, mens folk mista jobben i tusentalls.

1788

1789 **Rødt vil:**

1790

17.1 Veien ut av oljealderen

1792 Det er dagens oljearbeidere som skal bygge morgendagens klimaløsninger. Derfor har vi ikke råd til å la dem
1793 gå arbeidsløse. Rødt ser behovet for en enorm statlig innsats når produksjonen av olje- og gass vil synke
1794 betydelig de neste årene. Det var staten som bygget opp det norske oljeeventyret, og det bør være staten
1795 som tar ansvar for å trappe det ned på en sosialt rettfærdig måte.

1796

1797 På kort sikt behøves et omfattende investeringsprogram for leverandørindustrien, som er den avgjørende
1798 nøkkelen for å bevare arbeidsplasser langs kysten. Samtidig må vi bygge ut andre eksisterende
1799 industrigreiner, for eksempel næringsmiddelindustri, treforeling, kraftkrevende industri og lignende. På
1800 mellomlang sikt må det etableres helt nye industrigreiner på skuldrene av kompetansen i dagens olje- og
1801 leverandørindustri.

1802

1803 a. Nedtrapping av olje- og gassnæringen skal skje planmessig og demokratisk styrt for å hindre tap av
1804 arbeidsplasser

FORSLAGSNUMMER I MYMEET: 7A-1017

DISSENS nytt punkt: Utvinning av norsk olje og gass skal reduseres med minst 55 % innen 2030, og med minst 95 % innen 2040. (Mailiss Solheim-Åkerblom og Alberte Bekkhus)

1805 b. Et statlig investeringsprogram rettet mot leverandørindustrien for å på kort sikt erstatte oppdrag som
1806 følge av stopp i nye utbygginger på sokkelen. Innholdet i programmet skal utmeisles av staten, industrien
1807 og fagbevegelsen, for å sørge for at samfunnsnyttige investeringer kobles med det faktiske behovet for
1808 arbeid og oppdrag.

1809 c. Ta Equinor av børs, avvikle utenlandssatsingen i olje- og gassprosjekter og gjøre selskapet til et
1810 industrilokomotiv for samfunnsbygging i hele Norge.

1811

17.2 Planlagt nedtrapping av olje- og gassnæringen.

1814 a. Ingen nye letetillatelse på norsk sokkel, heller ikke gjennom TFO-ordningen (tildeling i forhåndsdefinerte
1815 områder).

1816 b. Ikke åpne nye olje- og gassfelter på norsk sokkel.

1817 c. Avslutte geologisk kartlegging og seismikkskyting med formål om ny leteaktivitet på sokkelen.

1818 d. Varig vern og petroleumsfrie områder utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja, Mørebankene, Skagerrak,
1819 havområdene rundt Jan Mayen og polarfronten. Stanse petroleumssaktiviteten ved Trænarevet.

1820 e. Ingen petroleumsvirksomhet innenfor iskantsonen, definert ut fra føre-var-prinsippet og anbefalinger fra
1821 statens egne faginstusjoner til området innenfor grensa med isfrekvens på 0,5 % i april.

1822 f. Avvikle leterefusjonsordninga, fjerne friinntekta og øke avskrivningstida for investeringer i olje og gass.

1823 g. Økt demokratisk styring av petroleumsvirksomheten ved å senke terskelen for hvilke planer for utvikling
1824 og drift (PUD) som skal Stortingsbehandles.

1825

17.3 En bedre oljenæring

1826 a. Si nei til elektrifisering av sokkelen fra land, men støtte dette dersom det er basert på flytende havvind
1827 direkte knyttet til installasjonene.

1829

FORSLAGSNUMMER I MYMEET: 7A-1018

DISSENS: stryke siste delsetning "men støtte dette dersom det er basert på flytende havvind direkte knyttet"

til installasjonene". (Elisabeth Olsen og Mailiss Solheim-Åkerblom)

- 1830 **b.** Styrke oljevernberedskapen. Strengere reaksjoner på ulovlige utslipp fra oljeselskapene.
- 1831 **c.** Sikre leverandørindustriens forhandlingsmakt i møte med oljeselskapene, ikke minst Equinor.
- 1832 **d.** Stoppe snikflyttingen av Equinor fra Stavanger til Fornebu og sørge for at olje- og gassvirksomheten kommer hele landet til gode også i sin avsluttende fase.
- 1833 **e.** Sikre at ansatte på flerbruksfartøy omfattes av norsk arbeidsmiljølov.
- 1834 **f.** Tette hullene i regulering av arbeidstid, forby bemanningsbyråer, og øke minstelønna på sokkelen.
- 1835 **g.** Vedlikeholde og forbedre felt som allerede er i drift, ved å investere i bedre miljøteknologi.
- 1836 **g.** Vedlikeholde og forbedre felt som allerede er i drift, ved å investere i bedre miljøteknologi.
- 1837 **h.** Planmessig og miljøsikker plugging av oljebrønner.
- 1838

Kap. 18: Kraftproduksjon

1839
1840
1841 Vannkraften har i over hundre år vært en av de viktigste bærebjelkene for norsk industriutvikling og gitt
1842 fornybar kraft til hus og hjem i hele landet. De naturgitte ressursene i fossefall og elver har gjennom den
1843 kraftforedlende industrien blitt til metaller og industriprodukter som eksporteres ut i verden. Så lenge vi
1844 forvalter vannkraften riktig er dette en miljøvennlig industri hvor det som i andre deler av verden produseres
1845 med store klimagassutslipp kan produseres her hjemme uten utslipp. For Rødt er det viktig klimapolitikk
1846 å unngå krafteksport som medfører effekttap og samtidig slår beina under den grønne industrien vi er
1847 avhengig av når oljesektoren skal trappes ned.
1848
1849 All kraftproduksjon medfører naturinngrep, og utbygginga av vannkrafta har allerede lagt stort beslag på
1850 natur og økosystemer. Forvaltninga av kraftressursene må derfor skje med strenge miljøkrav, og Norge må
1851 beholde selvråderetten over disse ressursene.

1852
1853 **Rødt vil:**

- 1854
1855 **a.** Sette i gang en samkjørt rehabilitering av eksisterende vannkraftverk for å sikre høy energiutnyttelse,
1856 godt miljødesign og oppgraderte anlegg for fremtiden.
1857 **b.** Stans i store nye vannkraftutbygginger .
1858 **c.** Gjeninnføre totalforbud mot kraftutbygging i verna vassdrag.
1859 **d.** Hjemfallsretten må utvides til å omfatte alle kraftverk over 0,5 MW.
1860 **e.** Krav om sesongbestemt minstevannstand i kraftmagasinene.
1861 **f.** All produksjon og distribusjon av elektrisk kraft skal være på offentlige hender, og Statkraft og Statnett
1862 videreføres som heleide statlige selskaper.
1863 **g.** Nei til nye vindkraftparker på land.

FORSLAGSNUMMER I MYMEET: 7A-1019

DISSENS: erstatte punkt g) med: Det skal ikke bygges landbasert vindkraft i villreinområder, inngrepsfrie naturområder eller viktige friluftsområder, eller i nærheten av naturreservater, nasjonalparker, landskapsvernområder og utvalgte kulturlandskap. Konsesjoner gitt i strid med miljøfaglige råd skal trekkes tilbake. Eventuell utbygging skal skje med små anlegg av den mest miljøvennlige teknologien, i industrialiserte områder, i landskap langs etablerte infrastrukturnettverk og på andre arealer der naturverdiene allerede er sterkt forringet. Energien skal ikke eksporteres, inntektene bli lokalt og kommuner skal ha vetorett. (Mailiss Solheim-Åkerblom)

- 1864 **h.** Innføre grunnrenteskatt for vindkraftparker.
1865 **i.** Kreve avlevering av billig konsesjonskraft til vertskommuner fra vindkraftparker.
1866 **j.** Det skal ikke bygges ut atomkraftverk i Norge.
1867 **k.** Si nei til bygging av nye overføringslinjer for eksport av kraft og stoppe prosessen med utbygging av
1868 NorthConnect.
1869 **l.** Melde Norge ut av EUs energibyrå Acer.
1870 **m.** Endre skattlegging av vannkraftselskap slik at investeringer i oppgradering og effektivisering av
1871 kraftproduksjonen uten miljøødeleggelser kan gjennomføres.
1872

Kap. 19: Varehandel

- 1873
1874
1875 Varehandel står for en betydelig sysselsetting og desentralisert handel er av stor betydning for levedyktige
1876 lokalsamfunn i hele landet. Tilgang til markedet er av stor sentral betydning for viktige deler av norsk industri,
1877 som næringsmiddelindustrien og andre produsenter av dagligvarer/forbruksvarer.
1878
1879 Samtidig er viktige deler av grunnlaget for både handel og industri truet av en økende netthandel. Denne
1880 utviklingen er drevet av teknologi, men forsterket av de påståtte stordriftsfordelene konsern som Amazon
1881 har. Påståtte, fordi viktige fordeler ikke skyldes stordrift, men er maktrabatter i innkjøp og skattefordeler
1882 internasjonale konsern har sammenliknet med lokale bedrifter bl.a. knyttet til bruk av skatteparadis - i tillegg
1883 til at de er fagforeningsfiendtlige og driver en grov utbytting og underbetaling av sine ansatte.
1884
1885 Mye handel er også kontrollert av få aktører. Dagligvarer er et ekstremt eksempel på det. Tre aktører,
1886 Rema, Coop og Norgesgruppen kontrollerer markedet. Deres innkjøpssystem med svært store rabatter til
1887 leverandør gjør det så godt som umulig å etablere butikker uten å knytte seg til en av kjedene. Rabattene
1888 knyttet til de største aktørene gjør lokal produksjon og tilgang til markedet vanskelig.
1889
1890 Kjøpesentre fungerer svært negativt for øvrig handel. De mest attraktive kjedene, som Vinmonopolet, lokkes
1891 til sentre med svært rimelige leiekontrakter som delvis finansieres av mindre butikker. Kjøpesentrenes
1892 avtalestruktur, der kontrakter normalt fornyes hvert femte år, fungerer også som stengsel for åpen debatt om
1893 hvordan sentrene fungerer. Kritiserer man sentrene risikerer utestengelse.
1894
1895 Problemene forsterkes ved at slike rabatter holdes hemmelige. Dette skjuler hvordan makt anvendes og
1896 bidrar til konsentrasjon. I konkurranse er det normalt et minstekrav at man kjenner alternative priser. Åpen,
1897 kontrollerbar prising bør også være en selvfølge mellom handelens aktører og leverandører.
1898
1899 **Rødt vil:**
1900 a. Full åpenhet om innkjøpsbetingelser og priser mellom industri og handel.
1901 b. Åpenhet om kjøpesentres avtalevilkår.
1902 c. Arbeide for å opprette et felles innkjøps- og distribusjonsselskap som kan forhandle felles rabatter
1903 tilgjengelig for alle butikker, også butikker utenfor kjedenes kontroll. Selskapet skal koordinere
1904 distribusjon med direktedistribusjon fra produsent og samdistribusjon der dette er miljømessig gunstig.
1905 d. Så lenge et slikt felles system ikke er etablert sikre produsenters rett til å bruke egendistribusjon hvis de
1906 mener det er formålstjenlig.
1907 e. Sikre innkjøpsbetingelser som gjør det mulig for frittstående kjøpmenn å få innkjøp og distribusjon til
1908 konkurransedyktig pris.
1909 f. Støtte arbeidet for å gjøre lov om god handelsskikk effektiv. Loven er et viktig, men ikke tilstrekkelig skritt
1910 for å sikre en bedre maktbalanse mellom varehandel og industri.
1911 g. En skattepolitikk som fjerner konkurransefordelene internasjonale konsern har i dag.
1912 h. Arbeide for å avvikle maktrabatter både mellom produsenter og mellom produsenter og handel.
1913 i. Støtte fagbevegelsens arbeid for å gi ansatte i franchise- og kjøpesentrene innflytelse på hvordan kjeder
1914 og sentre drives.
1915

Kap. 20: Fiskeri

1916
1917
1918

20.1 Fiskeri

1920 Fisken i havet er hele folkets eiendom, og har vært grunnlaget for bosettingen langs kysten i tusener av år.
1921 Havet som allmenning er i dag under press. Kjøp og salg av kvoter og konsesjoner har gitt privat rikdom til
1922 noen få redere og fiskeriselskap, mens fiskevær og fjordbygder har opplevd fraflytting og krise. Både ved
1923 avsetting av en stor andel til torsketrål og ved strukturering av kystflåten har det viktigste fiskeslaget, torsk,
1924 blitt fratatt fiskeværene langs kysten, ikke minst i Finnmark.

1925
1926 Den opprinnelige begrunnelsen for å avsette 30 % av norsk totalkvote på torsk til trålerne var at dette skulle
1927 sikre mer helårig arbeidsplasser og leveranser til landbasert produksjon i Norge.

1928
1929 Mesteparten av trålerfangstene landes i dag enten rundfryst og sendes til utlandet for bearbeiding, eller
1930 produseres om bord i fabrikkskip.

1931
1932 Mangel på håndheving og oppfølging av fiskerilovgivningen har har ført til manglende levering og gjort det
1933 mulig for eierne å utnytte utenlandske arbeidere, og presse ned lønn og arbeidsvilkår. I mange tilfeller er det
1934 påvist grov sosial dumping. Ustabil levering har medført stadig større grad av midlertidig arbeidskraft via
1935 bemanningsselskap, og lav organisasjonsgrad.

1936
1937 Får denne utviklinga fortsette vil redere og investorer bli enda rikere, mens folk som bor langs kysten mister
1938 arbeid og inntekt. Dette må stanses!

1939

Rødt vil:

1940

1941
1942 a. Grunnlovsfeste at de viltlevende ressursene i havet tilhører folket og skal komme lokalbefolkningen til
1943 gode.

1944 b. Kun aktive fiskere kan eie fiskefartøy med fiskerettigheter.

1945 c. Kreve at leverings- og aktivitetsplikten til landanlegg innfris eller at kvoten reforderes.

1946 d. Arbeide for at torsketrålkonsesjonene avvikles og de tilhørende torsk- og hysekvotene omfordes til
1947 kystflåten. Forbud mot snurrevadfiske innafor kystlinja.

1948 e. Kreve at forvaltningspraksisen som legger til rette for omsettelige kvoter skal stoppes umiddelbart.

1949 f. Avvikle hjemmelslengdeordningen. Regulere fiskebåter og kvoter etter faktisk lengde.

1950 g. Hindre sammenslåing av kvoter, også for båter under 15 meter. Fisk fra kystflåten er grunnlag for
1951 verdiskaping i mange kystsamfunn.

1952 h. Periodisering av kvoter bør innføres for å muliggjøre helårsdrift på fiskemottakene langs kysten.

1953 i. Staten skal om nødvendig bidra til å opprettholde mottaks- og foredlingsanlegg for kystflåten.

1954 j. Sikre fiskernes rett til prisforhandling og Fiskesalgslaget enerett til å fastsette minstepris på fisken.

1955 k. Bedre arbeidsforholdene for sjøfolk og ansatte i landanlegg.

1956 l. Kreve revisjonsplikt for fanget og levert fangst målt opp mot bearbeidet produkt.

1957 m. Innføre turistfiskekort for sjøfiske og konsesjonsplikt på nye turistfiskeanlegg. Skjerpet kontroll på alle
1958 grenseoverganger.

1959 n. Bedre forvaltningen av fjordfiskebestander. Opprettholde krav til fartøystørrelse som gis adgang til fiske
1960 innenfor fjordlinjene.

1961 o. Nasjonal kontroll og regulering skal hindre overfiske. Kystvaktas og overvåkningsflyenes rolle i
1962 fiskeriovervåkinga skal ikke svekkes.

1963 p. Åpning av fangst på nye arter skal være basert på uavhengig forskning og føre-var-prinsippet.

1964 q. Det innføres et generelt forbud mot seismikkskyting med luftkanoner. Oljeinstallasjoner og
1965 havvindanlegg skal ikke forekomme der det forhindrer fiske og fangst eller truer livet i havet.

1966 r. Sjølaksefisket (fiske med garn etter villaks) må reduseres kraftig for å redde bestandene av villaks, og de
1967 som har rett til å utøve fisket må kompenseres økonomisk.

1968

20.2 Et miljøvennlig fiskeoppdrett

1969 Lakseoppdrett i åpne merder i sjøen har blitt en stor industri som er den nest viktigste eksportbransjen for
1970 landet. Grunnlaget ble lagt av lokale ildsjeler, oftest med bakgrunn i fiske eller jordbruk. De fleste anlegg er
1971 nå overtatt av store konsern, noen norske og noen med utenlandske eiere. De fleste er børsnoterte selskap,
1972 og med milliardinntekter årlig.

1973

1974
1975 Oppdrettsnæringa har bidratt til at en flere kystsamfunn fortsatt er levedyktige og har en positiv
1976 befolkningsutvikling. Den har, viktige arbeidsplasser med høye kompetansekrav. I slakterier og

1977 foredlingsanlegg er en betydelig del av de ansatte midlertidig ansatte arbeidsinnvandrere gjennom
1978 bemanningsbyrå.

1979
1980 Ulempene har etter hvert vist seg betydelige. De åpne oppdrettsmerdene uten krav til rensing eller
1981 oppsamling av gjødsel og overskuddsfôr forårsaker stor forurensing som fordriver lokale fiskearter, og de
1982 lokale fiskeriene på villfisk. Rømming har ført til at oppdrettsfisk har gytt i elvene noe som kan utvanne de
1983 unike elvestammene. Lakselus forårsaker omfattende dødelighet på oppdrettslaks, beregna til over 50
1984 millioner fisk årlig. Bekjempingsmidler mot lakselus påfører også stor skade på lokale skalldyr som reke,
1985 krabbe og skjell. Det brukes om lag 50 millioner rensefisk hvert år, og man kan ikke gjøre rede for hva som
1986 skjer med dem. Dette er akseptabel dyrevelferd og miljøkriminalitet, og kan ikke fortsette. Også omfattende
1987 smitte av virusykdommer medfører stor dødelighet og behov for nedstengning av anlegg og slakting av
1988 mange millioner laks.

1989
1990 Næringens avhengighet av marint fôr er redusert. Nå fôrer man laksen med 70 % vegetabilsk soya og raps
1991 som importeres. Disse fôr-råstoffene dyrkes til dels på tidligere urskogland.

1992
1993 Fiskeoppdrett i åpne merder i sund og fjorder langs norskekysten bruker fellesskapets arealer og sjøvann.
1994 Dette gir en ekstraordinær inntekt, en grunnrente. Denne grunnrenta er beregnet til å utgjøre vel 20
1995 milliarder kr. årlig, men den beskattes ikke. Skatteordningen for oppdrettsnæringa imøtekommer hverken
1996 lokalsamfunn eller statens rett til inntekter. Kun en halv milliard i økt årlig skatt er vedtatt, mens normal
1997 grunnrentebeskatning ville gitt omlag 7 milliard i inntekt til fellesskapet.

1998
1999 **Rødt vil:**

- 2000
2001 a. Det skal kun gis tillatelser til fiskeoppdrett gjennom enkle funksjonskrav: merdene er rømmingssikre,
2002 fisken er lusefri, forurensningsfri og gir full sykdomskontroll og høy dyrevelferd.
- 2003 b. Ikke mer fisk i oppdrettslokalitetene enn i dag, mengden biomasse reduseres og blir mer bærekraftig.
- 2004 c. Oppdrettstillatelser gir rett til å utnytte deler av den blå allmenningen som er samfunnets eiendom. Privat
2005 omsetning av tillatelser skal avvikles med overgangsordninger. Oppdrettsselskaper skal ha eiere som
2006 bor og skatter til Norge.
- 2007 d. Hensynet til bevaring av viltlevende marine arter og bærekraftig bruk av disse skal gå foran ønske om å
2008 bruke lokaliteter til oppdrett.
- 2009 e. Det skal innføres årlig ressursavgift/grunnrenteskatt for bruk av sjøareal. Lokalsamfunnene bærer de
2010 største byrdene av oppdrettsnæringen, og oppdrettskommunene skal få økt sine inntekter fra en slik
2011 skatt sammenlignet med dagens ordning
- 2012 f. Kjemiske midler som overføres til vill fisk og skader kreps- og skalldyr skal forbys brukt i fiskefôr. Marint
2013 fôr skal renses for bioakkumulerende stoff. Utvikling av og overgang til bærekraftig vegetabilsk fôrråstoff
2014 stimuleres.
- 2015 g. All kjemisk behandling mot sykdom og lus skal foregå i lukkede enheter og behandlingsvannet skal
2016 inaktiveres og slippes ut i områder spesielt utpekt til dette. Dumping av behandlingsvann skal ikke skje i
2017 gyteområder, gytefelt og rekefelt.
- 2018 h. Trafikklyssystemet må stille krav til dødelighet i tillegg til lusetall. Grønn status gis bare til tillatelser som
2019 kan dokumentere mindre enn 5 % dødelighet fra utsett og til slakting. Ved mer enn 20 % dødelighet skal
2020 produksjonen reduseres betydelig.
- 2021 i. Bruk av leppefisk/resefisk skal forbys.
- 2022 j. Alle oppdrettslaks merkes før utsett slik at den kan knyttes til lokalitet og eier. Skjellprøver DNA-testes.
- 2023 k. Bruk av termisk avlusing og andre avlusingsmetoder som utfordrer dyrevelferden stanses inntil det er
2024 dokumentert at metoden ikke påfører fisken vesentlig lidelse.
- 2025 l. Mattilsynets, Fiskeridirektoratets og Miljødirektoratets sanksjonsmuligheter styrkes overfor
2026 oppdrettsproduksjon som ikke er i tråd med krav til dyrevelferd og miljø. Det legges til rette for større
2027 andel innenlands foredling av laksen.

20.3 Sameksistens på havet

2030
2031 Fiskerne har i lang tid opplevd stor og økende konkurranse om arealer langs kysten og til havs.
2032 Kunnskapsgrunnlaget om hvilke effekter bl.a. vindkraftanlegg, marin gruvedrift, offshore oppdrett og
2033 taredyrking kan få for havmiljøet, bestander og fiskeriene er svakt. Dersom de nye marine satsingene ikke
2034 bygger på tilstrekkelig god kunnskap, og myndighetene heller ikke legger til rette for en bedre samordning av
2035 arealbruken til havs, kan utviklingen bli en trussel mot både havmiljøet og norsk fiskerinæring. Dette må bli
2036 tilstrekkelig avklart før endelige vedtak om utbygging av vindkraft til havs.

2037

2038 Vindkraftverk til havs i Norge søkes som regel plassert på forholdsvis grunt vann, ofte sammenfallende med
2039 våre beste fiskebanker og våre viktigste gyteområder. Havenergiloven slår fast: "Det er helt avgjørende at
2040 en satsing på havenergi lar seg forene med god sameksistens med fiskeriinteressene: "Der vindkraftanlegg
2041 i perioder også skal levere kraft til petroleumsinstallasjoner, kan Olje- og energidepartementet imidlertid
2042 bestemme at tiltaket skal konsekvensutredes og behandles etter petroleumslovens bestemmelser, og
2043 ikke etter havenergiloven. Dette er økonomisk svært gunstig for utbygger, som da også kan få refusjon for
2044 store deler av kostnadene gjennom petroleumsskatteregelverket, i tillegg til annen støtte/subsidiering. All
2045 utbygging i sjøen må bli koordinert best mulig med fiskeriene, i samsvar med stortingets forutsetning.
2046
2047 Dersom et eventuelt vindkraftanlegg ved Mørebankene eller i andre sårbare områder f.eks. Sandskallen
2048 utenfor Finnmarkskysten eller deler av Sørlege Nordsjø viser seg å påvirke bestandene, vil det ha svært
2049 alvorlige følger. Etablering av vindkraft i viktige fiske- gyte- og oppvekstområder må være uaktuelt.
2050
2051 a. At det skal utarbeides en ny stortingsmelding om arealbruk og sameksistens i norske havområder.
2052 b. At nye marine satsinger ikke skal forekomme der det forhindrer fiske og fangst eller truer livet i havet.
2053 c. At fiskeplasser skal ha fortrinnsrett og gyteplasser skal beskyttes.
2054

Kap. 21: Landbruk

2055
2056
2057
2058
2059
2060
2061
2062
2063
2064
2065
2066
2067
2068
2069
2070
2071
2072
2073
2074
2075
2076
2077
2078
2079
2080
2081
2082
2083
2084
2085
2086
2087
2088
2089
2090
2091
2092
2093
2094
2095
2096
2097
2098
2099
2100
2101
2102
2103
2104
2105
2106
2107
2108
2109
2110
2111
2112
2113
2114

Landbruket leverer ikke bare maten vi spiser, det har en rekke andre viktige samfunnsoppdrag som beredskap, å sikre naturmangfold, bevare kulturlandskap, gi arbeidsplasser og sørge for trygg og næringsrik mat produsert på en miljø- og klimavennlig måte. Landbruket må sikres bærekraftige vilkår som gjør at vi ikke bare har mat i dag, men også har et rikt og variert landbruk i Norge i en framtid med klimaendringer og mulige globale kriser.

Gjennomsnittsinntekten for et årsverk i landbruket ligg langt under gjennomsnittet for industrien og minstelønna er svært dårlig. Samtidig har arbeids- og produktivitetskravet i landbruket gått kraftig opp og presset på at bonden skal produsere billig mat har økt sammen med importen fra utlandet. Den nødvendige utviklinga fra fossil vekstøkonomi til sirkulær bioøkonomi basert på fornybare biologiske ressurser er i gang. Dette krever større verdiskaping gjennom våre egne naturressurser. Jord, skog, fisk, plankton og plantevekst på land og til havs må brukes bedre og mer bærekraftig, og foredles der de finnes, ikke i land langt borte.

Å produsere mat kan aldri bli klimanøytralt, men landbruket må sammen med myndighetene jobbe for reduserte utslipp gjennom rettfærdige tiltak.

Landbrukspolitikken må gis ei ny retning. Vi trenger et klima- og ressurstilpasset landbruk, som gir mattrygghet, beredskap for krisetider og solidaritet med andre lands behov for å trygge sin egen befolkning. Vi trenger klima- og ressurstilpasset produksjon som tar hensyn til miljøet og utnytter naturressursene der de finnes, og et landbruk med arbeids- og lønnsvilkår på linje med andre næringer.

Rødt vil:

21.1 Mer norsk matproduksjon

- a. Den norske matproduksjonen og graden av selvforsyning økes med grunnlag i egne arealressurser.
- b. Å utnytte arealressursene best mulig gjennom den såkalte kanaliseringspolitikken. Korn og grønnsaker skal produseres på de arealene som er best egna til det, og skal i størst mulig grad brukes direkte som menneskemat. Øvrige arealressurser skal brukes til gras til storfe, sau og geit.
- c. Landbruksoverføringene skal utjevne forskjellene i produksjonsmuligheter og stimulere til landbruk i hele landet. Det skal settes tak for tilskudd per bruk.
- d. Sjølforsyningsgraden korrigert for importerte kraftfôrråvarer skal være minst 50 prosent innen 2025. Dette når vi blant annet gjennom toll på importert soya til kraftfôrbruk, å øke målprisen på korn og redusere prisnedskrivninga av korn til kraftfôr, og å innføre et topprissystem på kraftfôr der nødvendig kraftfôr har en rimelig pris, mens toppforbruk basert på en førseddel per husdyrslag og bruk har en høyere pris.
- e. Importerte proteinråvarer erstattes med mest mulig norske alternativer, og det stimuleres til dyrking av mer og bedre korn og grovfôr.
- f. Mer bruk av utmarksbeite og seterdrift stimuleres.
- g. Inntekta i jordbruket skal være jevn innen næringa og lik som sammenlignbare grupper, målt etter arbeidsforbruk.
- h. Lønnstariffene sin minstesats for arbeidskraft i landbruket skal heves.
- i. Boplikten skal håndheves strengere, og arealgrensene for å søke konsesjon skal senkes.
- j. Jordbruket, industrien og dagligvarekjedene skal redusere matsvinn, slik at all maten som produseres blir brukt uavhengig om det har «feil» form eller størrelse.
- k. Bønder og reineiere skal ikke lide økonomiske tap som følge av opprettholdelse av levedyktige norske rovdyrstammer

21.2 Importvern og beredskap

Norge, som alle andre land, må ha matsuverenitet og selv bestemme vår egen mat- og landbrukspolitikk som økologisk, sosialt og økonomisk tilpassa våre spesielle, naturgitte vilkår.

- a. At importvernet styrkes. Norsk matproduksjon er avhengig av et importvern som gjør det lønnsomt å produsere mat på norske areal- og fôrressurser i hele landet.
- b. At Norge sier opp EØS-avtalen, innbefatta veterinæravtalen, og reduserer importkvotene fra EU.
- c. At Norge reduserer alle importkvoter for kjøtt, at det ikke importeres utenlandske grønnsaker og frukt

2115 når norske tilsvarende grønnsaker og frukt er i sesong. Bruken av redusert toll utenom importkvotene på
2116 utenlandsk kjøtt skal minimeres.

2117 d. Å opprette beredskapslager for korn og såfrø.

2118

21.3 Sjølveigande bønder og Landbrukssamvirke

2120 Deltidsbonden og mangesysleriet er grunnstammen i norsk landbruk. Vi er helt avhengige av
2121 småskalabruket for å utnytte naturressursene i hele landet, og en blanding av små, mellomstore og store
2122 gårder er den riktige måten å sikre et mangfoldig norsk landbruk.

2123

2124 Rødt ønsker en videreføring av markedsordningene i landbruket. God balanse i markedet er avgjørende for
2125 både inntekten til bonden og stabile, rettferdige priser for forbrukerne. Landbrukssamvirkene må være store
2126 og sterke nok til å være markedsregulator og til å kunne oppfylle hente og leveringsplikten i hele landet.

2127

2128 a. En styrking av økonomien og driftsvilkåra hos deltidsbonden som samtidig kan gi styrking av produkter
2129 og tjenester til storsamfunnet.

2130 b. Aksjeselskap skal ikke kunne etablere seg med produksjonsstøtte og jordbruksfradrag.

2131 c. Melkekvoter er samfunnets eiendom. Privat omsetning og leie av melkekvoter skal avvikles, med
2132 overgangsordninger. Produksjonsrettigheter er ikke en privat salgsvare.

2133 d. Produksjonskvoter, konsesjonsgrenser og andre produksjonsregulerende tiltak skal brukes for å sikre
2134 balanse mellom produksjon og behov.

2135 e. Dobbel mottakspåkt blir avvist.

2136 f. Gode muligheter for direktesalg av nisjeproduksjon.

2137

21.4 Klimavennlig landbruk

2139 Landbruket må drives klimavennlig og må sikre naturmangfoldet og kulturlandskapet for framtida. Reduserte
2140 klimautslipp fra landbruket må ikke gå ut over bruk av naturressurser og et landbruk med god dyrevelferd.

2141

2142 a. Stimulere effektiv produksjon med god arealutnytting og maksimal karbonbinding i jorda.

2143 b. Støtte til forskning og utvikling av produkter og verdikjeder som baserer seg på biologiske råstoff, som for
2144 eksempel avansert biodrivstoff og alternative proteinkilder til dyrefôr.

2145 c. Styrke jordvernet og innføre 0-visjon for nedbygging av matjord.

2146 d. Kartlegging av matjord skal ligge til grunn for krav til kommunene om å omregulere matjord fra LNFR.

2147 e. Opprettholde det artsrike kulturlandskapet gjennom røkt med beitedyr og slåtteredskaper.

2148 f. Styrke tilskuddsordningene til økologisk produksjon og sikre tilstrekkelige midler over jordbruksavtalen til
2149 ei storstilt satsing på norske proteinvekster.

2150 g. Styrke bruken av tradisjonelle norske husdyrraser som utnytter utmarka godt.

2151 h. Å fjerne moms på norskprodusert frukt, grønt og vegetarprodukter for å stimulere til økt forbruk av dette.

FORSLAGSNUMMER I MYMEET: 7A-1020

DISSENS: nytt punkt: "Et mer plantebasert kosthold, og har som mål at kjøttforbruket skal reduseres med 50% innen 2030, bl.a. ved å vri landbrukssubsidiene over fra animalsk produksjon til plantebasert produksjon." (Mailiss Solheim-Åkerblom)

2152

21.5 God dyrevelferd

2154 Norsk landbruk er i verdenstoppen for lav antibiotikabruk og god dyrevelferd. Dagens jag etter effektivitet og
2155 stordriftsfordeler går likevel ut over dyrenes biologiske behov for å utøve artsspesifikk atferd. Landbruket og
2156 bonden må ha mulighet til å drive på en måte som gjør det økonomisk lønnsomt å sikre en dyrevelferd i tråd
2157 med forskrifter og regelverk. Både små og store gårdsbruk må kunne etterleve dyrevelferdskravene. Det må
2158 være dyrevelferdsmessig trygt å høste og foredle naturressurser ved hjelp av husdyrene.

2159

2160 a. Å styrke grensevern for mat og levande dyr.

2161 b. En gjennomgang av holdforskriftene i landbruket og prioritere gjennomføring av velferdsforbedringer
2162 som bidrar vesentlig til å forbedre livet for kylling og gris.

2163 c. Å stimulere til bruk av ny teknologi som radiobjeller, droner og GPS-inngjerding i beitenæringa.

2164 d. Å fase ut bruken av hurtigvoksende raser i kyllingproduksjon til fordel for saktevoksende raser, og stoppe
2165 avl på andre dyr der unaturlige og skadelige trekk er avlet frem.

2166 e. På sikt skal alle dyr ha tilgang på egnede arealer utendørs, og det skal innføres arealkrav for alle arter
2167 som sikrer deres behov for atferd som å søke etter mat, sosialisere og andre artsspesifikke behov.

2168 Endringene må gjennomføres på en forutsigbar måte for å sikre arbeidsplasser, produksjon og økonomi i
2169 jordbruket.

2170 f. Det skal legges til rette gjennom forskning og økonomiske insentiver for at mordyr og avkom kan tilbringe
2171 mer tid sammen for å få utløp for biologiske behov. Fiksering av gris skal forbys.

DISSENS: nytt punkt: Snarlig innføre forbud mot praksiser innenfor husdyrholdet som er forbudt i flere andre land, herunder maserasjon av haneekyllinger, bruk av kutrener og kirurgisk kastrasjon av gris (Mailiss S.-Å.)

2172

2173

21.6 Genetisk mangfold uten privat eiendomsrett.

2174

Rødt mener at matplanter er fellesskapets eiendom, og er mot patentlovgivningen vi har i dag, der noen få

2175

multinasjonale selskaper har eiendomsrett til våre viktigste matplanter. Rødt støtter føre-var prinsippet når

2176

det gjelder genmodifiserte organismer (GMO), og at man ikke skal spre GMO i naturen før man vet nok om

2177

helse- og miljøeffektene. Norge har ansvar for å ta vare på biologisk mangfold i plante- og dyrepopulasjoner i

2178

landbruket, og i det landbrukspåvirkede landskapet.

2179

2180

a. Man ikke skal kunne ta patent på levende organismer, og at bønder skal ha retten til å samle inn og så frø fra egen avling.

2181

2182

b. Støtteordninger som gjør det lønnsomt å bruke mange ulike varianter av matplanter, og gjennom det sikre genetisk mangfold.

2183

2184

c. At Norge har et spesielt ansvar for å sikre våre bevaringsverdige husdyraser.

2185

d. At landbruket skal kunne ta i bruk ny teknologi som genredigering på ein trygg måte og under demokratisk kontroll.

2186

2187

21.7 Aktivt skogbruk

2188

Skogen er levested for en rekke arter, og kilde til råvarer og grunnlag for hele verdikjeder som kan gi stor

2189

verdiskaping. Skog i vekst fanger og lagrer CO₂ og fungerer som et naturlig renseanlegg for vann og luft.

2190

Skog er en buffer som verner områder mot ekstremvær, og forebygger jordskred. Skog og utmark skal

2191

forvaltes etter bærekraftige prinsipper. Skogbruket må avvirke den hogstmodne skogen jevnere, med

2192

mindre bruk av storstilt flatehogst enn i dag. Gårdsskogbruket og skogsdrift med lettere veilbygging må

2193

stimuleres.

2194

2195

a. Å erstatte fossile råvarer med biomasse fra skogen.

2196

b. At skogens karbonbindingsevne styrkes.

2197

c. At norske skogressurser skal videreføres i Norge.

2198

d. At det blir lagt til rette for mer naturvennlig hogst og mer miljøvennlig tømmertransport.

2199

e. Produksjon og omsetning av ved der denne ressursen er underutnyttet, særlig gjennom organisatoriske tiltak.

2200

f. Økt bruk av tre i byggebransjen. Offentlige byggeprosjekt skal velge norsk trevirke fremfor andre materialer.

2201

g. Gjennom Statskog skal Staten være en aktiv skogbruker og ikke selge ut flere av eiendommene sine.

2202

2203

2204

2205

Del 6 Kvinnekamp

Kap. 22: Kvinnekamp

2206
2207
2208
2209
2210
2211
2212
2213
2214
2215
2216
2217
2218
2219
2220
2221
2222
2223
2224
2225
2226
2227
2228
2229
2230
2231
2232
2233
2234
2235
2236
2237
2238
2239
2240
2241
2242
2243
2244
2245
2246
2247
2248
2249
2250
2251
2252
2253
2254
2255
2256
2257
2258
2259
2260
2261
2262
2263
2264
2265
2266

Strukturell forskjellsbehandling basert på kjønn skaper skjevfordelinga av makt i samfunnet. Patriarkatet, dagens mannsdominerte samfunn, står i veien for kvinners frihet. Markedsliberalisme, de kulturelle normene og kjønnsroller bidrar til å skape ulikhet og kvinneundertrykking. For å oppnå full kvinnefrigjøring må samfunnet endres grunnleggende.

Kvinnefrigjøring forutsetter at alle kvinner har rett og mulighet til å leve et liv som økonomisk selvstendige personer med kontroll over eget liv og egen kropp og seksualitet, uten frykt for vold og overgrep.

Kvinner kjemper for frigjøring over hele verden. Kvinnekampen har ført til at kvinners posisjon har blitt bedre på noen områder, men tilkjempede rettigheter, som f.eks. kvinners abortrettigheter, er under kontinuerlig angrep. Menn tjener fortsatt mer enn kvinner, kvinnedominerte yrker er utsatt for kommersialisering, og mange blir fortsatt utsatt for vold og overgrep.

En feminisme for de få toppen opprettholder de skjeve maktstrukturene i samfunnet. Derfor støtter vi en feminisme som kan skape frihet for alle, en som er antikapitalistisk, og antirasistisk. Det er derfor flere tiltak for kvinnefrigjøring i gjennom hele programmet.

Rødt vil:

22.1 Økonomisk selvstendighet

Det foregår en systematisk nedvurdering av den jobben som gjøres i kvinnedominerte yrker. Kvinner tjener fortsatt mindre enn menn, også når vi kun ser på lønnsforskjeller mellom de som jobber heltid. De som har en partner blir avhengig av partners inntekt og andre sliter med å få endene til å møtes. Ulikhetene følger kvinner hele livet.

Kvinnens frigjøring og valgmuligheter forutsetter en sterk offentlig sektor med gode velferdsordninger. Kampen for ei lønn å leve av er viktig for at kvinner skal kunne leve økonomisk selvstendige liv. Mange av tiltakene i andre kapitler vil derfor også bedre kvinners posisjon.

- a. Gradvis innføre 6-timers normalarbeidsdag med full lønnskompensasjon.
- b. Likelønnsrett for de kvinnedominerte yrkene i offentlig sektor, som kommer i tillegg til ordinære tariffoppgjør og fordeles etter forhandlinger mellom partene.
- c. Sikre at gravide ikke diskrimineres i arbeidslivet.
- d. Innføre reell likestilling av skift- og turnusarbeid.
- e. Fjerne kontantstøtten, og innføre en ventestøtte til de som venter på barnehageplass.
- f. Øke overgangsstøtten for enslige forsørgere og sikre mottakernes rett til et utdanningstilbud..
- g. Øke den statlige støtten til kvinneorganisasjoner.
- h. Arbeide for økning av engangsstønad ved fødsel, til 2.5G.
- i. Rett til heltid.
- j. Innføring av samboerlov som skal sikre økonomisk trygghet ved samlivsbrudd mellom samboere.
- k. Ammerom på alle arbeidsplasser og offentlige bygg.

22.2 Råderett over egen kropp

Rødt ønsker å sprengne rammene for de trange kjønnsrollene slik at alle kan leve ut sin identitet, seksualitet og kjønnsuttrykk uten fare for å bli diskriminert eller trakassert. Alle former for seksualisert vold må kriminaliseres. Kultur eller religion kan ikke legitimere kvinneundertrykkende praksiser.

Kroppslig autonomi er en av de mest grunnleggende frihetene vi har. Derfor kjemper Rødt for enda større råderett over egen kropp og seksualitet, og mot kommersialisering av kroppen. Rødt jobber for et samfunn der alle mennesker, uavhengig av kjønn, seksuell orientering og kjønnsidentitet kan leve frie liv.

Selvbestemt abort gir ikke flere aborter, det gir først og fremst tryggere aborter. Dagens abortlov med forskrifter åpner for abort til svangerskapsuke 22, men det er selvbestemt kun til uke 12. Etter det mister kvinnen selvbestemmelsen og avgjørelsen tas av en nemnd. Vi mener at kvinnen kjenner sin egen situasjon best og er best i stand til å vurdere om svangerskapet bør avsluttes eller ikke. Nemndene er rester fra en tid der kvinner ikke ble vurdert som myndige nok til å beste over egen kropp og eget liv. Vi vil fjerne nemndene, styrke selvbestemmelsen, og sikre medisinsk oppfølging.

2267 **22.3 Reprodiktive rettigheter og kvinnehelse**

2268

- 2269 a. Så lenge abort er lovlig, innen utgangen av svangerskapsuke 22 i forskrift til dagens abortlov, skal abort
2270 være kvinnens valg og nemndbehandling fjernes. Ved abort etter uke 18 skal kvinnen få obligatorisk
2271 legeoppfølging, og ved alle aborter skal kvinnen få rett til veiledning ved behov.
- 2272 b. Reversere innskrenkninger i kvinners abortrettigheter, som fosterantallreduksjon.
- 2273 c. Svangerskapsveiledning skal være en rettighet, både for de som vurderer graviditet og gravide. Dette kan
2274 også hindre at kvinner må begjære om abort for å få veiledning.
- 2275 d. Gi rett til medisinsk abort ved helsestasjon/lokalt legesenter med oppfølging fra primærhelsetjeneste.
- 2276 e. Gi alle tilgang på gratis prevensjon.
- 2277 f. Støtte kvinners rett til abort og prevensjon over hele verden, og gi kvinner fra land der abort er
2278 kriminalisert rett til å ta abort i Norge
- 2279 g. Arbeide for at fødende skal gis rett til å bli på barselavdeling til de selv føler seg klare til å dra hjem, hvis
2280 det ikke er medisinske eller sosiale årsaker til at de skal bli lenger.
- 2281 h. Sikre reell oppfølging av fødende i svangerskap, fødsel og barsel uansett hvor i landet de bor.
- 2282 i. Arbeide for økte helseyskepleierressurser i kommunene og helsestasjoner i alle kommuner. Helsestasjon
2283 for ungdom bør utvides til å gjelde for unge opp til 25.
- 2284 j. Arbeide for økte ressurser til forskning på kvinnehelse generelt, og typiske kvinnesykdommer, som
2285 endometriose.
- 2286 k. Arbeide for forebyggende tiltak mot spiseforstyrrelser, samt jobbe for at alle helseregioner skal ha
2287 avdelinger med spesialkompetanse på behandling av spiseforstyrrelser.
- 2288 l. Nei til kommersiell eggdonasjon. Altruistisk eggdonasjon kan kun godtas dersom det sikres at det ikke
2289 ligger økonomisk eller sosialt press til grunn.
- 2290 m. På sikt bør sanitærprodukter bli gratis. Inntil videre må moms på bind, tamponger, tøybind og
2291 menskopper fjernes.
- 2292 n. Statens subsidieordning for prevensjon må utvides slik at unge under 16 år inngår i denne ordningen.
2293 Helseyskepleiere og jordmødre må få utvidet forskrivningsrett slik at de kan skrive ut prevensjon til unge
2294 under 16 år.

2295

2296 **22.4 Vold, voldtekt og seksuell trakassering**

2297 Vold, voldtekt og seksuell trakassering er et samfunnsproblem som må behandles deretter.

2298

2299 Vold mot kvinner er et globalt fenomen, og er til hinder for kvinners rett til liv, helse, selvstendighet, og frihet.

2300 Til tross for at 1 av 3 kvinner i verden opplever fysisk og/eller seksuell vold i løpet av livet. Det er ikke noe
2301 som pågår bare langt unna, men også i Norge. Rundt 150 000 personer, i all hovedsak kvinner, utsettes for
2302 vold i nære relasjoner i Norge hvert år. Den eneste typen drap som ikke går ned i Norge, er det som kalles
2303 partnerdrap. Det er 25 prosent av alle drap i Norge. Men stopper vi volden, kan vi stoppe drapene.

2304

2305 Norge har flere ganger fått oppfordring fra FN om å styrke innsatsen overfor samiske voldsutsatte.

2306 Halvparten av samiske kvinner blir i løpet av livet utsatt for psykisk, fysisk eller seksuell vold.

2307

- 2308 a. Øke politiets, rettsvesenets og NAVs kunnskap om vold mot kvinner. Gi grundig opplæring av
2309 meddommere om hva som er seksuelle overgrep og konsekvenser av det.
- 2310 b. Bygge ut «Alternativ til vold» som et tilbud over hele landet.
- 2311 c. Ha nok politiresurser på saker om vold i nære relasjoner og voldtekt, samt styrke eksisterende tiltak,
2312 som SARA, over hele landet.
- 2313 d. Ha nok ressurser til å håndheve besøksforbud, slik at voldsutsatte får reell beskyttelse. Voldsalarm skal
2314 være gratis og lett tilgjengelig. Som hovedregel skal det brukes omvendt voldsalarm.
- 2315 e. Arbeide for at krisesentrene sikres tilstrekkelige økonomiske rammer ved statlig finansiering.
- 2316 f. All seksuell kontakt skal være frivillig, og definisjonen av voldtekt må skjerpes i loven slik at seksuell
2317 omgang forutsetter oppriktig, og informert samtykke, en samtykkelov.
- 2318 g. Håndheve utlendingsloven slik at kjønnsbasert forfølgelse gir rett til asyl.
- 2319 h. Fjerne treårsregelen ved familiegjenforening og avskaffe gebyrene for å søke selvstendig
2320 oppholdstillatelse
- 2321 i. Arbeide for hjelpetiltak for mennesker som er kjønnslemlestet eller blir utsatt for kjønnslemlesting i
2322 Norge. Det skal omfatte tilbud om medisinsk, sosial og psykologisk oppfølging både til offer og familie.
- 2323 j. Kunnskap om grensesetting, kjønnsroller, seksuell trakassering og voldtekt inngår i utdanningen
2324 av lærere, barnevernspedagoger, politi, helsefaglige profesjoner, sosionomer og barne- og
2325 ungdomsarbeidere.
- 2326 k. At elevene i barneskolen, ungdomsskolen og den videregående skolen gjennomfører obligatorisk
2327 undervisning og diskusjon om grensesetting, kjønnsroller, seksuell trakassering og voldtekt. Lærere må

- 2328 få tilbud om relevant videreutdanning slik at de kan undervise i dette
- 2329 **l.** Inkludere arbeidet mot seksuell trakassering og overgrep i HMS-arbeidet, både gjennom
- 2330 arbeidsmiljøloven og i forskrifter.
- 2331 **m.** At kunnskap om seksuell trakassering og overgrep inngår i opplæringen av verneombud, og i opplæring
- 2332 av alle med personalansvar i offentlig sektor.
- 2333 **n.** Nasjonal kampanje mot vold og voldtekt.
- 2334 **o.** Sikre at hjelpetiltak, institusjoner og andre som jobber med voldsutsatte kan tilby hjelp, tjenester og
- 2335 informasjon på flere språk enn norsk ved behov.
- 2336

22.5 Kvinnekroppen skal ikke være til salgs

- 2337
- 2338
- 2339 **a.** Arbeide for at pornografi ikke danner grunnlaget for barn- og ungdommers seksuelle opplæring.
- 2340 Bedre seksualundervisningen i skolen og holdningskampanjer for å fremme et sunt, mangfoldig og
- 2341 umoraliserende syn på seksualitet.
- 2342 **b.** Arbeide for reell merking av retusjert reklame.
- 2343 **c.** Arbeide for at pornoparagrafen i straffeloven håndheves.
- 2344 **d.** Forby strippeklubber. Virksomheter som organiserer stripping skal ikke få skjenkebevilling.
- 2345 **e.** Håndheve og styrke sexkjøpsloven som kriminaliserer kjøp av seksuelle tjenester.
- 2346 **f.** Styrke exit-programmer som hjelper mennesker ut av prostitusjon. Samtidig må utenlandske kvinner i
- 2347 prostitusjon gis oppholdstillatelse eller hjelp til trygg retur og reetablering i hjemlandet. Videreføre og
- 2348 styrke ROSA-prosjektet mot menneskehandel.
- 2349 **g.** Arbeide for fortsatt forbud mot alle former for surrogati.
- 2350

Del 7 Bolig

Kap. 23: Bolig

2351 Retten til en tilfredsstillende bolig – uavhengig av inntektsnivå – er en menneskerett. Markedet må ikke få
2352 legge premissene for det meste av boligpolitikken.
2353

2354 Det må derfor bygges ut en betydelig andel ikke-kommersielle boliger, både som en viktig mulighet for å eie
2355 egen bolig, som en utvidelse av dagens leiemarked og med muligheter for å kombinere eie og leie. Disse
2356 boligene må forvaltes slik at den lavere prisen følger boligen og ikke blir en subsidie som kun tilfaller første
2357 kjøper.
2358

2359 Fraværet av en ikke-kommersielle sektor har bidratt til at dagens boligpriser, særlig i pressområder, er på et
2360 historisk høyt nivå. Boliger har hatt en prisstigning som er langt høyere enn veksten i byggekostnader. Mens
2361 byggekostnadene normalt ligger på 25 – 45 000 kr. pr. kvm, er salgspris for nye boliger mange steder opp
2362 mot 100 000 kr. pr. kvm, noen steder til og med høyere. Markedet skaper verdier bytteverdi (evt. pengeverdi)
2363 som er løsrevet fra bruksverdien, og som i dag tilfaller grunneier og utbygger. Dette er planskapt verdier.
2364 Verdier som pengeverdien skapes av markedet og ikke ved at man eier en tomt eller står for utbygging.
2365 Disse pengeverdiene må brukes til å finansiere en ikke-kommersiell boligsektor.
2366

2367 Samtidig med at prisene på boliger har steget, har standarden på de minste boligene gått ned, utnyttelsen
2368 av tomtene gått opp og utearealene blitt mindre. Redusert standard har ikke ført til rimeligere boliger, bare
2369 større fortjeneste til utbyggere. Rødt vil arbeide for at alle får en god bolig til en overkommelig pris.
2370

23.1 Bygg ut en ikke-kommersiell (tredje) boligsektor

- 2371
- 2372
- 2373
- 2374
- 2375 a. Målsettingen med en ikke-kommersiell boligsektor er både å gi alle mulighet for bolig til en
2376 overkommelig pris og sikre en inkluderende boligpolitikk som ikke bidrar til store ulikheter, verken i et
2377 byområde eller innenfor større geografiske områder.
- 2378 b. Husbanken må ha utbygging av ikke-kommersielle boliger som en av sine hovedoppgaver.
- 2379 c. Husbanken må tilføres midler til bidrag til en slik sektor, men den viktigste finansieringskilden må være
2380 overføring av mye av verdiene som i dag tilfaller grunneier, utbyggere og spekulanter.
- 2381 d. Dokumentavgiften på omsetning av boliger skal gjøres progressiv. Økte inntekter fra dokumentavgift skal
2382 øremerkes til en sterkere inkluderende og sosial boligpolitikk.
- 2383 e. Ved utbygging må det pålegges å bygge et visst antall boliger i denne sektoren. Andelen må
2384 være størst i de områdene der prisene er høyest. Ved salg må det gis førsteprioritet til ungdom og
2385 førstegangskjøpere. Boligene må være en integrert del i nye boligprosjekter.
- 2386 f. Boligene i en tredje boligsektor må forvaltes ikke-kommersielt og i hovedsak gjennom borettslag/
2387 boligbyggelag. Boligene kan være både eierboliger, leieboliger og kombinasjoner av forskjellige former,
2388 som leie til eie og delt eierskap mellom kjøper og borettslag, samt kollektivt eierskap etter modell av
2389 danske allmenboliger.
- 2390 g. Boligbyggelaget har gjenkjøpsplikt i denne sektoren, og alle skal fritt kunne selge tilbake når
2391 man måtte ønske. Gjenkjøpsprisen skal være kjøpsprisen pluss prisutvikling justert for slitasje og
2392 standardforbedringer.
- 2393 h. Boligbyggelaget må være distributør og kontrollere omsetningen av slike boliger, slik at man unngår salg
2394 «under bordet». Om en bolig ikke er solgt innen ett år i den ikke-kommersielle boligsektoren, skal den
2395 leies ut. Leien kan ikke være høyere enn kostnadene ved å drifte boligen.
- 2396 i. Beboeren skal ha vedlikeholdsplikt av boligen, samtidig som det vil gjøres fratrukk fra kjøpspris ved
2397 forsømmelse av boligen. Oppgradering av boligen, gir påslag gjennom takstvurderingen.
- 2398 j. Pålegg om ikke-kommersielle boliger skal kunne utformes både som en forutsetning i utbyggingsavtaler
2399 og pålegg gjennom plan- og bygningsloven.

23.2 Alle skal ha rett til et sted å bo – bygg flere boliger!

- 2400
- 2401
- 2402
- 2403 a. Ved forvaltning av offentlig eiendom (statlig, fylkeskommunal og kommunal) skal det være en målsetting
2404 å bidra til en sosial og inkluderende boligpolitikk.
- 2405 b. Der det er behov for det, må det gjennomføres en storstilt kommunal bygging av utleieboliger etter
2406 selvkostprinsippet – finansiert gjennom subsidierte husbanklån.
- 2407 c. Utbyggere som bygger ikke-kommersielle boliger, tilbys tomter til en rimeligere pris.
- 2408 d. Staten må bruke sin betydelige tomteportefølje, som i dag er spredd på selskaper som Entra, Bane Nor,
2409 Statsbygg, Forsvarsbygg og andre steder, på å legge til rette for sosial boligbygging. Kommuner bør få en
2410 hjemfallsrett når statlig eide tomter ikke lenger brukes til opprinnelig formål (for eksempel jernbane).

- 2411 e. Alle nye boligprosjekter skal ha universell utforming, og det offentlige skal betale for tilpasning av boliger
2412 til personer med nedsatt funksjonsevne.
2413 f. Utvikle gode bomiljøer med fellesarealer ute og felleslokaler. Fremme borettslagsorganisering der det er
2414 mulig og dannelse av beboerorganisasjoner i større leiegårder.
2415 g. Gjeninnføre kommunal byggek kontroll for å oppnå færre feil og mangler.
2416 h. Det skal være forbudt å ta ut utbytte fra kommunale boliger, og bostøtteordningen må styrkes. Det må
2417 arbeides for at leietaker kan få deler av eller hele skattefordelen på boligen.
2418 i. Jobbe for en større, profesjonalisert utleiesektor, primært gjennom ideelle, ikke-kommersielle aktører.
2419 j. Jobbe for at store, kommersielle utleieforetak overtas av det offentlige eller omdannes til ideelle foretak.
2420 k. Man skal ha rett til å ta over bolig vederlagsfritt om den har stått tom i tre år.
2421 l. Husleieloven må ha sterkere begrensning i utleieres adgang til å inngå tidsbestemte leieavtaler enn i
2422 dag. Leieavtaler skal som hovedregel være tidsbestemte, som kan sies opp av leietaker, men ikke av
2423 utleier, unntatt ved vesentlig misligholdelse fra leietaker.
2424 m. Avvikle gjengs leie (markedsbasert) leie på kommunale boliger.
2425 n. Gjøre det straffbart for selskaper å ikke la leieboere få forkjøpsrett før videresalg, der dette er aktuelt.
2426 o. Endre husleieloven slik at det blir forbudt å diskriminere folk som er avhengig av offentlige ytelser.
2427

23.3. Boligstandard og byplanlegging

- 2428
2429
2430 a. Transport- og arealpolitikken må utformes for å spare energi og natur ved å hindre byspredning. Dette
2431 krever blant annet at nye boområder utformes bymessig og legges i eller nær eksisterende byer og
2432 tettsteder.
2433 b. Nye boligområder bør sikres gode utearealer for alle aldersgrupper med tilfredsstillende solforhold,
2434 minst fem timer ved vår- og høstjvendøgn.
2435 c. Alle vanlige boliger for folk i fast bosituasjon skal ha en minstestandard på 45 kvm. Midlertidige boliger
2436 for studenter og andre personer i midlertidige bosituasjoner omfattes ikke av et slikt krav.
2437 d. Bevaring av eksisterende naturmiljøer, grøntområder og jordbruksjord i og rundt byer og tettsteder.
2438 e. Infrastruktur og offentlige tilbud som skoler, barnehager, idrettsanlegg og biblioteker skal være på plass
2439 før innflytting i nye boligområder.
2440 f. Dagligvarebutikk, barneskole og barnehager bør ligge i gangavstand fra boligene.
2441 g. Planleggingskapasiteten og den reelle planleggingen må tilbake på det offentliges hender. Utbyggerne
2442 og eiendomsspekulantene skal ikke kunne legge premisene for boligutbygging ved utarbeidelse av
2443 egne planer.
2444 h. Rødt er mot utbyggingsavtaler som gjør at infrastruktur og offentlige tilbud i siste instans bekostes av
2445 beboerne i strøket det gjelder. Et hovedmål ved bruk av utbyggingsavtaler skal være etablering av ikke-
2446 kommersielle boliger.
2447

23.4. Stanse boligspekulasjonen

- 2448
2449
2450 a. Opprette et kommunalt boligtilsyn og boligombud i de større byene for å bekjempe spekulasjon, samt
2451 ivareta leietakernes og boligkjøpers interesser.
2452 b. Oppdeling av leiligheter (hyblifisering) skal kun godkjennes hvis standardkrav overholdes og skal
2453 godkjennes.
2454 c. Gjøre bolig mindre lønnsomt som et spare- og investeringsobjekt, ved å innføre et tak på samlet gjeld
2455 som gir rett til fradrag på skatten.
2456 d. Likningsverdien for sekundærboliger, med unntak av pendlerbolig, settes lik markedsverdien.
2457 e. For å begrense at utleiemarkedet blir overtatt av korttidsleie og ikke dem som har behov for å leie lenger,
2458 bør utleie via tredjeparter som AirBnB kun være lovlig i inntil 60 dager i året.
2459

23.5 Tilrettelagte boliger

- 2460
2461
2462 a. De av oss som har nedsatt funksjonsevne skal tilbys bolig som er tilrettelagt individuelt behov. Den
2463 enkelte skal selv få velge hvor man vil bo. Kommunene skal ikke tilby boforhold som er krenkende, for
2464 eksempel ved å plassere unge funksjonshemmede på syke-/aldershjem.
2465 b. Sikre medbestemmelse i egen bosituasjon.
2466 c. Bostøttereguleringen må endres slik at nye uføre får bostøtte på nivå med tidligere, og unge uføre med
2467 garantert tilleggspensjon må komme inn under bostøttens inntektsgrenser.
2468 d. At flere gis mulighet til å eie egen bolig ved å ha tilgang til både bostøtte og startlån.
2469 e. Boligtilpasningstilskuddet må økes og alle kommuner må tilby ordningen.
2470 f. Rammene for heistilskudd må økes.
2471

Del 8 Distriktspolitikk

Kap. 24: Distriktpolitikk

2472
2473
2474
2475
2476
2477
2478
2479
2480
2481
2482
2483
2484
2485
2486
2487
2488
2489
2490
2491
2492
2493
2494
2495
2496
2497
2498
2499
2500
2501
2502
2503
2504
2505
2506
2507
2508
2509
2510
2511
2512
2513
2514
2515
2516
2517
2518
2519
2520
2521
2522
2523
2524
2525
2526
2527
2528
2529
2530
2531

Sterke krefter i samfunnet virker i retning av sentralisering – av kapital og av makt. Selve den måten kapitalismen virker på, er sterkt sentraliserende, og jo mer markedskreftene slippes løs, desto sterkere virker disse kreftene. I tillegg har regjeringen og stortingsflertallet gjennom flere år ført en politikk som har økt dette presset. Dette gjelder slikt som mer eller mindre tvangsmessig sammenslåing av kommuner og fylkeskommuner, nedlegging av NAV- og skattekontor, innføring av såkalt «nærpolitireform», sykehusreformer som har ført til så vel nedlegginger som svekket politisk styring, kutt i ombæring av post og aviser samt både nedlegging og sammenslåing av høyere utdanningsinstitusjoner.

Rødt er mot markedsorienterte reformer som på denne måten sentraliserer og konsentrerer den økonomiske og politiske makta i Norge på færre hender. I tillegg til å redusere lokaldemokratiet og tilgjengeligheten til en rekke offentlige velferdstjenester for innbyggerne, bidrar denne politikken også til å svekke den infrastrukturen og de tjenestene som næringslivet er avhengig av for å kunne etablere seg. Sterke og velfungerende lokalsamfunn er avgjørende for et godt utviklet lokaldemokrati. Det innebærer at innbyggerne får reell mulighet til å delta i avgjørelser som gjelder hverdagen og livsvilkårene deres. Mange av våre velferdsgoder er forankret i kommunale tjenester. De økonomiske tilbakeføringene fra staten til kommunene og fylkeskommunene er derfor avgjørende for å kunne realisere et desentralisert og fullverdig velferds- og tjenestetilbud. Til det trengs det en styrket kommuneøkonomi. Kommuneøkonomien har vært i krise lenge før korona-viruset fantes.

Skal man dempe sentraliseringspresset, eller ha håp om å snu det, må det skje gjennom politisk kamp, der markedsrett står mot demokratisk styring av samfunnet. I Norge har vi en lang tradisjon for folkelig mobilisering mot sentralisering – for spredt bosetting, lokal utnyttelse av naturressurser og utbygging av nødvendig infrastruktur og velferdstjenester over hele landet. Dette er avgjørende for å bygge sterke lokalsamfunn og etablere og opprettholde verdiskapende virksomheter, gode tjenester og arbeidsplasser.

Rødt vil:

24.1 Styrk lokaldemokratiet – stans sentraliseringspolitikken

Flere steder i landet har vi de siste årene opplevd mobilisering og opprør mot sentraliseringspolitikken – enten den har kommet gjennom tvangssammenslåing av kommuner og fylker eller svekking av tilbud som akuttberedskap, fødetilbud og ambulansetransport. En rekke reformer er gjennomført med økt sentralisering og svekket lokaldemokrati som resultat.

Rødt støtter distrikts-Norges kamp mot sentralisering. Å styrke og utvikle motkreftene mot ei slik utvikling er viktige elementer i kampen for et sosialistisk samfunn.

- a. At ingen kommuner eller fylker slås sammen med tvang, og heller ikke uten at det er godkjent gjennom folkeavstemning i hver av de berørte kommunene eller fylkene.
- b. At kommuner og fylkeskommuner som har blitt slått sammen mot innbyggernes ønsker, skal kunne oppløse seg igjen dersom de ønsker det.
- c. At kommuneøkonomien styrkes slik at kommunene og fylkeskommunene sikres økonomiske tilbakeføringer fra staten som gjør det mulig å realisere et desentralisert og fullverdig velferds- og tjenestetilbud.
- d. At det utvikles og iverksettes kompensierende tiltak for å motvirke de negative virkningene av de mange sentraliseringsreformene som er innført de siste tiårene.
- e. At alle nye oppgaver som overføres til kommunene og fylkeskommunene skal fullfinansieres gjennom de statlige tilbakeføringene.

24.2 Levedyktige lokalsamfunn

Vi lever i et land rikt på naturressurser som historisk har gitt grunnlag for arbeid og spredt bosetting. Dette grunner seg i at folk har ført kamp for lokal og nasjonal eiendomsrett og høstingsrett av disse verdiene. Naturressursene er utgangspunktet for utvikling av det mangfoldet av arbeidsplasser som kan knyttes opp mot alle deler av norsk verdiskaping. Folk har stor erfaring fra disse kampene, erfaringer som er uvurderlige i dagens og fremtidige kamper for å utvide demokratiet, utnytte hele folkets skaperkraft og å ta «heile landet i bruk».

Rødt ønsker et desentralisert Norge med levende distrikter og et allsidig arbeidsmarked. Dette forutsetter

- 2532 godt utbygd infrastruktur over hele landet (slik det er beskrevet i kapittel 14 Samferdsel og kollektivtransport).
- 2533
- 2534 a. Økt økonomisk støtte til bedriftsetablering og utvikling.
- 2535 b. At langsiktige og myndighetsbestemte kraftavtaler som sikrer kraftforedlende arbeid, blir gjeninnført.
- 2536 c. Videreføring av differensiering av arbeidsgiveravgifta.
- 2537 d. At vannkraftkommunenenes kraftinntekter opprettholdes.
- 2538 e. At EU-regler og markedsstyrt kraftpolitikk som svekker norsk selvråderett og truer industrien blir avvist.
- 2539 f. Full offentlig utbygging av høyhastighets nettilgang og sikker mobildekning.
- 2540 g. Økt tilbakeføring av økonomiske midler til opprydding etter ekstremvær som fører til ras og flom.
- 2541 h. Desentraliserte utdanningstilbud over hele landet, for å sikre kvalifiserte fagarbeidere, sykepleiere,
- 2542 barnehagelærere og lærere.
- 2543 i. Styrket lokal og regional kontroll over midler til forskning, innovasjon og næringsutvikling.
- 2544 j. At etablering av nye offentlige institusjoner i så stor grad som mulig må lokaliseres utenfor de store
- 2545 byene.
- 2546 k. Lage en helhetlig plan for flytting eller deling av flere statlige institusjoner med mål om desentralisering.
- 2547 Slik flytting kan skje gradvis og må gjennomføres på måter som ivaretar opparbeidet kompetanse og
- 2548 erfaring. De ansatte må ha full sikkerhet for jobb og arbeidsbetingelser, og prosessene må skje i nært
- 2549 samarbeid med de ansattes organisasjoner.
- 2550

FORSLAGSNUMMER I MYMEET: 7A-1022

DISSENS: Erstatte punkt k med: "Lage en helhetlig plan for å flytte flere statlige institusjoner ut av Oslo."
(Mímir Kristjánsson og Mailiss Solheim-Åkerblom)

Del 9 Demokrati og frigjøring

Kap. 25: Folkestyre og ytringsfrihet

- 2551
2552
2553 Vår tids kapitalisme er preget av en stadig sterkere konsentrasjon av makt og verdier. Privat eierskap
2554 konsentreres på få hender. Konsekvensen er ikke bare stor og voksende ulikhet, men også enorm makt som
2555 er unndratt demokratisk styring og kontroll.
2556
2557 Denne utviklingen forsterkes av en globalisert økonomi som gir store monopolselskaper som Amazon,
2558 Alfabet, Google og Facebook kontroll over sentral samfunnsmessig infrastruktur og tilgang på enormt mye
2559 informasjon om den enkelte.
2560
2561 De skeive maktforholdene under kapitalismen truer en åpen og demokratisk debatt. Altfor ofte, både i
2562 offentlig og privat sektor, blir det sett på som illojalt å gå ut med faglig uenighet og informasjon, selv om
2563 så viktige spørsmål som lønn og arbeidsforhold. Dette gir eiere og ledelse ekstremt stor styring av den
2564 offentlige samtalen og gjør det svært vanskelig å bygge makt nedenfra og opp.
2565
2566 Samtidig som pengeseddelen styrker sin makt, tømmes stemmeseddelen for innhold. Byråkrati, og
2567 ikke-folkevalgte overnasjonale organer får økt innflytelse på bekostning av folkevalgte organer. Såkalt
2568 rettsliggjøring bidrar til å svekke handlingsrommet for de folkevalgte. Innenfor det offentlig sentraliseres
2569 makta fra kommuner og fylkeskommuner og til staten. Markedsstyring av offentlig sektor og privatisering har
2570 gjort demokratisk styring av velferdsstaten vanskeligere.
2571
2572 For Rødt er det et overordnet mål å overføre makt til demokratiske, folkevalgte organer. Rødt vil arbeide
2573 for en demokratisering av økonomien, både gjennom folkevalgte organer, og med favorisering av selveide
2574 bedrifter og kooperativ virksomhet. Vi vil erstatte udemokratiske overnasjonale avtaler som EØS med et
2575 forsterket internasjonalt samarbeid basert på frie og suverene stater.
2576
2577 **Rødt vil:**
2578
2579 **25.1 Et demokratisk arbeidsliv**
2580
2581 a. Arbeide for utvidelse av ansattes representasjon i virksomheters styre.
2582 b. Utvide retten til styrerepresentasjon på alle nivåer i konsern og organisasjonsformer som franchise.
2583 c. Arbeide for ansattes rett til tale og forslagsrett i folkevalgte organ som kommune- og fylkesting.
2584 d. Legge til rette for kollektivt eierskap og samvirkeorganisering.
2585 e. Utvikle økonomiske støtteordninger og en skattepolitikk som gjør det enkelt å bygge opp kooperativer.
2586 Utforme støtteordninger slik at det offentlige har forkjøpsrett ved salg.
2587 f. Underlegge store, sentrale selskap som Equinor (tidligere Statoil), Telenor og Vy (tidligere NSB) direkte
2588 offentlig styring.
2589 g. Ta opp forslag om bedriftsforsamling/representantskap med folkevalgt deltakelse i tillegg til
2590 representasjon fra eiere og ansatte.
2591 h. Gjennomgå stiftelseslovgivningen med sikte på sterkere demokratisk styring og kontroll.
2592
2593 **25.2 Et fornyet folkestyre**
2594
2595 a. Styrke den folkevalgte styringen av staten på bekostning av byråkrat
2596 b. Stanse den pågående ut-esingen av byråkratiet i departement og direktorater.
2597 c. Innføre lobbyregister på Stortinget. Styrke karantenereglene for å stenge svingdøra mellom politikk og
2598 påvirkningsbransjen.
2599 d. Kutte politikerlønningene for å minske gapet mellom folk og de folkevalgte.
2600 e. Avvikle monarkiet og innføre republikk.
2601 f. Avholde flere rådgivende folkeavstemninger
2602 g. Sette ned sperregrensa til 2 prosent ved stortingsvalg.
2603 h. Sikre god dekning i riksdekkende radio og TV for alle landsomfattende partier som stiller lister i valg.
2604 i. Forby politisk reklame på TV og radio.
2605 j. Beholde arealfaktoren og fylkesvise valgkretser for å beholde geografisk fordeling av
2606 stortingsrepresentanter.
2607
2608 **25.3 Et levende lokaldemokrati**
2609
2610 a. Utvikle et levende lokaldemokrati der innbyggerne får reell mulighet til å delta i avgjørelser som gjelder

2611 hverdagen og livsvilkårene deres.

2612 **b.** Øke kommunenes demokratiske handlingsrom ved å redusere mengden av lover, regler og forskrifter
2613 som binder folkevalgte på hender og føtter. Staten skal fullfinansiere oppgaver som overføres til
2614 kommunene.

2615 **c.** Oppgaver som krever stor grad av samordning mellom flere kommuner bør løses gjennom
2616 interkommunalt samarbeid.

2617 **d.** Forsvare og videreutvikle en modell med tre forvaltningsnivåer, kommune, fylke og stat.

2618 **e.** Utvikle prosesser der innbyggerne kan ta del i budsjettbehandlingen.

2619 **f.** Avvikle parlamentarisme i kommunestyre og fylkesting.

2620

2621 **25.4 Mer ytringsfrihet**

2622

2623 **a.** Styrke og utvide ytringsfriheten. Ytringsfriheten skal kun begrenses når det er absolutt nødvendig, for
2624 eksempel gjennom forbud mot hatytringer.

2625 **b.** Nei til gjeninnføring av blasfemiparagrafen.

2626 **c.** Sikre desentralisert eierskap til mediene som gir flere muligheter til å ytre seg.

2627 **d.** Forby arbeidskontrakter som pålegger absolutt taushet om alle såkalte interne forhold og innføre påbud
2628 om at Grunnlovens paragraf 100 som sikrer ytringsfrihet skal gjelde bortsett fra i særskilte tilfelle, som
2629 personvern hensyn.

2630

2631 **25.4 Et sterkere personvern**

2632

2633 **a.** Ingen nye overvåkningslover som vil gå ut over personvernet.

2634 **b.** Strengere lover for datalagring. Sensitive opplysninger skal lagres i Norge og under norsk offentlig
2635 kontroll

2636 **c.** Hindre private aktørers tilgang til personopplysninger fra internettleverandører. Kontrollorganene for IP-
2637 og DNS-delegering må overføres til FN.

2638 **d.** Endre personopplysningsforskriften slik at arbeidsgivere ikke kan få tilgang til e-posten til ansatte uten
2639 samtykke.

2640 **e.** Data om elevene som genereres fra digitale læremidler må lagres i tråd med lov om personvern og
2641 brukes varsomt på en måte som ivaretar barn og unges interesser. Det offentlige må sikres eierskap til
2642 slike data. Kommersielle aktører kan ikke bruke eller selge dataene.

2643

2644 **25.5 Økt religion- og livssynsfrihet**

2645

2646 **a.** Den norske staten skal være adskilt fra alle trossamfunn. Tros- og livssynssamfunn må behandles på lik
2647 linje med andre frivillige organisasjoner som søker støtte til sin virksomhet.

2648 **b.** Anerkjennethvert tros- og livssynssamfunns rett til å etablere seg, men ikke akseptere aktiviteter som
2649 bryter med norsk lov.

2650 **c.** Et filosofi-, livssyns- og religionsfag som ikke favoriserer noen trosretninger.

2651

Kap. 26: Antirasisme

- 2652
2653
2654 Rasisme er et strukturelt problem i Norge, og skaper forskjeller mellom folk. Det er ødeleggende for dem
2655 som blir utsatt for det, og fellesskapet. Rasisme må bekjempes på alle samfunnsarenaer.
2656
- 2657 Strukturell rasisme er mekanismer som gjør at minoritetsgrupper kommer dårligere ut enn
2658 majoritetsbefolkningen. Rasisme mot den samiske befolkningen og nasjonale minoriteter er historisk
2659 strukturell rasisme i Norge. Personer som blir kategorisert som «ikke-vestlige innvandrere», også de med
2660 utdanning fra norske læresteder, har høyere arbeidsledighetsrisiko enn «ikke-innvandrere». Sannsynligheten
2661 for å bli innkalt til intervju synker for personer som har såkalte utenlandsk klingende navn. Deltid og
2662 midlertidighet er mer utbredt blant kvinner og innvandrere. Dette fører også mange familier i en økonomisk
2663 situasjon med dårlige levekår. Rasisme skaper både økonomiske og helsemessige problemer. Forekomsten
2664 av psykiske plager er over dobbelt så stor blant dem som opplever diskriminering, enn blant dem som ikke
2665 opplever det.
2666
- 2667 Det må arbeides aktivt mot alle former for diskriminering, undertrykkelse av folkegrupper og rasistisk
2668 ideologi. Herunder høyreekstreme ideologier som nazisme og fascisme, antisemittisme og islamofobi og
2669 urettmessig behandling av minoriteter i samfunnet.
2670
- 2671 Rasistiske forestillinger om «de andre» forsterker utnyttelse av mennesker, sosiale forskjeller og ligger
2672 til grunn for historiske skamletter som kolonimaktens plyndring av ressurser, slavehandelen, og grov
2673 utnyttelse av urfolk og nasjonale minoriteter. Rasisme splitter arbeiderklassen, og bidrar til at misnøyen
2674 rettes mot «de andre» framfor den politiske og økonomiske eliten. Rasisme er integrert i kapitalisme.
2675 Utnyttelsen har tatt ulike former gjennom historia – slaveri, kolonialisme, apartheid, og billig arbeidskraft.
2676 Dette har gjort det mulig for kapitalen å øke profitten gjennom å ta for seg av naturressurser og menneskelig
2677 innsats. Rødt ser kampen mot rasisme i sammenheng med andre undertrykkende mekanismer, som
2678 kvinneundertrykking og dagens økonomiske system.
2679
- 2680 Framveksten og normaliseringen av høyreekstremistiske tendenser og organisasjoner kommer også til
2681 uttrykk i Norge. I sin mest ekstreme form har dette manifestert i tragedier som terrorangrepene 22. juli 2011
2682 og terrorangrepet på Al-Noor-moskeen i Bærum i august 2019. Rasisme er skadelig, og direkte farlig i
2683 samfunnet vårt.
2684
- 2685 Kampen mot rasisme handler også om å utjevne sosiale forskjeller gjennom særlig utdannings-, arbeidslivs-
2686 bolig- helse -og sosialpolitikken. Rasisme finnes på alle samfunnsområder og flere tiltak mot rasisme i de
2687 nevnte kapitlene.
2688
- 2689 **Rødt vil:**
2690
- 2691 **a.** Kartlegge diskriminering og rasisme i arbeidslivet, boligsektoren og organisasjonslivet for å iverksette
2692 tiltak. Sikre tiltak mot rasisme og diskriminering i ansettelsesprosesser og rekruttering.
2693 **b.** Minoritetsorganisasjoner involveres i høringer og politikktutforming i større grad og sikres ressurser.
2694 **c.** Håndheving av lovverk mot hatytringer og hatkriminalitet.
2695 **d.** Organisasjoner hvis praksis fremmer rasistiske holdninger skal ikke motta offentlig støtte, som for
2696 eksempel Human Rights Service (HRS).
2697 **e.** Stanse etnisk profilering, og sørge for omfangsundersøkelser. Alle som stanses av politiet bør få en
2698 kvittering som viser sted, årsak og tidspunkt.
2699 **f.** Helsevesenet og eldreomsorgen skal tilpasses en flerkulturell befolkningsmasse, blant annet ved å
2700 styrke kunnskapen om flerspråklighet og migrasjonshelse.
2701 **g.** Tiltak for at ungdommer som ikke har foreldre med nettverk også får mulighet til å skaffe seg jobb, for
2702 eksempel kommunale ordninger med sommerjobber som kan føre til lønnet arbeid.
2703 **h.** Utdanning av lærere og barnehagelærere inkluderer hvordan lærere skal håndtere rasisme og aktivt
2704 arbeide mot rasisme.
2705 **i.** Læreplaner og relevant undervisningsmateriale skal inkludere opplæring om rasisme.
2706 **j.** Handlingsplaner mot rasisme, islamofobi og antisemittisme må som et minimum følges opp med
2707 konkrete tiltak, nok ressurser og klart definert ansvar for oppfølging og evaluering.
2708 **k.** Det må gis økt offentlig støtte til organisasjoner som jobber mot rasisme.
2709

2710

Kap. 27: Urfolksrettigheter og nasjonale minoriteter

2711

2712

2713

2714

2715

2716

2717

2718

2719

2720

Det samiske folket er urbefolkningen i Norge. Det betyr at samene var bosatt i Norge da den norske staten ble etablert. Norge har også 5 nasjonale minoriteter; kvenene, rom, romani, skogfinnerne og jødene, som har hatt tilhold i Norge i lang tid, og dermed særegne rettigheter. Urbefolkningen har med grunnlag blant annet i ILO-konvensjon 169 og FNs Urfolksdeklarasjon særegne rettigheter som den norske staten må oppfylle. Samisk språk, næringsliv, kultur og levemåte er under sterkt press. Samisk språk er sterkt svekket over det meste av Sápmi. Det står sterkt bare i de samiske majoritetsområdene i indre Finnmark. Dette er resultatet av statlig undertrykking og fornorskingspolitikk som varte til 1960-tallet. Senvirkningene av denne politikken er bl.a. at flertallet av samene i Norge i dag har vokst opp uten å lære morsmålet sitt.

2721

2722

2723

2724

2725

2726

2727

2728

2729

Reindriften i hele Sápmi har havnet i en svært kritisk situasjon. Særlig nedbygging og annen reduksjon av arealene truer denne næringen. Dermed er helt grunnleggende deler av samiske rettigheter sterkt truet, og et brudd på de anerkjente rettighetene som urfolk. Vindkraftutbygging i trekk- og beiteområder for rein er den sterkeste voksende trusselen nå, men også kraftlinjebygging, hyttefelt og arealkrevende bergverk og gruvedrift reduserer eksistensmulighetene for reindriften og hele den samiske kulturen. Den voksende fiskeoppdrettsnæringen reduserer og truer viktige sjøsamiske fiskemuligheter. Klimaendringene, som medfører endringer i vekstsesong, vegetasjon og beitegrunnlag, er også truende for tradisjonell reindrift og annen samisk naturbruk og næringsvirksomhet.

2730

2731

2732

2733

2734

Rødt vil ha et samfunn der samiske rettigheter ivaretas, og samisk kultur får sin rettmessig plass. Men det er ikke bare i Norge at urfolks rettigheter og kultur har blitt undertrykt. Mange urfolk verden over lever under svært vanskelige forhold. Disse har krav på vår oppmerksomhet, internasjonal og nasjonal beskyttelse, hjelp til å opprettholde sin kultur, og vår solidaritet

2735

Rødt vil:

2736

2737

27.1 Samisk råderett over naturressursene

2738

2739

2740

2741

2742

2743

2744

2745

- Stanse vindkraftbygging, også der det er gitt konsesjon, i områder for reindrift.
- Styrke lokal kontroll med naturressursene i samiske områder både på land og i sjøen, gi samisk vetorett mot naturinngrep i samiske områder og endre nordisk samekonvensjon til å inkludere samiske rettigheter til naturressursene.
- At rettighetene bestemt i finnmarksloven skal utvides til å gjelde hele Sápmi.
- At reindriftsloven skal styrker reindriftens vern mot inngrep fra andre interesser.

2746

27.2 Samisk språk, kultur og utdanning

2747

2748

2749

2750

2751

2752

2753

2754

2755

2756

2757

- At all utdanning i Norge må ta opp samiske spørsmål og samiske perspektiv innenfor eget fagområde.
- At alle elever i norsk grunnskole og videregående skole må få rett til å velge samiske som fag, uavhengig av egen etnisk bakgrunn
- At samene skal ha fast representasjon i Nordisk Råd.
- At retten til samiske læremidler skal lovfestes.
- Å videreutvikle det samiske barnehagetilbudet, både i form av samiske barnehager og barnehageavdelinger, og nødvendig individuell språkstøtte til samiske barn.
- At bysamer må sikres deltakelse i det samiske samfunnet, bl.a. ved å etablere Samisk Hus i flere norske byer.

2758

27.3 Nasjonale minoriteter og internasjonalt ansvar

2759

2760

2761

2762

2763

2764

2765

- At kvenene får et eget fond som erstatning for fornorskingspolitikken.
- Å sikre at nasjonale minoriteter i skole og barnehage får undervisning i eget språk.
- At Norge ikke skal investere i prosjekter eller inngå handelsavtaler med land eller selskap som bryter med ILO-konvensjon 169 og FNs Urfolksdeklarasjon.
- At Norge skal gi bistandsmidler til land og organisasjoner som jobber for urfolks rettigheter.

Kap. 28: Skeiv politikk

2766
2767
2768
2769
2770
2771
2772
2773
2774
2775
2776
2777
2778
2779
2780
2781
2782
2783
2784
2785
2786
2787
2788
2789
2790
2791
2792
2793
2794
2795
2796
2797
2798
2799
2800
2801
2802
2803
2804
2805
2806
2807
2808
2809
2810
2811
2812
2813
2814
2815
2816
2817
2818
2819
2820
2821
2822
2823
2824
2825
2826

Samfunnets normer og forventninger til kjønn og seksualitet påvirker oss alle. Rødt jobber for et samfunn hvor alle mennesker er fri til å leve ut sin seksualitet og til å selv å få uttrykke og gjøre kjønn på den måten de ønsker. Mulighetene for å leve et godt og fritt liv avhenger blant annet av mulighetene for å kunne ta utdanning, forsørge seg selv, ha god helse og bli anerkjent for den man er i alle sammenhenger. Statistikkene viser dessverre at skeive som gruppe fremdeles har dårligere levekår enn resten av befolkningen. For Rødt er derfor det å stille politiske krav som hever levekårene for denne gruppa en del av kampen mot Forskjells-Norge.

Det er heller ikke slik at alle skeive har like muligheter til å leve ut sin seksualitet eller kjønnsuttrykk. Vi har derfor fokus på de av oss som lever under forhold som gjør at det å være skeiv kan oppleves ekstra vanskelig, har funksjonsnedsettelse, eller er innvandrere og minoriteter som blir utsatt for rasisme. Transpersoner er blant dem som skårer lavest når det gjelder levekår. Holdninger til transfolk bør endres gjennom å spre kunnskap, at transfolks virkelighet gjenspeiles i lovverket og synliggjøres i statistikkene, og ved å jobbe for bedringer i helsetilbudet.

Rødt vil:

28.1 Kjønnsidentitet

- a. Ha en tredje kjønnskategori.
- b. At det etableres et helhetlig og lavterskel behandlingstilbud med spesialkompetanse i alle helseregionene for personer som opplever kjønnsinkongruens eller kjønnsdysfori basert på deres individuelle behov og ønsker.
- c. At alle som har blitt tvunget til å kastrere seg for å få endret juridisk kjønn før lovendringen i 2016 skal ha rett på erstatning.
- d. At det opprettes en klageinstans for alle som får avslag på søknad om kjønnsbekreftende behandling.
- e. At kjønnsnormaliserende, kosmetiske inngrep forbyes inntil barnet selv kan samtykke.
- f. At det i ny teknisk forskrift stilles krav til at alle offentlige nybygg, samt offentlige bygg som skal restaurere sine toalett og garderobefasiliteter, skal ha kjønnsnøytrale alternativer med enkeltbåser for dusj og toalett.

28.2 Et lovverk som sikrer like rettigheter uavhengig av seksuell orientering

- a. Fortsatt kjønnsnøytral ekteskapslov, rett til assistert befruktning, adopsjon og medmorskap.
- b. At skeive må inkluderes i hjelpetilbudet som finnes til mennesker som selger sex, og tilbudet må tilpasses slik at de også fanger opp de særskilte utfordringer som skeive som selger sex har.
- c. At idrettsledere og trenere får verktøyene som kreves for å kunne arbeide mot homofobi i idretten.
- d. Lokale handlingsplaner for kjønns- og seksualitetsmangfold, samt rådgivningstjenester for spørsmål om seksuell orientering og kjønnsuttrykk som bl.a. kan gi informasjon i skolen og i arbeidslivet.
- e. At elever og barnehagebarn gis innsikt i mangfoldet av ulike kjønnsidentiteter og seksuelle orienteringer.

28.3 Offentlig finansiering og informasjon om seksuell orientering og kjønnsuttrykk

- a. Å styrke Rosa kompetanses arbeid med skolering av ansatte og studenter i helsevesenet, barnevernet, skolen, barnehagene, politiet og på asylmottak, og sørge for at det gjøres systematisk og landsdekkende.
- b. Å styrke bevilgningene til LHBTI-arbeid gjennom organisasjonene på feltet, «LHBTI-potten», i fremtidige forslag til statsbudsjett. Potten skal også inkludere organisasjoner som jobber med minoriteter som bl.a. Salam.
- c. Sikre bevilgninger til Skeivt Arkiv i Bergen over statsbudsjettet.

28.4 Skeive flyktninger

Det er fremdeles kriminelt - i flere tilfeller livsfarlig - å ha en annen seksuell orientering enn heterofil. I flere land har kriminalisert å ha en annen legning enn heterofil, og i åtte land kan du dømmes til døden om du praktiserer en annen legning enn heterofili. I mange land er det straffbart å snakke positivt om lhbt+, inkludert å bære symboler som symboliserer dette. Ifølge Amnesty krever også mange land at transpersoner gjennomgår irreversibel sterilisering før de kan endre juridisk kjønn. Derfor må Norge gå foran for å styrke rettighetene til personer som bryter med samfunnets normer for kjønn og seksualitet.

- 2827 a. Høynet kompetanse om seksualitet og kjønnsidentitet hos UDI og UNE ved intervju av flyktninger som
2828 søker på bakgrunn av seksuell orientering eller kjønnsidentitet, og krav om slik kompetanse ved alle
2829 statlige asylmottak.
- 2830 b. At lhbti+ blir en del av introduksjonsprogrammene for nyankomne flyktninger.
- 2831 c. Å sikre transpersoners tilgang til behandling (hormoner, etc.) mens man venter på svar på om man har
2832 fått innvilget asyl eller ikke.
2833

2834

Kap. 29: Funksjonshemmedes rettigheter

2835

2836 Likestilling må ligge til grunn for all politikk som omhandler eller påvirker funksjonshemmede og kronisk
2837 syke. De av oss som har en funksjonsnedsettelse blir først og fremst funksjonshemmet i møtet med
2838 samfunnsskapt barrierer og diskriminering. Disse barrierene må vi bryte, og det gjøres best ved å sikre
2839 samfunnsdeltakelse, hindre diskriminering og utforme samfunnet universelt.

2840

2841 Alle mennesker har rett på like muligheter til deltagelse i samfunnet, utdanning og arbeidsliv. Et viktig verktøy
2842 for mennesker med funksjonsnedsettelser er tilgang på god og riktig assistanse, som de som selv har
2843 assistansebehov kan være med å utforme. Personlig assistanse muliggjør likestilt deltagelse i samfunnet.
2844 Norge har ratifisert FNs konvensjon for mennesker med funksjonsnedsettelser (CRPD,) men dagens
2845 regjering har valgt å ikke inkorporere den i norsk lov. Inkorporering innebærer at nasjonale lover skal bygge
2846 på, og ikke være i strid med FN-konvensjonen. En lov om brukerstyrt personlig assistanse (BPA) som bygger
2847 på FN-konvensjonen vil sikre personer med nedsatt funksjon rett til å delta i samfunnet som alle andre.
2848 Dagens lov gjør ikke det.

2849

2850 **Rødt vil:**

2851

29.1 Et lovverk for likestilling

2853 Mennesker med nedsatt funksjonsevne skal få innfridd sine menneskerettigheter på lik linje med alle andre i
2854 samfunnet. Mennesker med funksjonsnedsettelser skal ikke diskrimineres bort fra samfunnsdeltagelse. Krav
2855 til universell utforming både fysisk og på informasjons- og kommunikasjonsfeltet må da håndheves langt
2856 strengere enn det som er dagens praksis.

2857

- 2858 a. Innlemme FN-konvensjonen for mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i norsk lov, fjerne
2859 tolkningserklæringene mot artikkel 12, 14 og 25, og ratifisere tilleggsprotokollen om individklageordning.
- 2860 b. Gjennomføre strategi for likestilling av mennesker med funksjonsnedsettelse.
- 2861 c. En handlingsplan for universell utforming frem mot 2030, med fokus på bygg, samferdsel og offentlige
2862 rom, samt utdanningsinstitusjoner og arbeidsplasser.
- 2863 d. Rettighetsfeste nasjonal TT-ordning og inkludere alle brukere med særskilt behov for det. Pårørende til
2864 personer med nedsatt funksjonsevne skal også ha rett på støtte til hjemtransport ved behov.
- 2865 e. Offentlige tilretteleggingsordninger for hjem, skole og arbeidsplasser skal styrkes i alle kommuner.
- 2866 f. Interesseorganisasjonene for mennesker med nedsatt funksjonsevne og deres pårørende skal sikres
2867 innflytelse på offentlige prosesser som påvirker deres medlemmer, og sikres god økonomi.
- 2868 g. Mennesker med nedsatt funksjonsevne skal ha rett til utdanning og arbeid på lik linje med alle andre i
2869 samfunnet. Elever og studenter skal ha krav på skolebøker og studielitteratur i tilgjengeliggjort format.
2870 Alle NAV-kontorer må ha tilgang på den kompetansen som kreves for å kunne hjelpe mennesker
2871 med funksjonsnedsettelser til å skaffe seg og beholde relevant arbeid. Arbeidsgivere som ansetter
2872 mennesker med nedsatt funksjonsevne må få økonomisk støtte til den tilretteleggingen som er
2873 nødvendig, også om tilretteleggingen er varig.
- 2874 h. Barn- og ungdom med nedsatt funksjonsevne må ivaretas spesielt i skolesystemet og på
2875 arbeidsmarkedet. Barn- og ungdom med særskilte behov må sikres etterskoletilbud også etter
2876 7. klasse, ut videregående skole og uten egenandel. Rådgivningstjenester i skolesystemet må sikres
2877 kompetanse i spørsmål som gjelder funksjonsnedsettelse og utdanning/arbeidsliv.

2878

29.2. Brukerstyrt personlig assistanse

2880 Assistansen skal tilpasses assistansebehovet. De av oss med nedsatt funksjonsevne har rett på verktøy som
2881 gir frihet og likestilling til å delta i samfunnet. Vi vil åpne opp for at bruker kan benytte assistansen utenfor
2882 kommunen, på reise, i forbindelse med jobb, frivillighet og i fritiden utenfor hjemmet. Det skal være mulig å
2883 komme seg på jobb tidlig og være aktiv på kveldene.

2884

- 2885 a. At personer med funksjonsnedsettelse selv skal bestemme hvem som skal assistere seg.
- 2886 b. At antall timer det er behov for assistanse beregnes ut fra en samlet vurdering fra fastlegen,
2887 spesialisthelsetjenesten og brukeren selv, i samarbeid med kommunen/tildelingsteamet. Når man
2888 regner ut timetall skal også ferie, støttekontakt, avlastning og praktisk bistand være inkludert i beregning.
- 2889 c. BPA skal legge til rette for at tjenestemottaker skal kunne utføre dagligdagse foreldreoppgaver som
2890 levering i barnehage, bleieskift osv.

2891

2892 d. Det skal være opp til tjenestemottaker (foreldre/verge hos mindreårige) om de ønsker avlastning i form
2893 av BPA eller andre former for avlastning.
2894

2895 **29.3. Hjelpemidler**

2896
2897 a. Sikre en effektiv hjelpemiddelordning som leverer hjelpemidler når de trengs.

2898 b. Styrke ordningen med aktivitetsmidler for personer over 26 år. Ordningen må bli en del av trygdens
2899 ordinære overslagsbevilgning.

2900 c. Gjeninnføre ordningen med tilskudd til gruppe 1 bil for personer som ikke er under arbeid eller utdanning,
2901 men som har behov for bil for å utføre dagliglivets funksjoner eller forhindre en isolert tilværelse.

2902 d. At det åpnes opp for servicehunder til flere grupper deriblant diabetikere og epileptikere for å varsle.

2903 e. Å etablere en ordning som sikrer tegnspråktolk tilgjengelig ved helseinstitusjoner som sykehus og
2904 legevakt hele døgnet.
2905

Kap. 30: Ungdom

2906
2907
2908
2909
2910
2911
2912
2913
2914

Ungdom står ofte på frontlinja i sosiale bevegelser, blir påverka av lovene i samfunnet og representerer viktig motkultur og framtida. Likevel blir ungdom ignorert i viktige spørsmål, ungdom har lite påvirkningskraft og tilbud for ungdom bygges ned. Rødt vil legge til rette for ungdomskultur og gi ungdom noe å si i samfunnet.

30.1. Ungdom skal ha politisk påvirkningskraft

- a. Innføre allmenn stemmerett for 16-åringer

FORSLAGSNUMMER I MYMEET: 7A-1030

DISSENS: stryke punktet. (Mímir Kristjánsson, Stein Stugu, Asbjørn Wahl og Jens Ingvald Olsen)

2915
2916
2917
2918
2919
2920
2921
2922

- b. Det må etableres gode retningslinjer som sikrer at Ungdomsråd og ungdommens fylkesråd blir demokratisk valgt, og at de får reell deltagelse og påvirkningskraft.
c. Demokratisk valgte ungdomsråd skal ha forslags-, møte- og talerett i hovedutvalg, formannskap og kommunestyret i også i saker som ikke angår ungdom
d. Myndighetene skal legge til rette for reell innflytelse for barn og unge i lokale, nasjonale og internasjonale beslutningsprosesser.
e. Gi rett til politisk fravær i ungdomsskolen.
f. Grunnstøtten til norske barne- og ungdomsorganisasjoner må økes.

2923
2924
2925
2926
2927
2928
2929
2930

30.2. Ungdom skal ha rett på egne plasser og kulturuttrykk

Ungdom skal ha rett til egen kultur, men også egne rom. Derfor må man tilrettelegge for for ungdoms hobbyer, kulturuttrykk og egenorganisering.

- a. Gi ungdom råderett over egne kulturinstitusjoner.
b. Lovfeste retten til fritidsklubber, som må ha tilstrekkelig finansiering og barne- og ungdomsarbeidere.

FORSLAGSNUMMER I MYMEET: 7A-1032

DISSENS: stryke punktet (Mímir Kristjánsson, Jens Ingvald Olsen og Stein Stugu)

2931
2932
2933
2934
2935
2936
2937
2938
2939

- c. Det må opprettes flere ungdomshus, både selvstyrte og kommunalt styrte, og ungdoms egenorganisering må støttes økonomisk.
d. Det offentlige må legge til rette for ungdoms utøvelse av kultur og kunst, gjennom å stille graffitivegger, øvingslokaler og studioer til rådighet, samt økt tilgang til gratis leie av utstyr og instrumenter.
e. Dataspill, film, grafisk produksjon, programmering og andre digitale uttrykksformer er kultur, og det må legges til rette for at ungdom kan dyrke disse interessene.
f. Styrke og tilrettelegge for uorganisert idrett, gjennom ballbinger, kommunale skateparker, og lignende.
g. Barn og ungdom må få fri tilgang til kunst og kultur.

Kap. 31: Digitalpolitikk

2940
2941
2942
2943
2944
2945
2946
2947
2948
2949
2950
2951
2952
2953
2954
2955
2956
2957
2958
2959
2960
2961
2962
2963
2964
2965
2966
2967
2968
2969
2970
2971
2972
2973
2974
2975
2976
2977
2978

Rødt ønsker å demokratisere internett. Vi aksepterer ikke noen få amerikanske storselskaper i praksis har full kontroll med den digitale infrastrukturen i samfunnet. For Rødt er digital suverenitet et mål, og data om norske innbyggere skal derfor lagres i Norge. Rødt ser på anonyme, aggregerte data som en del samfunnets allmenningen. Dette betyr at alle slike data som samles inn om det norske samfunn anses som en del av den norske allmenningen, og dermed en felles eiendom for det norske folk. Private aktører som samler inn data om folk i Norge må derfor gi fra seg slike aggregerte datasett til den nasjonale dataallmenningen. Dette inkluderer blant annet sosiale medier og produkter som faller under tingenes internett.

Rødt ser på data samlet inn i offentlig regi som innbyggernes felles eiendom. Slike data skal ikke selges bort, men tilgang kan gis gratis eller for en avgift. Spørsmålet angående tilgang og kostnaden bestemmes demokratisk på bakgrunn av formålet.

For Rødt er det et mål at vi bygger opp en norsk IT-industri, med et mangfold av små og store selskaper. Offentlige IT-kontrakter skal brukes aktivt for å bygge opp en slik industri.

Rødt vil:

- a. Opprette en statlig skytjeneste som en av del av den grunnleggende digitale infrastrukturen i offentlig sektor, inkludert maskinvaren og programvare som kreves for å drifte de digitale tjenestene i offentlig sektor.
- b. At en statlig skytjeneste skal bygges opp gjennom bruk av åpen kildekode og åpne standarder. Dette skal hindre at offentlig sektor blir låst til en, eller et fåtall leverandører og vil gi mer åpenhet og innsikt i hvordan systemene fungerer.
- c. Skattlegg internettgiganter som Google, Facebook og Apple på en måte som gjør at disse selskapene ikke undergraver norsk næringsliv.
- d. Sørge for at offentlig sektor bruker faste ansatte i fulle stillinger til å utvikle og drifte sine egne løsninger.
- e. Opprette et selskap som skal yte konsulenttenester rundt IT for offentlig sektor, for å holde på kunnskapen og samtidig hindre privatisering av offentlig drift.
- f. Forby lukket, proprietær programvare som standard i kommune og stat, inkludert programvare som utvikles på oppdrag for kommune og stat.
- g. Rødt ønsker at grunnleggende digitale tjenester som ses på som nødvendigheter for å leve et normalt og fullverdig liv skal leveres som en del av det offentlige tjenestetilbudet.
- h. Alle tjenester skal leveres med så mye åpenhet som det er mulig. Det betyr offentlig kildekode så langt det lar seg gjøre, og alle automatiske avgjørelser som blir gjort skal begrunnes med forankring i lovverket. Tyngden hviler på det offentlige å bevise at avgjørelser som blir tatt er riktige.

Del 10 Norge og verden

Kap. 32: Mot imperialism og krig

2979
2980
2981
2982
2983
2984
2985
2986
2987
2988
2989
2990
2991
2992
2993
2994
2995
2996
2997
2998
2999
3000
3001
3002
3003
3004
3005
3006
3007
3008
3009
3010
3011
3012
3013
3014
3015
3016
3017
3018
3019
3020
3021
3022
3023
3024
3025
3026
3027
3028
3029
3030
3031
3032
3033

Kapitalismen som system har et indre behov for å ekspandere - også utover de nasjonale grensene. Statene i de dominerende kapitalistiske landene legger til rette for og fremmer interessene til «sine egne» kapitalister, der det tas i bruk både økonomiske, politiske og militære virkemidler. Norge utgjør en integrert del av det globale, imperialistiske systemet. Det skyldes ikke minst at norsk kapitalisme grunnleggende har endret karakter de siste tiårene og blitt en mer offensiv aktør på de globale markedene - med egne imperialistiske interesser. Det skjer særlig gjennom den omfattende oljevirkksomheten, som ikke bare har gjort Norge til en storeksportør av olje og gass, men også til en betydelig kapitaleksportør gjennom Oljefondet.

Militærpolitisk bygger Norge på medlemskapet i Nato, som har utviklet seg til å bli en angrepsallianse gjennom den såkalte «out of area»-strategien. Det gir Norge en underordnet rolle i forhold til USAs globale interesser, blant annet ved at vi trekkes med i imperialistiske angrepskriger - som i eks-Jugoslavia, Afghanistan, Irak, Libya og Syria. Dermed har Norge endra seg fra en relativt fredelig nasjon, der deltakelse i angrepskrig i utlandet var totalt uaktuelt, til en krigsnasjon, som på oppdrag for USA og NATO bomber befolkning i fattige land som aldri har gjort oss noe. De som taper er først og fremst krigens uskyldige ofre i landene som blir bombet i stykker, men også nordmenn flest som får mindre reell sikkerhet for hver gang Norge deltar i meningsløse kriger, og ikke minst de mange norske veteranene som får sin fysiske og psykiske helse ødelagt på slagmarken i fjerne land.

Rødt er for en internasjonal rettsorden som ivaretar og forsvarer folkeretten og grunnleggende menneskerettigheter. Konflikthåndtering er en viktig del av all sikkerhets- og utenrikspolitikk. Vi må bidra til at konflikter løses på fredelig vis, og at overgrep og vold begrenses. Fredsinnsats og humanitær innsats må prioriteres, mens imperialistiske angrepskriger må motarbeides. FN kan være en viktig arena i dette arbeidet, men stormaktenes vetorett er en alvorlig begrensning. På den annen side gir FN også muligheter til å bygge allianser i saker som har stor støtte blant verdens folk. Rødt vil arbeide for at Norges hovedrolle internasjonalt skal være å bidra til nedrustning, fredsmekling og langsiktig støtte til gjenoppbygging etter konflikter, samt til å møte de store utfordringene verden står overfor med klimaendringer og ressursknapphet.

Rødt vil:

- a. Melde Norge ut av Nato og jobbe for en nordisk forsvarsallianse med Sverige, Danmark, Finland og Island. Norge må si opp de bilaterale militæravtalene med USA.
- b. Hindre norsk deltakelse i og økonomisk støtte til angrepskriger. Militære styrker skal aldri sendes utenlands uten vedtak i Stortinget i plenum.
- c. Motarbeide imperialistisk intervensjonspolitikk, også når den skjer under dekke av det som blir kalt «humanitære operasjoner». Internasjonal deltakelse i fredsbevarende operasjoner skal bare skje der alle parter aksepterer tilstedeværelsen.
- d. Sikre krigsveteranenes rettigheter til økonomisk erstatning og oppfølging og hjelp ved psykiske og fysiske skader. Rødt er mot krigene, men for rettferdig behandling av veteranene.
- e. Stanse all våpeneksport til land i krig, medregnet utenlandsk innblanding i borgerkriger, samt kreve sluttbrukererklæring for all våpeneksport fra Norge og norskeide selskaper i andre land.
- f. Forby kjemiske, biologiske, radiologiske, nukleære og autonome (CBRNE) våpen og arbeide for full atomnedrustning. Norge må umiddelbart følge opp sin støtte til forbudet mot klasevåpen med tilslutning til forbudet mot bruk av atomvåpen.
- g. Styrke det internasjonale nødhjelpapparatet og gjøre det i stand til å reagere raskt i en kritesituasjon.
- h. Bekjempe sult, fattigdom og ulikhet i verden.
- i. Verdensbanken (WB) og Det internasjonale pengefond (IMF) utgjør viktige instrumenter for å påtvinge utviklingslandene en nyliberal politikk, og innstramningstiltak som krav fra IMF har også rammet befolkningen i flere industriland i krisetider. Rødt går mot at Norge bidrar med penger til disse institusjonene så lenge de krever privatisering og avregulering - og dermed undergraving av den offentlige velferden.

Kap. 33: Militær og sivil beredskap

3034
3035
3036
3037
3038
3039
3040
3041
3042
3043

33.1 Militær beredskap

Rødt er for et defensivt nasjonalt forsvar, uavhengig av Nato og EU-hær. Det må bygges på en forsterket kystvakt og en vernepliktshær som må være rustet til å forsvare oss om det blir nødvendig. Det norske militærapparatet er i dag innrettet for å oppfylle USAs og Natos behov, og mesteparten av militærbudsjettet på mange titalls milliarder tjener derfor ikke Norges interesser. Den sterkt økte militære aktiviteten fra USA og Nato i nordområdene utgjør en trussel mot Norges viktige og gode naboland med Russland. Det er i Norges interesse å bygge ned dette spenningsforholdet og gjenopprette normale forbindelser.

Rødt vil:

3044
3045
3046
3047
3048
3049
3050
3051
3052
3053
3054
3055
3056
3057
3058
3059
3060
3061

- a. Stanse alle nye innkjøp av jagerfly med øyeblikkelig virkning, men styrke hæren, mobilt kystartilleri og et rakettbasert luftvernsystem. Overvåking og kontroll av de norske havområdene er en sentral oppgave for sjø- og luftforsvaret.
- b. Ingen utenlandske militærbaser og forsvarsinstallasjoner på norsk jord. US Marines må trekkes ut fra Værnes og Setermoen. Det må kontrolleres at atomubåter i norske farvann ikke har kjernefysiske våpen om bord.
- c. Heimevernet opprettholdes og styrkes.
- d. Den militære beredskapen, og mannskapene forsvaret rår over, må i sterkere grad være forpliktet til å bistå sivilsamfunnet, både med egne styrker og i samarbeid med Sivilforsvarets ressurser.
- e. Sikre retten til militærnekting og politisk arbeid i militæret, samt sikre retten til å få opplæring i sivile motstandsformer.
- f. Oppfordre til desertering hvis militærapparatet blir brukt mot egne innbyggere og oppfordre til ikke å verve seg til imperialistiske aggresjonskriger.
- g. Styrke et defensivt cyberforsvar, separat fra etterretningstjenesten, og øke kunnskap om digital sikkerhet i befolkningen.
- h. Gå imot masseovervåkingen som dagens etterretningstjeneste-lov åpner for.

3062

33.2 Sivil beredskap

Mens den militær beredskapen finansieres med et titalls milliarder i året, og med fortsatt årlig økning etter påbud fra Nato, er den sivile beredskapen sterkt nedprioritert. Det er derfor stort behov for en samlet sivil beredskapspolitikk i Norge. På en rekke områder er det dokumentert store mangler som truer både liv og helse og store materielle verdier. Eksempelvis er kornlagre helt nedlagt, og NVE har avvikla flomsikring av matjord. Beredskap og lagerhold står i motsetning til kapitalens jakt på høyest mulig profitt. Det er derfor nødvendig å reise politisk kamp på dette feltet. De siste tiårene har både privat næringsvirksomhet og det offentlige gått inn for å redusere reservekapasitet og lagerhold. Det har vært regnet som død kapital.

3071

Rødt vil:

3072
3073
3074
3075
3076
3077
3078
3079
3080
3081
3082
3083
3084
3085

- a. Den sivile beredskapen må styrkes kraftig for å kunne møte forventede klimaendringer med dramatiske konsekvenser når det gjelder ekstremvær og flom, skredulykker, større branner og andre ulykker.
- b. Mangelen på medisinsk beredskap, som ble blottlagt gjennom koronapandemien, må raskt rettes opp. Produksjon og lagring av viktig medisin og medisinsk utstyr må sikres av staten.
- c. For å opprettholde sykehusenes ordinære pasientbehandling også under ekstraordinære kriser, er det nødvendig å redusere beleggsprosenten, som har økt fra 85 til nesten 100 på få år.
- d. Sivilforsvaret må styrkes, og det må åpnes for at førstegangstjeneste kan avtjenes i Sivilforsvaret. Opplæring og tjeneste i helse- og omsorgssektoren må kunne velges som et alternativ, uten at det erstatter ordinært ansatte.
- e. Arbeide for at det skal gis opplæring til sivile, fredsbevarende kontingenter som kan drive hjelpearbeid i konflikter der partene aksepterer det.

3086

Kap. 34: Internasjonale handels- og investeringsavtaler

3087

3088 Handel har vært og er fortsatt svært viktig for den økonomiske utviklingen i alle land. Undere de siste
3089 tiårenes internasjonale offensiv fra kapitalens side har imidlertid handelspolitikken blitt brukt til å avregulere
3090 og markedsorientere stadig økende andel av økonomien. Dette støttes opp av sterke internasjonale
3091 institusjoner forhandlet fram av de vestlige stormaktene. De rike landene bruker avtalene til å presse fram
3092 markedsadgang for sine selskaper, noe som særlig hindrer utviklingsland i å verne egen industri og økonomi
3093 i en oppbyggingsfase.

3094

3095 Størst økonomisk og politisk betydning for Norge har tilknytningen til det markedsliberale EU gjennom
3096 EØS-avtalen. Den er ikke bare en handels- og investeringsavtale, men en avtale som stadig ekspanderer
3097 til å omfatte nye områder av samfunnet. Det er en ensidig avtale som tvinger Norge til å innføre direktiv på
3098 direktiv som EU vedtar, selv om Norge ved folkeavstemninger har sagt nei til EU-medlemskap. Alt for lenge
3099 har Norge vært nødt til å gå på tvers av norske lover og tariffavtaler for å tilpasse oss EUs «frie flyt». Dette
3100 både undergraver folkestyret og påtvinger oss usolidariske løsninger.

3101

3102 For øvrig forhandler og inngår Norge stadig nye handelsavtaler - både bilaterale og gjennom Verdens
3103 handelsorganisasjon (WTO) og Efta. De sistnevnte går ofte lengre enn WTO-avtalene ved at de også
3104 inneholder investeringsklausuler som binder opp og hindrer nasjonal politikk på en rekke områder. For tida
3105 forhandles det en avtale om digital økonomi innen WTO, som vil kunne hindre demokratisk kontroll med
3106 en teknologi som både er sentral for hele vår økonomi, og som domineres av gigantiske internasjonale
3107 teknologiselskaper.

3108

3109 Rødt vil:

3110

- 3111 a. Erstatte EØS-avtalen med en balansert handelsavtale som sikrer nasjonal kontroll. Innen det oppnås, må
3112 handlingsrommet i EØS-avtalen utnyttes ved aktivt å bruke reservasjonsretten.
- 3113 b. At alle handelsavtaler som Norge inngår, må sikre politisk handlingsrom til å føre nasjonal politikk på
3114 viktige områder. Mandatene for handels- og investeringsavtaler må diskuteres åpent i Stortinget, og
3115 alle avtaler må være gjenstand for omfattende konsekvensutredning, ikke minst når det gjelder miljø og
3116 faglige rettigheter – med høring av berørte parter.
- 3117 c. At Norge trekker seg ut av forhandlinger om datahandelsavtalen i WTO, og at medisiner må unntas fra
3118 patentering.
- 3119 d. At ingen avtaler Norge inngår skal inneholde investeringsklausuler eller investor-stat
3120 tvisteløsningsmekanismer. Alle frihandelsavtaler forhandlet fram gjennom EFTA, som inneholder slike
3121 klausuler, må sies opp.
- 3122 e. At Norge ikke inngår flere bilaterale handelsavtaler uten at utviklingslandenes interesser blir ivaretatt og
3123 deres påvirkningsmuligheter sikret – blant annet gjennom spesielle unntaksordninger.
- 3124 f. Å hindre at handelsavtaler brukes som brekkstang for privatisering og ytterligere markedsorientering av
3125 offentlig sektor.
- 3126 g. Finansiell åpenhet i kampen mot kapitalflukt, skatteunndragelse og aggressiv skatteplanlegging. Den
3127 nåværende mekanismen for land-for-land-rapportering (LLR) er for svak. En fullstendig LLR-mekanisme
3128 som grunnlag for å regulere finanskapitalen og begrense dens makt over demokrati og realøkonomi, må
3129 komme på plass.

3130

Kap. 35: Internasjonal solidaritet

3131
3132
3133 Rødt deltar i ulike solidaritetsinitiativer og -organisasjoner og oppfordrer sine medlemmer til å være aktive
3134 i internasjonal solidaritet med arbeidere og undertrykte i alle land, blant annet gjennom fagbevegelsen.
3135 Vi vil kjempe for at Norge stiller seg solidarisk med de krefter som slåss for sjølråderett, demokrati,
3136 kvinnefrigjøring og likeverd.

Rødt vil:

- 3137
3138
3139
3140 a. Å støtte arbeideres, småbønders, landarbeideres og frigjøringsbevegelsers kamp mot undertrykking og
3141 nykolonialisme – for sine nasjonale, sosiale og demokratiske rettigheter.
3142 b. Å stoppe sexturismen og motarbeide menneskehandel («trafficking»), samt støtte organisasjoner som
3143 jobber internasjonalt for kvinners rett til utdanning og familieplanlegging.
3144 c. At minst 1 prosent av bruttonasjonalinntekten (BNI) brukes til samfunnsutvikling i fattige land,
3145 med prosjekter som støtter opp om demokratisk organisering, og som gjerne kan kanaliseres via
3146 sivilsamfunnsaktører som fagbevegelsen.
3147 d. Internasjonale miljøtiltak til alles beste og utgifter til flyktningarbeid i Norge skal ikke dekkes over
3148 bistandsbudsjettet.
3149 e. Å slette gjeld til utviklingsland, arbeide for en internasjonal uavhengig mekanisme for å sikre en rettferdig
3150 håndtering av lands gjeld, samt avvikle dagens praksis med å gi næringslivsstøtte kamuflert som
3151 bistandsmidler.
3152 f. En utviklingspolitikk som styrker folkelige organisasjoner i Sør, fremmer lokal ressursforvaltning og
3153 matproduksjon, tilgang til reint vann og bedre tilgang til gode helse- og utdanningstjenester.
3154 g. Å støtte det palestinske folkets kamp og arbeide for økonomisk, akademisk og kulturell boikott av Israel.
3155 Statlige og kommunale innkjøp må ikke skje fra områder under israelsk okkupasjon.
3156 h. Å utvikle samarbeid med Vest-Sahara og Kurdistan, fremme tiltak mot okkupasjon og undertrykking i
3157 disse områdene og støtte kampen for selvstyre og demokratiske rettigheter.
3158

Kap. 36: Flyktninger, asyl og innvandring

3159
3160
3161
3162
3163
3164
3165
3166
3167
3168
3169
3170
3171
3172
3173
3174
3175
3176
3177
3178
3179
3180
3181
3182
3183
3184
3185
3186
3187
3188
3189
3190
3191
3192
3193
3194
3195
3196
3197
3198
3199
3200
3201
3202
3203
3204
3205
3206
3207
3208
3209
3210
3211
3212
3213
3214
3215
3216
3217
3218

Asylpolitikken i Norge er en av de strengeste i Europa. Anbefalinger fra FN tilsesettes, mennesker returneres til krig- og konfliktrammede land, papirløse går uten rettigheter i åreis og barn sendes ut av landet av såkalte innvandringspolitiske hensyn. Asylsøkeres rettssikkerhet gjennom hele søknadsprosessen, fra registrering hos politiet, via saksbehandling i UDI til en eventuell anke i UNE, er gjennomgående for lav. Storsamfunnet har ansvar for å sørge for at flyktninger- asylsøkere, og migrantenes rettigheter blir overholdt og at alle mennesker blir behandlet med verdighet.

Rekordmange mennesker har blitt drevet på flukt. Det er kun en liten del av flyktningene i verden som tar seg til Europa. De fleste som flykter befinner seg i hjemlandet eller i et naboland. EU er gjennom Schengen-avtalen, som Norge er en del av, en festning mot flyktninger og innvandrere. Selv om det er fri bevegelse for arbeidsinnvandrere innenfor EU/EØS, er grensene rundt Europa i praksis stengt. Hellas og Italia sitter med størstedelen av ansvaret for flyktninger som har reist over Middelhavet på grunn av sin geografiske beliggenhet. Overfylte flyktningleire, med mange sårbare grupper, barnefamilier og enslige mindreårige skaper uverdige forhold for mennesker på flukt. Kvinner på flukt er ekstra utsatte for ulike former for vold og overgrep.

Norge er et av få land som praktiserer tilbakekalling av statsborgerskap uten foreldelsesfrist. Det vil si at familier som har vært i landet i mange år, kanskje til og med generasjoner, og har bygget seg et liv her, står i fare for å bli statsløse eller for å bli sendt tilbake til et land der de har minimalt med nettverk og det kan være fare for deres liv.

For flyktninger er det også viktig å kompensere for at mange har vært tvunget til å bryte av utdanning og arbeid. Det trengs gode ordninger som gjør flyktninger og innvandrere i stand til å kunne ivareta sine rettigheter og plikter og bli en inkludert del av samfunnet, som rett til arbeid, norskopplæring og tolketjenester.

Rødt vil heller føre en politikk som fremmer inkludering og integrering framfor assimilering. Mennesker som kommer til Norge av ulike grunner skal møte en inkluderende bolig-, arbeids-, skole- og utdanningspolitikk som sikrer at det er plass til alle, og hindrer segregering.

De fleste innvandrere i Norge kommer fra andre land i Europa, som regel som arbeidsinnvandrere. Deretter følger de som kommer fra land der det er krig og konflikt. Vi må snu den negative trenden med at stadig flere mennesker drives på flukt. Det er også viktig å arbeide mot krig, økonomisk ulikhet og andre forhold som driver mennesker på flukt.

Rødt vil:

36.1 Forsvare asylretten

- a. Menneskers rett til å søke asyl i Norge skal ikke hindres. Norge skal overholde sine menneskerettslige forpliktelser, som fastslår retten til å søke asyl, forsvare flyktningkonvensjonen og følge anbefalingene til FNs høykommissær for flyktninger.
- b. Ikke sende flyktninger med et reelt behov for beskyttelse til internflukt i land som preges av krig og konflikt, og det såkalte rimelighetsvilkåret bør således gjeninnføres snarest.
- c. Asylsøkere skal få fri rettshjelp, rettssikker asylsaksbehandling og en reell klagemulighet. Asylsaker skal aldri hurtigbehandles på norskegrensa.
- d. Utlendingsnemnda (UNE) må reformeres eller erstattes av en domstol, slik som i våre naboland, for å sikre rettssikkerhet i klagesaksbehandlingen. Det innføres topartsprosess i behandlingen av klagesaker, som et minimum.
- e. Norge skal trekke seg ut av Schengen-avtalen og Dublinkonvensjonen.
- f. Asylsøkere med avslag kan søke om oppholdstillatelse som arbeidssøker på lik linje med arbeidssøkere fra land utenfor EØS per i dag.
- g. Benytte unntaksklausulen i Dublin-avtalen overfor land som ofte er første ankomstland i Europa pga geografisk beliggenhet, (som Hellas og Italia), slik at ingen søkere blir returnert dit, og være en pådriver for å avlaste disse landene.
- h. Stoppe dagens praksis for opphør av flyktningstatus.
- i. Stans praksis for rutinemessig internering og bruk av tvangstiltak ovenfor utlending som skal sendes ut av landet, deriblant avviste asylsøkere, i tråd med kritikken fra FNs torturkomité. Som et minimum må den

- 3219 totale tiden en utlending kan holdes internert, reduseres betraktelig.
- 3220 j. Norge skal øke antallet kvoteflyktninger minimum i samsvar med FNs anbefalinger.
- 3221 k. De fleste flyktninger søker tilflukt i eget nærområde. Vertslandene for de største flyktningleirene i verden
- 3222 har lenge varslet at de sliter med både kapasitet og nødvendige ressurser. Norge må ta et langt større
- 3223 ansvar for å bidra til at forholdene i flyktningleirene i og nær konfliktområder blir tryggere og bedre.
- 3224 l. Asylmottak skal drives av det offentlige eller av ideelle organisasjoner. Private velferdsprofitører skal ikke
- 3225 tjene penger på folk som har flyktet.
- 3226 m. Arbeide grunnleggende mot krig, økonomisk ulikhet og andre forhold som driver mennesker på flukt.
- 3227

36.2 Inkludering og å sikre grunnleggende rettigheter

- 3228
- 3229
- 3230 a. Asylsøkere og papirløse skal ha rett til helsehjelp og reell tilgang til helsetjenester, også utover det som
- 3231 er akutt, slik dagens regelverk fastsetter.
- 3232 b. Asylsøkere og flyktninger bør få mer og bedre norskopplæring enn i dag. Norskopplæringen bør starte så
- 3233 tidlig som mulig, uavhengig av sjanse for opphold. Behov for opplæring utover dette bør være gratis for
- 3234 alle som trenger det.
- 3235 c. Staten fordeler asylsøkere som har fått oppholdstillatelse til kommuner på en måte som sikrer god
- 3236 geografisk fordeling, og gir full økonomisk kompensasjon til kommunene for bosetting og integrering,
- 3237 inkludert midler for opprettelse av tiltaksplasser for språkrettet arbeidstrening.
- 3238 d. Begrensede oppholdstillatelser og oppholdstillatelser uten rett til bosetting i en kommune virker
- 3239 hemmende på den enkeltes integrering og mulighet til å etablere seg i Norge. Denne praksisen må
- 3240 opphøre.
- 3241 e. Arbeidstillatelse for alle asylsøkere fra første dag, også for papirløse og ureturnerbare.
- 3242 f. Det er et stort behov for å styrke kompetansen i alle ledd av utlendingsforvaltningen på spørsmål
- 3243 knyttet til kjønn, seksuell legning og kjønnsuttrykk, og sikre mennesker som flykter på bakgrunn av dette
- 3244 mulighet til å søke asyl i Norge.
- 3245 g. Økonomisk støtte til asylsøkere i asylmottak som ikke er i arbeid, på nivå med livsoppholdsytelsene for
- 3246 andre innbyggere i Norge.
- 3247 h. Lovfestet rett til kvalifisert tolk, i kontakten med det offentlige og med private aktører som utfører
- 3248 oppgaver for det offentlige.
- 3249 i. Rett til å stemme ved stortingsvalg etter fem års permanent oppholdstillatelse.
- 3250 j. Rett til norsk statsborgerskap etter fem års botid, og uten krav om botid for alle som er født i Norge.
- 3251 k. Fjerne betingelser for statsborgerskap i form av testing i norsk eller samfunnskunnskap eller krav om
- 3252 selvforsørgelse.
- 3253 l. Statsborgerloven endres slik at statsborgerskap ikke kan tilbakekalles. Som et første skritt innføres en
- 3254 foreldelsesfrist på 5 år for å tilbakekalle statsborgerskap etter at dette er gitt.
- 3255 m. Introduksjonsprogrammet skal ha en garantert varighet på minimum 2 år for alle deltakere, og forlenges
- 3256 etter behov inntil deltakeren har oppnådd sitt mål om arbeid eller utdanning.
- 3257 n. Alle med permanent oppholdstillatelse i Norge skal ha de samme trygderettighetene. Krav om fem års
- 3258 botid for rett til kontantstøtteordningen avvikles.
- 3259 o. Etablere et anstendig pensjonsnivå for de som flytter til Norge i voksen alder uten å ha med seg
- 3260 pensjonsrettigheter fra andre land, uavhengig av botid i Norge.
- 3261 p. Rett til familiegjenforening eller familieetablering for alle som har oppholdstillatelse, uten betingelser. Nei
- 3262 til 24-årsgrense for å få oppholdstillatelse for ektefelle fra utlandet.
- 3263

36.3 Styrke barnas rettigheter

- 3264
- 3265
- 3266 a. Barnevernet skal ha ansvaret for alle enslige asylsøkerbarn fram til de fyller 18 år, og inntil 23 år dersom
- 3267 asylsøkeren selv ønsker det.
- 3268 b. Enslige mindreårige asylsøkere skal få permanent opphold. Praksisen med å gi midlertidig opphold fram
- 3269 til de fyller 18 år må opphøre.
- 3270 c. Bruk av tannundersøkelse og røntgenundersøkelser for å bestemme alder er uvitenskapelig og uetisk.
- 3271 Praksisen må opphøre straks.
- 3272 d. Enslige mindreårige må ikke flyttes hvis ikke det er nødvendig av hensyn til barnet.
- 3273 e. Rettssikkerheten til barn må økes gjennom at det innføres krav til bilde- og lydopptak ved registrering
- 3274 hos PU, samt ved nemndsmøte hos UNE og i domstolene. Oppnevnt verge må være uavhengig av
- 3275 utlendingsmyndighetene.
- 3276 f. Praksisen med å sende mindreårige til retursentre må avvikles.
- 3277 g. Oppholdstillatelse for alle som har barn under 18 år med oppholdstillatelse i Norge.
- 3278 h. Barns rettigheter skal aldri tilsidesettes av såkalte innvandringspolitiske hensyn.
- 3279

3280 **36.4 Kvinners selvstendige rettigheter til opphold**

3281

3282 **a.** Kravet om tre års botid for å få selvstendig opphold ved familiegjenforening eller familieetablering må
3283 oppheves.

3284 **b.** Alle som kommer til Norge som følge av at de har giftet seg med person bosatt i Norge, skal få
3285 informasjon om hvilke rettigheter de har til selvstendig opphold.

3286 **c.** Innbyggere i Norge som gjentatte ganger over et kortere tidsrom henter ektefeller fra utlandet, skal
3287 følges opp av myndighetene, slik at ikke mennesker utsettes for vold, overgrep eller trafficking.

3288 **d.** Rett til gratis rettshjelp for familiegjenforente som lever med vold i nære relasjoner.

3289

Del 11 Justis

Kap. 37: Justispolitikk og forebygging

3290
3291
3292
3293
3294
3295
3296
3297
3298
3299
3300
3301
3302
3303
3304
3305
3306
3307
3308
3309
3310
3311
3312
3313
3314
3315
3316
3317
3318
3319
3320
3321
3322
3323
3324
3325
3326
3327
3328
3329
3330
3331
3332
3333
3334
3335
3336
3337
3338
3339
3340
3341
3342
3343
3344
3345
3346
3347
3348
3349

37.1 For en rettferdig og human justispolitikk

Rødt sin justispolitikk har som mål å hindre at folk blir ofre for kriminalitet, motarbeide klassejustis, og arbeide for en rettferdig og human justispolitikk som tar vare på mennesker og natur. Det skal være likhet for loven og rettssikkerhet, menneskerettigheter og demokratiske rettigheter må forsvares. Dagens rettsvesen straffer enkle og gjennomsiktede lovbrudd, samtidig som hvitsnippforbrytere som begår profittmotivert kriminalitet går fri. Dette er klassejustis.

Rødt vil:

- a. Fremme reell likhet for loven og rettssikkerhet.
- b. Styrke grunnbemanningen i straffesakskjeden, konfliktrådet, påtalemyndigheten, domstolen og kriminalomsorgen.
- c. Avdekke svakheter og urettferdigheter i justispolitikken og rettspraksisen.
- d. Justissektoren skal være offentlig drevet.
- e. Arbeide for at fri rettshjelp – uten egenandel – lovfestes som rett for alle med inntekt eller trygd under 5,5 G.
- f. Sikre retten til å drive politisk kamp mot undertrykking og utbytting.

37.2 Offeromsorg og ansvar for kriminalitetsutsatte

Systemet for straffegjennomføring tar lite hensyn til den utsattes individuelle behov for hjelp og oppfølging. Offeromsorg må oppleves som en reell hjelp for den som har behov for det. Det offentlige skal ha lovfestet ansvar for kriminalitetsutsatte ved å aktivt tilby tilpasset hjelp og støtte. Sørge for kort ventetid hos aktuelle tilbud, at tilbudene er gratis uten egenandel og tilgjengelig for alle.

Rødt vil:

- a. Styrke politidistriktenes senter for kriminalitetsutsatte som ivaretar offerets behov for informasjon og støtte under etterforskning, før og under rettssaken og etter soning.
- b. Innføre rutiner for varsling og ivaretagelse av kriminalitetsutsattes behov når en gjerningsmann prøveløslattes og ved ferdig sonet straff.
- c. Tilrettelegging og tilbud om konfliktrådsbehandling etter offerets ønske.
- d. Lovfeste at politiet skal sende kopi av anmeldelse og henleggelse direkte til bistandsadvokat i saker der det er rett til det.
- e. Styrke politiets arbeid med forebyggende risikovurderinger i partnervoldsaker og æresrelatert vold (SARA og PATRIARK).
- f. Fjerne foreldelsesfristen for saker som omfatter æresvold, voldtekt og seksuelle overgrep og andre grovt integritetskrenkende saker.

37.3 Kriminalitetsforebygging og straff

De viktigste virkemidlene for forebygging ligger utenfor justissektorens ansvarsområder – i årsaksforholdene til kriminalitet. Samfunnsmessige, klassemessige, sosiale og sosioøkonomiske forhold produserer kriminalitet. Kriminalitet må motarbeides ved et solidarisk fellessamfunn basert på gode livsbetingelser, sosial likhet og fellesansvar. Også når det gjelder straff, er de sosiale ulikhetene enorme. Fengslene er stort sett fylt opp med folk med små ressurser, stor sosial tapliste, helseproblemer og som har et vanskelig liv.

Rødt vil:

- a. Styrke kommunenes kriminalitetsforebyggende arbeid
- b. At alle politidistrikt skal ha minst en dedikert forebyggende politi per 10.000 innbygger, i tillegg til egne politikontakter for hver enkelt kommune.
- c. Utvide de kommunale politirådene til også å gjelde økonomisk kriminalitet, miljø-, kultur- og arbeidslivskriminalitet, med hensikt å forebygge slik kriminalitet.
- d. Støtte forebyggende tiltak mot gjengkriminalitet.
- e. Utvikle og forsterke alternativer til fengsel som sanksjons- og straffeformer.
- f. Fengsel som straff bør gjelde for mennesker som er til skade for andre eller ved betydelig kriminalitet som rammer fellesskapet.
- g. All soning i fengsel skal foregå i Norge.

3350 **37.4 Krimmigrasjon**

3351 Kriminaliseringen av lovbrudd knyttet til immigrasjon blir omtalt som krimmigrasjon. Det har oppstått en
3352 uformell mellomstatlig konkurranse om å ha den strengeste innvandringspolitikken. Gjennomføring av
3353 måltall for utvisninger har medført hyppige kontroller av folk på grunn av hudfarge, og små feil i forklaringer
3354 brukes til en tvangsretur.

3355

3356 **Rødt vil:**

3357

- 3358 **a.** Legge ned særorganet Politiets Utlendingsenhet, overføre oppgaver og ressurser til politidistriktene,
3359 som må prioritere sine ressurser basert på hele straffeloven og politiets samfunnsoppdrag.
3360 **b.** Revidere utlendingsloven, bruken av tvangsmidler og øke rettssikkerheten til dem som omfattes av loven.
3361 **c.** La ureturnerbare asylsøkere få rettigheter som lovlig arbeid, utdanning og helsehjelp, og jobbe for
3362 amnestiregel.
3363 **d.** Vurdere andre sanksjonsformer enn utvisning for utlendinger med barn som er norske statsborgere som
3364 har fått tilbakekalt sitt statsborgerskap.

3365

3366 **37.5 Økonomisk, arbeidslivs- og miljøkriminalitet skal prioriteres**

3367 Økonomisk kriminalitet blir sjeldent avdekket og anmeldt, men det forsvinner minst 145 milliarder kr.
3368 årlig fra fellesskapet. Det omfatter velferdskriminalitet, kulturminnekriminalitet, arbeidslivskriminalitet,
3369 miljøkriminalitet, økende korrupsjon, fiskerikriminalitet, forurensningskriminalitet, konkurskriminalitet,
3370 hvitvasking, konkurransekriminalitet og skattekriminalitet. Dette svekker tilliten til rettssystemet. Ressursene
3371 som brukes til å bekjempe denne type kriminalitet står ikke i samsvar med skaden det påfører samfunnet.
3372 Dette er et strukturelt problem i justissektoren og bryter etisk og juridisk sett mot rettssikkerhet og likhet for
3373 loven. Rødt vil endre justissektoren fokus på enkle lovbrudd, over til å ettergå de ressurssterke og bedrifter
3374 som begår kriminalitet.

3375

3376 **Rødt vil:**

3377

- 3378 **a.** Ruste Økokrim til en bedre kamp mot økonomisk, arbeidslivs- og miljøkriminalitet.
3379 **b.** Opprette egne grupper i alle politidistrikt for økonomisk kriminalitet, miljø- og arbeidslivskriminalitet.
3380 **c.** Øke straffeutmålingen for økonomisk kriminalitet, arbeidslivs- og miljøkriminalitet.
3381 **d.** Etablere Akrimsentre for tverrfaglig bekjempelse av arbeidslivskriminalitet som kan dekke alle
3382 kommuner, utvide tilbudet med miljø og økonomisk kriminalitet.
3383 **e.** Arbeide for en lovendring som beskytter mennesker mot menneskehandel og tvang i arbeidslivet.
3384 **f.** Gi tillitsvalgte og fagforening innsyn i saker innafor arbeidslivskriminalitet og arbeidsmiljøkriminalitet.

3385

3386 **37.6 Et politi som er tilstede der folk bor**

3387 Rødt vil ha et desentralisert politi med sivilt preg, og går i mot generell bevæpning og militarisering av
3388 politiet. Rødt ønsker et politi som ingen skal være redde for å kontakte, og som er tilstede der hvor folk
3389 bor over hele Norge. Den såkalte nærpolitireformen medfører sentralisering som både gir dårligere
3390 polititjenester i distriktene, og svekker viktig lokalkunnskap i politiet. Politiet må utgjøre en naturlig del av
3391 lokalsamfunnet og koples til befolkningens trygghets- og hjelpebehov.

3392

3393 **Rødt vil:**

3394

- 3395 **a.** Avskaffe målstyring i politiet; New Public Management som strategi og metode må opphøre og de
3396 ansatte sikres medbestemmelse.
3397 **b.** Styrke politiets tilstedeværelse i lokalsamfunnene.
3398 **c.** At justissektoren ikke privatiseres.
3399 **d.** At politiets rolle i samfunnet skal kontinuerlig evalueres.
3400 **e.** Innføre et varslingsombud for å melde fra om arbeidsforhold, justismord og andre uregelmessigheter.
3401 **f.** Sikre en bred rekruttering til Politihøgskolen, slik at politietaten gjenspeiler befolkningen.
3402 **g.** At kostnadene til politidirektoratet og konsulenter skal kuttes minst 50 prosent.

3403

3404 **37.7 Kriminalomsorg**

3405 Kriminalitetsforebyggende arbeid gjelder også under og etter en straffegjennomføring. Det må derfor
3406 gjennomføres en human oppfølging slik at den enkelte fengsledes rettigheter sikres.

3407

3408 Regjeringens ABE-reform (ostehøvelkutt), budsjettkutt og nyliberalistiske bedriftsøkonomiske idealer har
3409 ført til vanskeligere og mer belastende fengslingsbetingelser for fangene og dårligere arbeidsforhold for de
3410 ansatte.

3411
3412 Kvinneres soningsforhold er på flere områder dårligere enn mennenes. Dette må ses på i et
3413 likestillingsperspektiv. Vi trenger bedre former for oppfølging av barn og ungdom som begår kriminelle
3414 handlinger innenfor og utenfor rettssystemet. Barnekonvensjonen og barn og unges rettssikkerhet skal være
3415 styrende.

3416
3417 **Rødt vil:**

- 3418
3419 **a.** Motarbeide et repressivt fengselssystem som er en trussel mot den fengslede helse, sosiale situasjon
3420 og personlige integritet.
3421 **b.** At de fengslede rett til helse, arbeid, utdanning, kultur og fritid skal sikres.
3422 **c.** At psykisk syke ikke skal være i fengsel.
3423 **d.** At barn og ungdom ikke skal i fengsel. Barn og ungdom mellom 18 og 21 år må sikres andre og bedre
3424 tilpassede institusjons- og fengslingsformer.
3425 **e.** At det arbeides forebyggende i kriminalomsorgen mot terror og ekstremistisk radikaliserings.
3426 **f.** Styrke friomsorgens ressurser for oppfølgende tiltak for tilbakeføringen etter endt soning.
3427

Del 12: Kultur, medier og idrett

Kap. 38: Kultur og medier

3428
3429
3430
3431
3432
3433
3434
3435
3436
3437
3438
3439
3440
3441
3442
3443
3444
3445
3446
3447
3448
3449
3450
3451
3452
3453
3454
3455
3456
3457
3458
3459
3460
3461
3462
3463
3464
3465
3466
3467
3468
3469
3470
3471
3472
3473
3474
3475
3476
3477
3478
3479
3480
3481
3482
3483
3484
3485
3486
3487

Kulturen skal være fri. Kultur er samtidig et offentlig ansvar. Rødt ønsker et rikt og variert kulturliv, der ulike kunstarter, stilretninger og kulturer med både profesjonelle utøvere og et bredt folkelig kulturliv blir stimulert.

Rødt mener at kommersialisering bidrar til å svekke kulturen. Derfor vil vi reversere de siste årenes markedsretting av norsk kulturpolitikk. Det offentlige har et særlig ansvar for å løfte frem kulturuttrykk tilknyttet minoriteter, ungdom og andre grupper uten åpenbart kommersielt potensiale.

Svært mange kulturarbeidere står uten sikkerhetsnett i et usikkert arbeidsmarked. Rødt vil bidra til at kampen for et trygt arbeidsliv og faste ansettelse blir tydeligere også på kunst- og kulturfeltet. Rødt vil styrke den offentlige innsatsen for et rikt og mangfoldig kulturliv.

Rødt vil:

38.1 Styrke kulturen

- a. Styrke basisfinansieringen av teatre, symfoniorkestre, festivaler og andre kulturinstitusjoner.
- b. Fjerne krav til lønnsomhet og forretningsdrift av kulturinstitusjoner.
- c. Styrke det frie feltet og gjøre det enklere å leve av kulturen.
- d. Styrke Norsk Kulturråd og innkjøpsordningene.
- e. Ruste opp lokalbibliotekene og øke bevilgninger til digitalisering av bibliotekstilbudet.
- f. Styrke bibliotekets rolle som kulturarrangør og som demokratisk arena.
- g. Forsvare bokavtalen som sikrer lik pris for bøker over hele landet.
- h. Styrking av arkiver og museer.
- i. Økt satsing på nye og uavhengige kulturuttrykk og til produksjoner som gjenspeiler mangfoldet i det norske samfunnet, herunder minoritetskultur og samisk kultur.
- j. Desentralisering av statlige kulturmidler for å opprettholde prinsippet om armlengdes avstand.
- k. Bygge ut kulturskolene med flere fag og sette dem i stand til å tilby gratis undervisning for alle aldersgrupper.
- l. Styrke Den kulturelle skolesekken og Den naturlige skolesekken.
- m. Øke tilgangen til gratis utlån av utstyr og instrumenter som kan gjøre det mulig for barn og ungdom å tilnærme seg kunst i ulike grener.
- n. Legge ned Talent Norge og fjerne gaveforsterkingsordningen.

38.2 Sikre tilgang til utdanning og trygge kulturjobber

- a. Jobbe for å få flere faste stillinger i offentlige kulturinstitusjoner.
- b. Opprette flere statsstipender, arbeidsstipender og langvarige stipender.
- c. Jobbe for en utdanning av kulturarbeidere der antall studenter i de enkelte kunstretninger ses i sammenheng med behovet og tilgangen ved institusjonene og i det frie feltet.
- d. Jobbe for at flere kulturarbeidere får mulighet til å få status som ansatt.
- e. Jobbe for at statlige kulturinstitusjoner og institusjoner som mottar statlig støtte følger fagorganisasjonenes tariffsatser for fast ansatte så vel som frilansere de hyrer for enkeltproduksjoner og korte engasjementer.

38.3 Sikre mangfold i mediebildet

- a. NRK skal være en riksdekkende kultur- og mediebedrift som ikke er markedsstyrt.
- b. Strengere avgrensning av eierkonsentrasjon i mediebransjen for å sikre mangfoldige massemedier og ytringsfrihet.
- c. Økt pressestøtte som sikrer mangfold.
- d. Øke andelen av pressestøtten som går til lokale medier
- e. Øke den offentlige støtten til tidsskrifter og kritikk.
- f. Sikre lokalradioene støtte i overgangen fra FM til DAB-nettet.

38.4 Nynorsk i kultur, media og samfunn

- a. Nynorsk og bokmål skal være likestilte språk på alle samfunnsområder i Norge. Reell likestilling mellom skriftspråkene skal grunnlovfestes.

- 3488 **b.** Alle statlige virksomheter skal være omfattet av Målbruksloven og den skal håndheves strengere.
- 3489 **c.** NRK skal minst nå kravet om 25% nynorsk på alle plattformer.
- 3490 **d.** Økt bruk av nynorsk i statsforvaltningen.
- 3491 **e.** Ha målsetting om at all riksdekkende media skal åpne for og benytte seg av nynorsk journalistikk.
- 3492 **f.** Økt støtte til NRK Nynorsk mediesenter, NTB Nynorsk pressekontor og Nynorsk avissenter.
- 3493 **g.** Tospråklig teksting skal være standard på alle norske filmer og det skal stilles krav om at
- 3494 strømmetjenester tilbyr nynorsk teksting, omtaler og menyer.
- 3495

Kap. 39: Idrett

3496
3497
3498
3499
3500
3501
3502
3503
3504
3505
3506
3507
3508
3509
3510
3511
3512
3513
3514
3515
3516
3517
3518
3519
3520
3521
3522
3523

Idrett gir sosialt felleskap, mestringsfølelse og bedre helse. Det skal være en møteplass for alle, uavhengig av bakgrunn og livssituasjon. Men det er likevel ofte svært dyrt å drive med organisert idrett. Uorganisert aktivitet har dårlige forutsetninger og de store idrettene overskygger ofte de mindre kjente grenene.

Rødt støtter idrettsbevegelsens innsats for å gi folk en meningsfull fritid og bedre helse. Alle har rett til å delta i idrett - uavhengig av kjønn, økonomi, bosted, alder og funksjonsnivå. Idretten må først og fremst styres av idrettsbevegelsen selv. Investeringer og drift må finansieres ut fra de behov som idretten har og slik det prioriteres av Idrettsrådene.

Rødt vil:

- a. Opprettholde og utvide de økonomiske støtteordningene til breddeidretten. For å ikke være avhengig av bare inntektskilder som grasrotandelen fra Norsk Tipping må det bevilges midler over statsbudsjettet til breddeidretten.
- b. At det offentlige normalt fremdeles skal bygge, eie, drifte og vedlikeholde anleggene med fellesskapets midler og sette av mer midler til dette, mens idrettslagene skal fylle dem med innhold.
- c. Tilrettelegge slik at flere idretter enn bare de mest populære grenene er tilgjengelige over hele landet.
- d. Styrke plassen til idrettsrådene i Idrettsforbundet.
- e. Jobbe for tilgjengelig areal for ikke-organisert idrett.
- f. Bidra til en idrettsbevegelse fri for rasisme, diskriminering og trakassering.
- g. Jobbe for like vilkår og rettigheter for kvinner og menn, som at bl.a. kvinner også skal få lov å takle i ishockey og hoppe i stor bakke i skihoppkonkurranser.
- h. Styrke og utvide ordningen med fritidskort, slik at barn og unge kan delta i organisert idrett uavhengig av økonomisk bakgrunn.

FORSLAGSNUMMER I MYMEET: 7A-1023

DISSENS: nytt punkt: Tillate profesjonell utøvelse av MMA (Mixed Martial Arts) og Muay Thai (thaiboksing).
(Mailiss Solheim-Åkerblom)

Rødts

landsmøte

2021

